Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

RAJER FOLKSBLAT — פרייז 35 גראָשען — היינט 16 זייטען.

ראַיער פאָלקסבלאַט

אונפּאַרטייאישע פּאָליטיש-געזעלשאַפטליכע טאָג-צייטונג

Nr. 259 | Łódź, Piątek 8 listopada 1929 r. | זיבעטער יאָהרגאַנג | לאָדז, פרייטאָג, ה מרחשון תר"צ | 259

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71 | אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 224-71

צו דער עפנטליכקייט.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער נעכטיגער נאָטיץ אין „נייעם פאָלקסבלאַט" נ' 258 וועגען דער עקסמיסיע פון אַ געוויסער פאַמיליע מ. ר. אויף וואָלטשאַנסקאַ 67, ערקלער איך עפענטליך פאָלגענדעס און פערוף מיך גלייכצייטיג אויף די עדות: זיי. וועל פירשטענבערג, הויזבעזיצער פראַנציסקאַנער 30; הויזבעזיצער שעיה זילבערשאַץ, מלינאַרסקאַ 14 און רעסטאָראַציע-אינהאַבער א. מ. סאַוויצקי, בזשעזשינער 21.

1) אַזוי ווי דער לאָקאַטאָר מ. ר., וואָלטשאַנסקאַ 67, איז מיר שולדיג פאַר 9 קוואַרטאַל דירה-געלד און האָט מיר עס נישט בעצאָהלט און אַ חוץ דעם האָט ער מיך עפענטליך שטענדיג בעזידעלט און בעליידיגט און אויך געסטראַשעט מיט פערשידענע אָנפאַלען אויף מיר, בעגען וועמען כ'האָב פערפיהרט אַ פּראָצעס. 2) נישט קוקענדיג אויף די אַלע דראָהונגען און דעם חוב און קאָסטען האָב איך געוואָלט איהם שענקען דאָס דירה-געלד אין געוואָלט צוצאָהלען נאָך איניגע הונדערט זל., כדי איהם צו געבען די מעגליכקייט אויף אַ צווייטע דירה. אָבער דאָס האָט נישט געהאַט קיין שום פּעולה, אין דערויף איז ער נישט איי גענאַנגען און מיך געדראָהט ביז צו דער לעצטער מינוט. אויסערדעם האָט ער נאָך געפעלשט דירה געלד-קוויטונגען. זיין רחמנות'דיג וויינען יעצט איז אונבעגרינדעט, ווייל ער האָט ביים היינטיגען טאָג נאָך געלד אויף פּראָצענט אין אין דערביי אַ פּראָפעסיאָנעלער קאָרטען-שפּילער. שוין נישט איינמאָל ווי כ'האָב געוואָלט דעם ענין ערלעדיגען ביים מורה הוראה ר' פּינטשע, פּולנאָצנאַ 19, אָבער ער האָט זיך נישט געשטעלט צו דער דין-תורה. דאָס אַלעס בעווייזט, אַז ער טראָגט אַליין די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר דער אויסגעפיהרטער עקסמיסיע. איך פאָדער איהם נאָכאַמאָל אויף לייטיג צו מאַכען די דירה, וואו ער האָט זיך אַריינגעכאַפּט צום צווייטען מאָל, כדי נישט אָנצווענדען שטרענגערע מיטלען.

מיט אַכטונג

לייבל קאַץ, קאָנסטאַנטינער 33.

א חברשען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער חבר

לייזער עפשטיין

צו די תנאים פון זיין זוהן

משה אברהם מיט פריילין הנה שוואַרצבערג

די פערוואַלטונג פון פּראָפ. פליישער-אַרבייטער-פעראיין

בזשעזשינער 5.

מזל-טוב אייך ה'

לייזער עפשטיין

צו די תנאים פון אייער זוהן

אברהם משה

דער הויז-קאָמיטעט און די איינוואוינער פון בערקאַ יאָסעלעוויטשאַ 16

אונזערע הערציגסטע וואונשען אונזער מיטגליד

הערשל פּשעוואָזשניק

צו זיין פערלאָבונג מיט דער פרל.

מאַליע קראַמער

די פערוואַלטונג פון פליישער-אַרב.-פעראיין בזשעזשינער 5

געזעלשאַפט „הזמיר"

אַל. קאָשטשושקי 21.

מאָרגען, שבת, דעם 9-טען נאָוועמבער 1929, 9 אָוונט, קומט פאָר

דער 11-טער מוזיקאַליש-דראַמאַטישער

אָוונט

מיט'ן אָנטייל: פון כאָר פון „הזמיר" סאָליסטען און די „לאָדזשער יודישע טעאַטער-סטודיע"

אין פּראָגראַם צוו. אַנד.: ענגעל: שירת העמק, פּאַלעסטינער לידער, „אני הדל", מכורתי און „דער שידוך". קאָמעדיע אין 1 אַקט פון טשעכאָוו.

נעמויערס אין די פּראָגראַמען, בילעטען צו בעקומען ביי דער קאַסע פון „הזמיר".

איבערצוגעבען

א שטוב

גוט געאייגנעט פאַר אַ ווערקשטעל. צו ערפאַהרען שענקעוויטשאַ 68 ביי מילנער, (רוג גלובנאַ)

11531

אויפ'ן גרונד פון אַרט. 74 און 160 פון דער פעראָרדנונג פון מלוכה פּרעזידענט פון VI./ 19277. וועגען צייכען-געזעץ (Dz.U.R.P. Nr. 53 poz. 468) ווערט דערמיט בעשטעטיגט דער סטאַטוט פון

פריזיר-מייסטער-צעך אין לאָדז

איינגעשריבען אין רעגיסטער פון די צעכען און אינדוסטריע-קאָרפּאָראַציעס לויט Nr. L. 288

בעמערקונג: דערביי ווערט בעקאַנט געמאַכט אַלע מיטגלידער פון פריזיער-צעך, אַז זונטאָג, דעם 17-טען נאָוועמבער ד. י. 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג, קומט פאָר אין לאָקאַל פון האַנדווערקער-קלוב, פּאָלודניאָווע 4, די וואַהלען פון אַ סטאַרשע, פאָדסטאַרשעס, פערוואַלטונג, רעוויזיאָנס-קאָמיסיע און שידס-געריכט.

אַלע מיטגלידער ווערען געבעטען פּינקטליך צו ערשיינען.

די פערוואַלטונג.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבען זוהן

זיגמונד כמיעלעווסקי (לאָדז)

מיט פרל. מאַניא שיינפעלד (וואַרשאַ)

ווינשען אַ גליקליכע צוקונפט

עלטערן

לאָדז, נאָוועמבער 1929

Z intencji zaręczyn naszego kochanego brata

ZYGMUNTA CHMIELEWSKIEGO (Łódź)

z p. MANIĄ SZAJNFELDÓWNĄ (Warszawa)

życzą szczęścia i różowej przyszłości

Siostry i bracia

צו דער פערלאָבונג פון אונזער שוועסטער זוהן

אהרן ספּעקטאָר

מיט פריילין שרה גרונדמאַן

ווינשען מיר אַ הערצליכען מזל-טוב און אַ גליקליכע צוקונפט.

אלחנן, שפרינצע האַסטיג און פאַמיליע

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ברודער און שוואָגער

אהרן ספּעקטאָר

מיט פרל. סאַלאַ גרונדמאַן

וואָס איז פאָרגעקומען ד. 2|11 ווינשען מיר אַ הערצליכען מזל-טוב און אַ גליקליכע צוקונפט

משה ספּעקטאָר און פאַמיליע

אברהם ספּעקטאָר און פאַמיליע.

צו דער פערלאָבונג פון אונזערע ליבע קוזינע

פרל. רעגינאַ שמאַראַגד

מיט ה' סאַלאָמאָן שמאַראַגד

ווינשען מיר אַ הערצליכען מזל-טוב און אַ גליקליכע צוקונפט.

מאַטעק און דוד נאַטאַריוש.

צענטראַלער יודישער האַנדווערקער-פערבאַנד

אין לאָדז, פּאָלודניאָווא 4.

צו דער אויפמערקזאַמקייט פון די האַנדווערקער!

אַ דאַנק דער איינטערווענץ פון אונזער פאַרשטעהער אין אינדוסטריע-אַמט, האָבען מיר בעקומען דאָס רעכט

אין פערלויף פון די 3 חדשים אדורכצופיהרען די רעגיסטראַציע פון האַנדוו.-קאַרטען אהן שטראָף

מיר ווענדען זיך דעריבער צו די האַנדווערקער, וועלכע: 1) האָבען זיך איבערהויפּט נאָך נישט רעגיסטרירט און בעזיצען נישט קיין האַנדווערקער-קאַרטען, און 2) די, אין וועמענס קאַרטען ס'זענען געמאַכט געוואָרען פעהלערן, זיך צו ווענדען אין קאַנצעלאַריע פון פערבאַנד טעגליך פון 10 ביז 2 מיטאָג און פון 6 ביז 9 אין אָוונד.

מיר מאַכען אויפמערקזאַם, אַז נאָכ'ן 15-טען סטיטשען 1930 וועלען די נישט רעגיסטרירטע ווערשטאַטען געשלאָסען ווערען און וועלען בעקומען גרויסע שטראָפען.

די פערוואַלטונג

פון צענטר. יוד. האַנדווערקער-פערבאַנד אין לאָדז, פּאָלודניאָווא 4.

בוכהאַלטעריע

ווי אויך מאַשין-שרייבען און רעכנען לערן איך אויס גרונטליך פאַר 30 ג. בלויז מאַשין-שרייבען 10 ג. זאַוואַדזקאַ 44 רעכטע אָפיצינע ערשטער שטאָק. בעמ. מיר ערטיילען אויך קאָרעספּאָנדענץ, האַנדעלס-אַריטמעטיק און סטענאָגראַפיע.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבען פריינד

אהרן ספּעקטאָר

מיט פרל. סאַלאַ גרונדמאַן

וואָס איז פאָרגעקומען ד. 2|11 גראַטולירען מיר זיי און ווינשען זיי אַ גליקליכע צוקונפט.

לייביש באַנכאַם און פרוי.

Z intencji zaręczyn

p. LODZI TROMERÓWNY

z p. HEŃKIEM KLAJNBERGIEM

życzymy wiele szczęścia

Hela Frydmanówna,

Julek Filipowicz,

Moniek Kornblum,

Leon Wajskopf.

צו פערמיטען

אַ מעבלירטע צימער

פאַר צוויי יונגעלייט צו שלאָפען עווענטועל צו אַרבייטען פרייזווירדיג צו ערפאַהרען אין אַדמינ.

די בעוואוסטע רעסטאָראַציע פון וואָסכאָדניאַ 34

ווי עס איז ביז יעצט געווען געשלאָסען, האָב איך היינטיגע וואָך געעפענט

— און עמפּפעהל — צו פערשידענע —

מיטאָגען

געשמאַקהאַפטע בילליגע פרייזען.

מיט אַכטונג מ. מייעראָוויטש, וואָסכאָדניאַ 34.

מודעה.

אי"ה אויף שבת, פ' נח, קומט צו פאָהרען קיין לאָדז הה"צ שליט"א פון באַלעבאָוו

ר' שלמה חיים פערלאָוו

הה"צ איז דעם נאָוואָמינסקער רבינ'ס ז"ל אַ זוהן, דעם פּיאַסעטשנער רבינ'ס אַ מחותן. הה"צ וועט איינשטעהן ביי ר' שלמה חסיד איינשלעגער, באַלוטער פּלאַץ 2.

11497

ענטדעקט א שפיאנאזש-ארגאניזאציע אין דייטשלאנד

בערלין 7 ספ.טעל.) אין שטעטעל ווייסערמאלט איז ענטדעקט געווארען א שפיאנאזש-ארגאניזאציע, צו וועלכע עס האבען אויך געהערט מיטגלידער פון דער דייטשער רייכסווער.

עס זענען ארעסטירט געווארען 4 פערזאן. אויפ'ן וועג זענען 2 ארעסטירטע ענטלאפען. די ארגאניזאציע האט געפיהרט איהר שפיאנאזש לטובת א מזרח-מלוכה.

געענדיגט דער קויהלען-ארבייטער-שטרייק

קאטאוויטק, 7 (ספ. טעל.) נאך א דעמאנסטראציע-שטרייק פון 24 שעה, זענען די בערגארבייטער היינט צוריק צוגעטרעטען צו דער ארבייט.

קאלאניע פאר געוו. יודישע לעגיאניסטען

ניו-יארק, 7 (טעלעגראפיש דורך יט"א) די געוועזענע יודישע לעגיאניסטען האבען בעשלאסען צו גריגדען אין ארץ ישראל א קאלאניע פאר די געוועזענע יודישע לעגיאנסטען.

פראיעקט פון א בלאק פון אלע פוילישע פארטייען

ווארשא 7 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער פארלאמענטארישער קלוב פון כ ד. האט היינט אפגעהאלטען א בעראטונג. ס'איז בעשלאסען געווארען אויפצוקלערען די מאסגעבענדע ספערען, אז די רעגירונג דארף אפטרעטען. אין פאל פון עווענטועלע וואהלען זאל געשאפען ווערען א בלאק פון אלע פוילישע פארטייען.

די פויליש-דייטשע אונטערהאנדלונגען

ווארשא, 7 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) היינט איז קיין ווארשא אנגעקומען די דייטשע דעלעגאציע אויף צו אונטערהאנדלען וועגען דעם דייטש-פוילישען האנדעלס-טראקטאט. די אונטערהאנדלונגען וועלען איצט געפיהרט ווערען אין א שנעלען טעמפא.

מאריאוויטן ווילען אריינטרעטן אין קאטוילישען קאשטשאל

ווארשא, 7 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). דער בעקאנטער מאריאוויטישער ארכיבישאף קאוואלסקי האט זיך געווענדעט צום קאטוילישען קאשטשאל מיט א פארשלאג, אז אלע מאריאוויטען זאלען אריינטרעטען אין דער קאטוילישער קירך אויף בעשטימטע בעדינגונגען.

דער „קוריער ווארשאווסקי" בעמערקט דערצו, אז די פראגע האט נאך דערכט צו לעזען דאס פאבסט, דערווייל דארף זיך ביסקופ קאוואלסקי ווענדען וועגען דעם ענין קיין רוים.

בערויבט א יודישע באנק

קאונע, 7 (ספ. טעל.) אין שטעטעל וועקנע האט מען צוגערויבט אין דער ארטיגער יודישער פאלקס-באנק 10,000 ליט.

א דאנק-בריף פון סיים-מארשאלעק

ווארשא, 7 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) סיים-מארשאלעק דאשינסקי האט היינט פערעפענטליכט פאלגענדען בריף:

אין משך פון די לעצטע טעג האב איך בעקומען זעהר פיל דעפעשען, בריף, וויזיט-קארטען מיט אויסדרוקען פון סימפאטיע צוליב מיין שטעלונג אין די לעצטע טעג אלס סיים-מארשאלעק. איך קען נישט די דאזיגע ערשיינונג פון דער עפענטליכער מיינונג בעטראכטען אלס דאנק פאר מיר. דאס איז געוועזן אן ארויסווייז פון כבוד און מענשליכער ווירדע, א געפיהל פון רעכט און בירגערליכקייט. א פראטעסט געגען דער טריומפירענדער גראבקייט, איך קען נישט בעטראכטען דעם אויפברויז פון דער עפענטליכער מיינונג אלס קאמפלימענט פאר מיין פערזאן.

די גייסטיגע פרייהייט, וואס געהט צוזאמען מיט דער בירגערליכער אחריות, די חרפה וואס ברענט אויף די פנים'ער פון אלע פרייע מענשען, דער בעגעהר צו רוהיגער ארבייט און ארדנונג, דאס אלץ וועקט זיך איצט אין דער געזעלשאפט. כ'בעגריס די דאזיגע ערשיינונג. נישט קענענדיג יעדען בעזונדער דאנקען טו איך עס צוזאמען אויף דעם אופן.

שניעגאוועצעס, קאלאשן

די מאדערנסטע זענען אנגעקומען אין גרויסע קוואנטומס פון די פאלגענדע פאבריקען:

PEPEGE — Sp. Akc. Grudziądz
SCHWEIKERT — Łódź
TRETORN — Szwecja
KWADRAT — Ryga

צו די ביליגסטע פאר-סעזאן-פרייזען
הורט און דעטייל לאגער

M. FANTULIS w ŁODZI
OGRODOWA 2 (róg Nowomiejskiej), Tel. 161-96

דאס עלעגאנטע לאדז
קויפט איין איהר קאסמעטיק אין דער רענאמירטער און ביליגסטער
קאנקורענץ-פערפומעריע פון
J. DRUKIER
ZAWADZKA 11, TEL. 75-92
וואו עס געפינט זיך שטענדיג אויף לאגער דער רייכסטער אויסוואהל פון די
נייעסטע פערפומען
פודערן, טואלעט-זייפען, קעלנישע וואסערן א.ז.וו.
בעמערקונג: פאר ענגראסיסטען ספעציעלער ראבאט.

Dr. med. STUPEL
12 Szkolna 12
ספעציאליסט פאר הויט-, האר און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, לישיי און ראק, רענטגען-שטראהלען און קווארץ-ליכט, עלעקטרא-טעראפיע.
נעהמט אן פון 6 ביז 9 אין אוונד

Zawiadamiam moją Sz. Klijentelę, iż posiadam na sezon zimowy
ŚNIEGOWCE, BUTY LAKIEROWANE, KALOSZE
najnowszych fasonów i we wszystkich wielkościach firm krajowych i zagranicznych.
MĘSKIE i dziecinne.
PANTOFLE ranne i podróżne w wielkim wyborze, oraz GĄBKI I SKÓRKI zamszowe dla fabryk — i samochodów. —
— poleca —
I. Tsakumakis
PIOTRKOWSKA 7, tel. 183-07

60 אנגאבע-סטאציעס
בעקימט איהר אויף אונזער 5-"אמפיגען
ראדיא-אפאראט
ULTRAVOX
מיט עקראן-לאמפ פאר 750 זל.
(אהן לאמפען)
מיר שטעלען אריין אפאראטען אויף פראבע אומזיסט
Polskie Radjo
Inż. J. KRZYŻANOWSKI i S-ka
Andrzeja Nr. 4.

קאלאשען, שניעגאוועצעס און שטיוועל
„PEPEGE"
צו פאבריקס-פרייזען. הורט און דעטייל.
M. JOSKOWICZ, Łódź, Piotrkowska 9, Tel. 177-63

טיכטיגע אינקאסענטען
קענען זיך ווענדען אין „מחזיקי חולים" קילינסקי 120

Dr. med. J. Lubicz
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער. איינגענע פראצעדורע פון ועמטליכע ארטאפעדישע אפעראציעס, ווי: אויסקלערען אויף פלאטפוסען, קנאכען פיס, גארסעטען א. ז. וו. צוגאנגען פון 5—7 אוו.
צוריקגעקעהרט.

PEPEGE
קאלאשען און שניעגאוועצעס
צו פאבריקס-פרייזען
צו בעקומען ביי דער פירמע
בערגער און פלאטא
לאדז נאוואמיעסקא 3, אין הויף, געוועלב 32.

זונטאג דעם 17 נאוועמבער 1929 פינקטליך 5 א זייגער אוונד קומט פאר צום צווייטען טערמין די
גענעראל פערזאמלונג
פון פעראיין „מחזיקי חולים" אין אייגענעם לאקאל קילינסקי 120.
טאג-ארדנונג: 1) וואהלען.
מיר בעטען אלע מיטגלידער פינקטליך צו ערשיינען.
די פערוואלטונג. 11577

פאלקס-אוניווערזיטעט
ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.
מארגען שבת, 9/11, 6 אוונד אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלנ 4)
העברעאישע פארלעזונג
אויף ד. ט.: „היהודים והערבים"
פרעלעגענט: ד"ר פ. פרידמאן, איינגאנג פריי!
די נאהענטסטע פארלעזונגען:
זונטאג, 10/11, 8.30 אוונד—רעד. י. אונגער אויף ד.ט.: „ענגלאנד, אראבער און א"י-מאנדאט"
דינסטאג, 12/11 8 30 אוונד—קונסט-מאלער ח. כהנא: „יודישע פערציהרונגס-קונסט"
659

קוואליפיצירטע
האנט-נייערס צו מענער-מאגאזין-ארבייט ערשטע סארט קענען זיך מעלדען ביי ווייגענסבערג פאלודניאווא 42

א שטוב
מיט א קוך איז פון זאפארט איבערצוגעבען צו ערפ. פיינסקא 45 וו. 42.

פעטרקאווער 82
אין הויף איז אוועקצוגעבען גלייך א געשעפטס-לאקאל פון 2 גרויסע צימערן פארטער. צו ערפאהרען בי אפאמאווסקי אגראדאווא 5.

STUDENT
Uniwersytetu Warszaw. udziela lekcji polskiego, francuskiego i niemieckiego. Języka polskiego wyucza gruntownie szybką metodą analityczną (36 lekcji). Przygotowuje również do wszelkich klas gimnazjalnich Zgłaszać się do S. Zalcmana Aleksandrowska 24. Literatura, Konwersacja.

א לעהרער
מיט רעגירונגס-רעכט 15 יאהר פראקטיקירט ערטיילט לעקציעס פאר שילער און דערוואקסענע: פויליש, דייטש פראנצויזיש, מאטעמאטיק, און בוכהאלטעריע.
שיף, שוו, יאקובא 12
דינקער אפיציגע 1 שטאק

ווילסט דיך ווערן?
קויף זאפארט א לאס פון דער 1-טער קלאס פון דער 20-טער מלוכה-לאטעריע
אין דער גליקליכסטער קאלעקטור אין פוילן
E. LICHTENSTEIN
Warszawa, Marszałkowska 146-U.
ŁÓDŹ, Piotrkowska 72 (gmach Grand Hotelu)
Piotrkowska 11
אלגעמיינע סומע פון געווינסטען 32 מיליאן זל.
קאלאסאלע שאנסען. העלפט געווינסטען און 2 פרעמיעס.
מינימאלע ריזיקא. זעהר נידריגע פרייזען.
1/4 לאס 10 זל. 1/2 לאס 20 זל. 3/4 לאס 30 זל. 1/1 לאס 40 זל.
אויף בריפליכע בעשטעלונגען שיקען מיר ארויס אריגינעלע לאסען.
קאנטא P.K.O. 64.209 די פירמע עקזיסטירט פון 1835
ביי דער לעצטער 5-טער קלאס האבען מיר אויסגעצאהלט אונזערע שפילערס איינציגע מיליאן זלאטיס, אויסערדעם א פרעמיע 400.000 זל. אויף נ' 110562 ביי אונז אויף א לאס פון אונזער קאלעקטור.
אונזערע ג' שפילער שמייכעלט שטענדיג דאס גליק!
מיר צאהלען אויס געווינסטען!

אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער
פאמיליע הערשקאוויטש
צוליב'ן טויט פון אונזער לאנגיאהריגען מיטגליד
ב"ע
הערש הערשקאוויטש
זיין אנדענק וועט ביי אונז שטענדיג בלייבען.
די פערוואלטונג פון שניידער-צעך
אין לאדז, פיעטריקאווער 20.

סטודענטען־אונרוהען אין ווין

נאציאנאליסטישע סטודענטען באפאלען אין אוניווערזיטעט סאציאליסטען און יודען. — בלוטיגע געשלעגען. — יודישע סטודענטען שאפען א זעלבסטשוץ. — געשלאָסען איינצעלנע אפטיילונגען אין דער אוניווערזיטעט

וויען, 7 (ספ. טעל.) אין אנאטאמישען אינסטיטוט האבען זיך אריינגעריסען נאציאנאליסטישע סטודענטען און באפאלען די יודישע סטודענטען.

עס איז געקומען צו א שארפען צוזאמענשטויס, שויבען זענען אויסגעהאקט געווארען, דאס מעבעל איז דעמאלירט געווארען און עס זענען פעראן בענדליגע פערוואונדעטע. פאליציי האט די סטודענטען פונאנדערגעטריבען.

דער אקאדעמישער סענאט האט בעשלאסען צו פערמאכען דעם אינסטיטוט צוליב די אונרוהען.

וויען, 7 (טעלעגראפיש דורך יט"א) אין צוזאמענהאנג מיט די אפטע אנפאלען אויף די יודישע סטודענטען אין די ווינער הויכשולען, האבען די יודישע סטודענטען בעשלאסען צו שאפען א זעלבסטשוץ.

וויען, 7 (ספ. טעל.) אין דער אוניווערזיטעט זענען היינט ווידער פארגעקומען צוזאמענשטויסען צווישען נאציאנאליסטישע סטודענטען, סאציאליסטען און יודען, די נאציאנאליסטען האבען זיך געווארפען מיט שטעקענס אויף די סאציאליסטען און יודען, בפרט אין די זאלען, וואו עס האלטען לעקציעס יודישע פראפעסארען.

איינציגע סאציאליסטישע און יודישע סטודענטען זענען אראפגעשפרינגען פון ערשטען שטאק אויפ'ן גאס.

וויען, 7 (ספ. טעל.) די אוניווערזיטעט־לייטונג האט בעשלאסען צו שליסען די אפטיילונג פאר טעכנישע וויסענשאפט, ערדקולטור, וועטערינאריע און וועלטהאנדעל, אין צוזאמענהאנג מיט די נאציאנאליסטישע אונרוהען.

רעגירונגס־קרעדיט פאר דער מיהל־אינדוסטריע

ווארשא, 7 (טעלעפאניש) „באנק פאלסקי" האט בעשלאסען, כדי אויפצולעבען די טראנזאקציעס אויפ'ן תבואה מארק אין לאנד, אנערקענען דער מיהל־אינדוסטריע א קרעדיט פון 10 מיליאן זל. דער דאזיגער קרעדיט וועט געגעבען ווערען דורך דער פערמיטלונג און אונטער דער גאראנטיע פון „באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא".

א פאקיר אומגעקומען אין דער ערד

סובאטיקא, (ספ. טעל) אין דער צייט פון א פאקירען־פארשטעלונג, האט איינער פון די פאקירען זיך געהייסען איינגראבען אין דרערד, וואו ער האט געזאלט בלייבען 80 מינוט. נאכ'ן פערלויף פון דער דאזיגער צייט, האט מען איהם ארויסגענומען א טויטען.

פון דער יודישער אגענץ

לאנדאן, 7 (טעלעגראפיש דורך יט"א).

דער ציוניסטישער עקזעקוטיוו אין לאנדאן האט איינגעארדענט א פרעסע־קאנפערענץ, אויף וועלכער ס'איז מיטגעטיילט געווארען, אז מאנטאג 11 א זייגער וועט פארקומען א זיצונג פון דער פאליטישער קאמיסיע ביי דער יודישער אגענץ. אויף דער זיצונג וועט אויך אנוועזענד זיין פראפ. ווייצמאן.

מלוכה־אמט און מיליטער־דינסט

ווארשא, 7 (טעלעפאניש) דאס אינערן־מיניסטעריום האט ארויסגעגעבען א צירקולאר וועגען צונעהמען אין מלוכה־אמטען נאר אזעלכע קאנדידאטען, וועלכע האבען שוין געדינט אין מיליטער. לויט דעם דאזיגען צירקולאר, וועלען נישט צוגענומען ווערען אויף קיין מלוכה־פאסטענס אזעלכע קאנדידאטען, וועלכע האבען נאך נישט ערפילט זייער מיליטער דינסט־פליכט, ווען אפילו זיי האבען בעקומען פראלאנגאציעס, כדי צו פערענדיגען דעם שטודיום.

שרעקליכע אויטאבוס־קאטאסטראפע

ווילנא, 7 (ספ. טעל.) נעבען נאווא־ווילעיקא, 5 קילאמעטער פון ווילנא איז 15 מעטער הויך אריינגעפאלען אין טייך ווילעיקא אן אויטאבוס, וועלכער איז געגאנגען קיין ווילנא, 2 פאסאזשירען זענען דערהרגעט געווארען.

Proszek i Mydło
Regera
najlepsze!

פארבאנד בעשלאסען איינצוארדנען אין דער נאר־ענטסטער צייט א גאנצע רייה פראנשטאלטונגען אין די פערשידענע טיילען פון דער שטאט.

פון „החלוץ המרכזי"

די טעג איז פארגעקומען די אלגעמיינע פערזאמלונג פון „החלוץ־המרכזי". אלס פארזיצענדער איז געוועהלט געווארען ח. צוקערמאן. אין פרעזידיום: ח. מרגליות און ש. צוקערמאן. דעם בעריכט האט אפגעגעבען מ. טעמפעלהאף. אין דער דיסקוסיע האבען אנטיילגענומען א גאנצע רייה מיטגלידער. צוליב דער שפעטער צייט איז דער המשך אפגעלעגט געווארען.

א לאנד־קאנפערענץ פון „התאחדות" אין פוילען

דער צענטראל־קאמיטעט פון דער ציוניסטישער ארבייטס־פארטיי „התאחדות" אין פוילען האט בעשלאסען צוזאמענצורופען אויף די טעג 30. נאוועמבער, 1. און 2. דעצעמבער ה. י. די לאנד־קאנפערענץ פון דער פארטיי.

די קאנפערענץ וועט פארקומען אין ווארשא, זי וועט געעפענט ווערען שבת, דעם 30. נאוועמבער, 6 אווענד אין איינעם פון די גרעסטע זאלען. עס וועלען זיך אין איהר בעטיילינגען שליחים פון דער ארץ־ישראל'דיגער ארבייטערשאפט. דער צ"ק האט שוין מודיע געווען אלע ארטיגע סניפים דעם וואהל־מאדוס צו דער קאנפערענץ און אויפגעפאדערט אלע ארגאניזאציעס זיך אונבעדינגט אין איהר צו בעטיילינגען.

„מעפיסטאר פון אורי צבי גרינבערג אויף דער יודישער בינע"

ווי מ'טיילט אונז מיט, האט די „ארבייטער־סטודיע" ביי דער געזעלשאפט „יודישע ביהנע" בעגייט איהר טעטיגקייט.

אין קורצען קומט פאר די פייערליכע ערעפענונג פון דער אויבענדערמאהנטער געזעלשאפט, אויף וועלכער די „ארבייטער־סטודיע" וועט אויפפיהרען „מעפיסטא" פון אורי צבי גרינבערג און דער סצענישער בעארבייטונג פון י. ראזענבלאט.

58 קויפט לאסען 58
נאר און לאטעריע־וועקסעל־קאנטאר
סאמועל וויינבערג
58 פיעטריקאווער 58
די ציהונגען קומט פאר דעם 14־טען און 15־טען ד. ה.
קיין פיליאלען בעזיצען מיר נישט!

פולווין
רעגעלדווירדיגע נערווען־פארגעגן און דיק־דארם, זייטען־שטעכונג, ברוסט־בעקלעמונג, הארץ־קלאפען ווערען דורך דעם געברויך פון נאטירליכען ביטער־וואסער Franciszka Józefa בעהויבען און דער בלוט־אנדראנג אין געהירן, אויגען און הארץ פערמינערט. ערצטליכע פארשונגען האבען פערצייכענט איבערראשענדע דערגרייכונגען מיט דעם ביטער וואסער Franciszka Józefa וואס האט ביי מענשען מיט זיצענדע לעבענס־ווייזע דערצילט. צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד־אפטעקשנעס.

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאנא 43, טעל. 32־41
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און מאגען־אורעכע קראנקהייטען, הייל זנג מיט קווארץ־ליכטען (הויך־אלפּנזאָנע)
נעמט אן פון 8–10 און פון 5–8 אווענד

Dr. Różaner
ספעציאליסט פאר
הויט, וועגערישע קראנקהייטען און מענער־שוואכע
Dzielna (Narutowicza) 9 tel. 128-98
נעמט אן פון 8–10 פריה און פון 5–8 אווענד,
האר־מאזעל פאר פרויען.

לאדזער נייעס

פון ארץ־ישראל־אמט

לויט'ן אויפטראג פון צענטראלען ארץ־ישראל אמט פיהרט לעצטענס דער הינער פאלעסטינא־אמט א דורך די רעגיסטראציע פון די קאנדידאטען פאר דער עליה קיין ארץ־ישראל. די פערזאנען, וועלכע וועלען בעשטעטיגט ווערען דורך די קוואליפיקאציע־קאמיסיע פון צענטראלען א"י־אמט, וועלען קענען אפפאהרען קיין ארץ־ישראל אויפ'ן סמך פון די סערטיפיקאטען, וואס ווערען ערווארט אין דער נאהענטסטער צייט.

אין צוזאמענהאנג מיט דער פערשטארקטער עליה קיין א"י איז לעצטענס צו בעמערקען א זעהר לעבהאפטע בעוועגונג אין הינען א"י־אמט. דער פאלעסטינא־אמט (צעגעלניאנא 4), וואס איז טעגליך פון 10 ביז 2 פארמיטאג, ערטיילט אינפארמאציעס אין אלע ענינים, וואס זענען נוגע דער עליה קיין א"י און ערלעדיגט אלע אנגעלעגענהייטען פון די עולים, ווי פאס־פארמאליטעטען, וויזעס, שיפס־קארטען א. או. וו.

א משוגע'נער בעגעהט זעלבסטמארד

(2) דער 27־יעהריגער קאזימיערוש באגאס, (ראמבראווסקא 81) איז זייט א לענגערער צייט קראנק געווארען אויף פערפאלגונגס־מאניע, און וויכט זיך צו נעהמען דאס לעבען. די פערגאנגענע וואך האט ער זיך נעפרובט 2 מאל פערסמען, מען האט איהם אבער אפגעראטעוועט. נעכטען איז ער ארויסגעשפרונגען פון צווייטען שטאק ער האט זיך

שטארק בעשעדיגט דעם חוט־השדרה און איז אין א שווערע, צושטאנד אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל שוו. יוזעף.

סטרוזשעס פאדערן פערזיכערונג

(2) אויף א פערזאמלונג אין קלאסען־פעראיין האבען די סטרוזשעס בעשלאסען צו פאדערען, אז מ'זאל זיי פונקט ווי אלע פיזישע ארבייטער, פערזיכערען פון אומגליקס־פאלען. אנגעהליכען בעשלוס האט אויך אנגענומען דער סטרוזשעס־פעראיין פון די כ. ר.

3 באלפור־אקאדעמיעס
פון דער ציוניסטישער יוגענד

די 3 אקאדעמיעס, וואס זענען געווארען איינגעארדענט דורך דעם ציוניסטישען יוגענד־פערבאנד אויפ'ן נאמען פון טעאדאר הערצל, צוליב דעם 12־טען יאהר־טאג פון דער באלפור־דעקלאראציע, זענען א דורך מיט א נעהעריגע ערפאלג. שבת אוו. זענען פארגעקומען 2 אקאדעמיעס: 1) אין לאקאל פון נעמיזע־ און פרוכטהענדלער־פעראיין (זגערזשער 28) און 2) אין לאקאל פון „בני־ציון" (רזשנאווסקא 7). זונטאג אווענד איז פארגעקומען א גרויסע אקאדעמיע אין לאקאל פון „הזמיר". מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטען: די ה"ה; מ. לימאן, ד"ר נ. קראוש, יוסף זאנגער, סטוד. נייולער, לעוו, לאנדוי א. א. די רעדעס זענען אויסגעהערט געווארען מיט גרויס אויפמערקזאמקייט דורך דעם צאהלרייך בעטייליגטען עולם.

ווי מיר הערען, האט דער דערמאהנטער יוגענד

ווידער די שחיטה־פראגע אין ווארשאווער שטאט־ראט

ווארשא, 7 טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אויף דער נעכטיגער זיצונג פון ווארשאווער שטאט־ראט איז ווידער אמאל דערוועקט געווארען די פראגע וועגען דער יודישער שחיטה.

ד"ר זאוואדזקי האט רעפערירט איבער דער פראגע און האט אויסגעפיהרט, אז מען דארף נישט פערגעהרען די יודישע שחיטה, נאר מען דארף ערלויבען די יודען צו שעכטען נאר אזא צאהל בהמות, וויפיל עס איז נויטיג פאר דער יודישער בעפעלקערונג.

געגען די אויספיהרונגען פון רעפערענט זענען ארויסגעטרעטען לאווניק ד"ר ביכאווסקי און ראטמ. עהרענבערג.

די דיסקוסיע איבער דער פראגע איז נישט פערענדיגט געווארען. די פראגע וועט נאך בעטראכט ווערען אויף דער קומענדיגער זיצונג.

א עקספאזע פון פינאנץ־מיניסטער

ווארשא, 7 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). שבת וועט פארקומען א זיצונג פון פינאנץ־ראט. אויף דער טאג־ארדנונג איז פאר־אויסגעזעהען אן עקספאזע פון פינאנץ־מיניסטער, שטייער־פראגען און די הויך פון דיסקאנטע־פראצענט.

נייע 15 אראבישע געשעפטען אין ירושלים

ירושלים, 7 (טעלעגראפיש דורך יט"א).

זייט די אראבער האבען אנגעהויבען די באיקאטאקציע איז אין ירושלים צוגעקומען 15 אהאבישע געשעפטען.

SPLENDID
נאך איינציגע חדשים
פארבערייטונגען, ווען ענדליך אין די
נאהענטסטע טעג פארקומען
די פייערליכע ערעפנונג
פון דעם ערשטען אין לאדז
קלאנג־פילם
עס ווערט דעמאנסטרירט דאס בילד
קאמעדיאנטען־שיף
רעקארד־פילם, וועלכער געהט שוין אין פראג
11 וואכען און רופט ארויס בעוואונדערונג
ביי ס'ע צושויער.—די הויפט־ראלען פיהרען
אויס די בעריהמטע
LAURA LA PLANTE
JÓZEF SCHILDKRAUT
דער פילם איז א פראדוקציע פון
Western Electric Company Ltd.
NEW-YORK—LONDON
SPLENDID

2 אראבער פערמשפט צום טויט

ירושלים, 7 (טעלעגראפיש דורך יט"א).

היינט האט דאס ירושלים'ער קרייז־געריכט בעטראכט דעם פראצעס פון 4 חברון'ער אראבער, וועלכע זענען בעשולדיגט געווארען אין ערמארדען דעם הרב קאסטעס. 2 אראבער זענען פער'משפט געווארען צום טויט און 2 אראבער זענען פריינעשפראכען געווארען.

שרעקליך פערברעכען איבער א יודישע ארבייטערין

מאסקווע, 7 (טעלעגראפיש דורך יט"א).

אין באברויסק איז געשעהען א שרעקליך פערברעכען איבער א יודישע ארבייטערין, צוויי קריסטליכע ארבייטער זענען בעפאלען א יודישע ארבייטערין מאסיעוויא, אראפגעריסען פון איהר די קליידער און זי אפגעגאסען מיט הייס־וואסער. די כוליגאנישע ארבייטער זענען ארויסגעווארפען געווארען פון דער פאבריק און צוגעצויגען געווארען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט.

שולדיג איז... די באלפור־דעקלאראציע
א טענה פון אראבישען עקזעקוטיוו

ירושלים, 7 (טעלעגראפיש דורך יט"א")

די אראבישע עקזעקוטיוו האט זיך געווענדעט צו דער בריטישער אויספארשונגס־קאמיסיע מיט א דעפעשע, אז די הויפט־סיבה פון אלע אונרוהען אין ארץ־ישראל איז די באלפור־דעקלאראציע. כל זמן די באלפור־דעקלאראציע וועט נישט אפגעשאפט ווערען קאן גארנישט זיין קיין רייד וועגען רוה אין ארץ־ישראל.

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער־קראנקהייטען
פעטריקאווער 10, טעל. 86־131
נעמט אן פון 8–9½ פריה אויפון ½3–½4 נאכמ.

דער שולדיגער אין די א"י-געשעהענישען
אין דער שטעלפערטרעטער פון הויך-קאמיסאר לוק

ירושלים, 7. (יט"א טעלעגראפיש).
געכטען האט די אויספארשונגס - קאמיסיע פארטגעזעצט דעם פערהער פון מאיאר פעליר.

די גרעסטע שפאנונג האט ארויסגערופען דער פערהער פון סער מערימאן, עס איז געלונגען פון איהם ארויסצובעקומען אן ערקלערונג, אז די לאגע אין צפת איז געווען געפעהרליך און פונדעסטוועגען האט מען קיין מיליטער אהין נישט געשיקט.

ארוו. פרידי, דער פערטרעטער פון דער א"י-רעגירונג, האט געפאדערט אז מען זאל פעניטיווען די פרעסע-פארשטעהער, ווייל זיי געבען "אינפ... פאלשע אינפארמאציעס.

סער שאו האט געפאדערט פון די פרעסע-פארשטעהער, אז זיי זאלען ווייטער איבערגעבען ריכטיג די בעריכטען.

אויף דער נאכמיטאג-זיצונג איז אויסגעהערט געווארען מאיאר פלייפער, ער האט געזאגט:

אין גויט-פאלען קאן מען זיך נישט פערלאזען נישט אויף די אראבישע און נישט אויף די יודישע פאליציאנטען.

ווייטער האט ער ערקלערט, אז ווען דאס מי-ליטער וואלט געקומען פריהער, וואלט מען געקאנט אויסמיידען די בלוט-פערגיסונג.

דער שטעלפערטרעטער פון הויך-קאמיסאר לוק האט אבער קיין מיטלען נישט אנגענומען און ער איז אלזא, שולדיג אין די געשעהענישען.

ירושלים, 7. (ספ. טעל.) די ענגלישע אויס-פארשונגס-קאמיסיע האט זיך געווענדעט מיט א פארוואורף צו די פרעסע-פערטרעטער, אז זיי גי-בען נישט איבער גענוי דעם גאנג פון די אונטער-האנדלונגען. מען האט זיי געווארענט, דאס אויב זיי וועלען נישט איבערגעבען קיין פינקטליכע און גע-נויע בעריכטען, וועט מען זיי אינגאנצען דערווייטערען און נישט אריינלאזען אין זיצונגס-זאל.

פוילישע יודען אין אמעריקא
פראטעסטירען געגען די בעשולדיגונגען אויף פוילען

דער ענגלישער פילאזאף בערטראנד רוסעל, וועלכער צייכענט זיך אויס מיט זיין גרויסער פאפולאריטעט אין גאנץ אמעריקע האט זיך אויסגע-דריקט אין א פארלעזונג, וואס ער האט געהאלטען אין דארטמוט, דאס „פוילען האט נאכ'ן בעקומען די אומאבהענגיגקייט אויסגענוצט זי אויף צו מאר-דען יודען".

צווישען די צוהערער האט זיך אויך געפונען פראפ. עריק קעלי, וועלכער לייענט אויפ'ן זעלבען אוניווערזיטעט לעקציעס וועגען דער פוילישער ליטע-ראטור. דער פראפעסאר קעלי האט גלייך אויפ'ן ארט פראטעסטירט געגען דער פעלשונג פון דער היס-טאריע, וועלכע עס פערשפרייט דער פילאזאף רו-סעל. דער דערמאהנטער פראפעסאר האט זיך נאך דעם אויך געווענדעט צום ענגלישען באטשאפטער אין וואשינגטאן מיט א פראטעסט.

דער פארטראג פון רוסעל'ן האט ארויסגערו-פען א געוואלדיגע אויפרעגונג אין דער גאנצער פוי-לישער פרעסע אין אמעריקא.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן דערמאהנטען ארויס-טריט פון פילאזאף רוסעל האט אויך גענומען דאס ווארט די פעדעראציע פון די פוילישע יודען אין אמעריקא, וועלכע האט וועגען דעם פערעפענטליכט א ספעציעלע ערקלערונג.

אין דער ערקלערונג פון דער פעדעראציע פון די פוילישע יודען אין אמעריקא ווערט געזאגט:

„מיר האבען זיך דערוואוסט מיט אויפרעגונג דאס אזא וויכטיגע פערזאן ווי בערטראנד רוסעל, וועלכער איז בעקאנט אלס פעראנטווארטליכער שריי-בער און פערלעגענט האט געקאנט אפגעבען אזא ער-קלערונג, וואס האט נישט קיין שום גרונד.

קיין שום מענש אין פוילען און אויך נישט אין קיין אנדער לאנד אהן אונטערשיד פון ראסע און גלויבען קאן נישט בענוצען רוסעל'ס אויסדרוק, דאס פוילען האט נאכ'ן צוריקגעווינען די אומאבהענגיג-קייט אויסגענוצט אט די אומאבהענגיגקייט אויף צו מארדען יודען.

רוסעל'ס ווערטער האבען פערשאפט וועהטאג אונז אמעריקאנער יודען פון פוילענס אפשטאמונג. מיר קענען די שווערינקייטען צווישען וועלכע עס לע-בען אונזערע ברידער אין פוילען און צוזאמענהאנג מיט'ן עקאנאמישען קאמף האבען מיר געקאנט פון צייט צו צייט מאכען פארוואורפען איינצעלנע פיהרער אין אומאבהענגיגען פוילען. גלייכצייטיג ווייסען מיר אבער, דאס די איצטיגע רעגירונג האט די בעסטע כוונות צו קומען צו הילף אהרע בירגער פון יודישער אפשטאמונג, ווייל לייכטער מאכען זייער עקאנאמישע שווערינקייטען און שאפען א בעסערע פערשטענדיגונג צווישען יודען און פאליאקען.

אפשאצענדיג די האזיגע שטעלונג פון דער פוילישער רעגירונג ווארפען מיר אפ אונבעדינגט די ערקלערונג פון בערטראנד רוסעל. מיר וועלען זיין צופרידען ווען אונזערע ווערטער וועלען אפשוואכען דעם איינדרוק, וואס איז געשאפען געווארען דורך בערטראנד רוסעל אויף זיינע צוהערער".

פייערליכקייטען אין מאסקווע
צוליב'ן 12-טען יאהרטאג פון באלשעוויזם

מאסקווע, 7. (ספ. טעל.) זייט נעכטען דויערען די פייערליכקייטען צום 12-טען יאהר-טאג פון דער אקטאבער-רעוואלוציע. אין גרויסען טעאטער איז פארגעקומען א פייערליכע אקאדעמיע. אויף וועלכער עס זענען אנוועזענד געווען די רעגירונג ווי אויך דער גאנצער דיפלאמאטישער קארפוס, דער פרעזידענט פון „וציק" קאלינין האלט א גרויסע רעדע, אין וועלכער ער ווייזט-אן אז די רעזולטאטען פון ערשטען יאהר פון 5-יעהריגען ווירטשאפטס-פלאן זענען זעהר בעפרידיגענד. ווייטער בעטאנט ער מיט צופרידענהייט דעם בעשלוס פון ענגלישען פארלא-מענט צוריק צו בעניייען די דיפלאמאטישע בעציהונ-גען מיט די סאוויעטען, דאס בעדייט א נייעם ער-פאלג פון דער סאוויעטישער פאליטיק.

ראן זענען ארויסגעטרעטען מיט בעגריסונגען פארשטעהער פון אויסלאנד, צווישען זיי אויך פון פוילען.

ווארראשילאוו האט ארויסגעלאזט א בעפעהל צו דער רויטער ארמעי, אין וועלכער ער ווייזט-אן, אז תמם די רויטע ארמעי האט פרידליכע טענדענצען מוז זי אבער האלטען זיך אויף דער וואך געגען די קריגערישע און פערראפארישע פלענער פון די שכנים וואס רינגלען זי ארום.

מאסקווע, 7. (ספ. טעל.) פון היינט 9 אוי-דערפריה קומען פאר גרויסע פייער-ליכקייטען אויפ'ן רויטען פלאץ, וואו עס שטעהט א הונדערט-טויזענד קעפיגער עולם. עס קומט-פאר א מיליטערישער פא-ראד און עס שפילט א סך ארקעסטערס.

פראצעס געגען פאריזער פרויען-הענדלער

פון פאריז גיט מען איבער:

עטליכע יודען זענען געשטאנען פאר די ריכטער פון דער 15-טער קארעקציאנעל-קאמער אין פאריז, יאקובאוויטש — בעשולדיגט אין פרויען-האנדעל, קוקאוויטש — אין מאכען פאלשע פעסער, חנה יאקובאוויטש — די „סחורה" אליין, און נאך א אינגערמאן ראמבראווסקי פון בעלוויל — אויך בע-שולדיגט אין פרויען-האנדעל, א שותף צו דעם גאנצען געשעפט, וואס איז אבער פריהער ענטלאפען קיין שפאניען.

חנה יאקובאוויטש איז די פרוי פון יאקובא-וויטשען. זי איז איצט אינגאנצען אלט 18 יאהר. זי איז מיט עטליכע חדשים צוריק געווארען די „כלה" פון יאקובאוויטשען.

דער חתן יאקובאוויטש האט בעקענט זיין כלה מיט א „פריינד" — איינעם ראמבראווסקי פון בעלוויל. ראמבראווסקי האט א קוק געטון אויף חנה'ן און אנגעהויבען איינרעדען יאקובאוויטשען.

— מיט אזא שעהנער כלה קען מען פערדינען פיל געלד.

יאקובאוויטשען האט מען לאנג נישט געדארפט איינרעדען. אין איין טאג איז די כלה פערשוואונדען.

דערווייל האט זיך ארויסגעוויזען, אז יאקו-באוויטש האט קיין גרויסע גליקען אויף דעם גע-שעפט נישט געמאכט. די „כלה" האט ער אוועק-געשיקט קיין שפאניע. ראמבראווסקי האט זי אוועקגעפיהרט און בעזארגט מיט א „שטעלע". אבער יאקובאוויטש האט פון איהר קיין גראשען נישט בעקומען.

יאקובאוויטש האט אלזא צוריק אראבגעברענגט חנה'ן און אוועק צו א „מאכער" קוקאוויטש, וועל-כער האט איהם בעזארגט א פאס פאר חנה'ן, אויף וועלכען עס איז געווען געשריבען, אז זי איז שוין אלט 22 יאהר.

איז אבער אנגעקומען פאליציי, חנה'ס שווע-סטער האט שוין געהאט בעלייגט א אנקלאגע אין פאליציי און מען האט זיי ארעסטירט.

ביים אויספארשונגס-ריכטער האט חנה גאר געטענה'ט, אז איהר חתן איז נעבעך אומשולדיג. ער האט נישט געוואוסט מיט וואס זי פערנעהמט זיך אין שפאניען.

אבער שפעטער האט זי זיך מודה געווען, אז זי איז פערפיהרט געווארען און די פאליציי האט ענטדעקט, אז דא האט מען צו טון מיט א גאנצער ארגאניזירטער באנדע.

ראמבראווסקי זאל זיין דער גרויסער „סוחר" און יאקובאוויטש בלויז דער פאהיגער „רעפרע-זענטאנט".

יאקובאוויטש האט בעקומען בלויז 18 חדשים טורמע. ראמבראווסקי האט בעקומען 3 יאהר טורמע און קוקאוויטש נאר 6 חדשים פאר מאכען א פאלשען פאס.

ארום דער ווירטשאפטליכער לאגע
אין ראטען-רוסלאנד

דער וויענער זשורנאל „ווירטשאפט און ארבייט" ברענגט די פאלגענדיגע ידיעות וועגען דער ווירט-שאפטליכער לאגע אין ראטען-פערבאנד.

א דאנק די פערשידענע רעפארמען ווייזט אויף דער ראטענפערבאנד אין ווירטשאפטליכער בע-ציהונג א געוויסען פראגרעס אין איצטיגען יאהר. אזוי זענען אריינגעטראגען געווארען אין דער מלוכה-קאסע אין די ערשטע 11 חדשים פון דעם יאהר 91 פראצענט פון די שטייערען, וואס זענען אנגעמערקט אין בודזשעט. אויך די 750 מיליאן-הלוואה פאר אינדוסטריאליזאציע האט געבראכט א גוטען רע-זולטאט: פון צום 1-טען אקטאבער זענען געצייכענט געווארען 688 מיליאן רובל.

אויך די ארבייט אין דער לאנדווירטשאפט איז א סך בעסער, ווי פאראיאהרען. די גרעסטע אויפ-מערקזאמקייט איז אויך ווייטער געלעגט געווארען אויפ'ן אויסבויען די קאלעקטיווע ווירטשאפטען. דער גרעסטער לאנדווירטשאפטליכער קאלעקטיוו פער-מאגט אריבער 5 א האלב מיליאן העקטאר ערד, 6000 לאנדווירטשאפטליכע מאשינען (טראקטארען) און 1000 אויטאמאבילען. סך-הכל וועט האבען די לאנדווירטשאפט אין איהר דינסט העכער 22,000 טראקטארען. די העלפט פון זיי שטאמט פון די פער-אייניקטע שטאטען. צוויי דריטעל פויערים ווערען ארומגענומען פון די קאלעקטיוון. כדי די גרעסערע שטעט בעסער צו פערזארגען מיט לעבענס-מיטלען, פראיעקטירט מען, צו שאפען ארום זיי גרעסערע שטעט פארמעס.

אין דער אינדוסטריע האט מען דערגרייכט אין א גרויסער מאס יענע רעזולטאטען, וואס זע-נען אנגעמערקט געווען אין דעם פינף-יאהר-פלאן. די פראדוקטיוויטעט פון די ארבייטער האט זיך גע-העכערט מיט 15,8 פראצענט און די אייגענע הוצאות זענען געזונקען מיט 4,5 פראצענט.

אויב מען זאל אפילו נישט אינגאנצען גלויבען די ראזיגע אפיציעלע ציפערן, פערצייכענט אבער אלגעמפאלס די אינדוסטריע א גרויסען פראגרעס. מען האפט, אז די פראדוקציע וועט זיך העכערען א דאנק די שון איינגעפיהרטע רעפארמען, ווי 7-שעה-דיגער ארבייטסטאג, די סיסטעם פון דריי שיכטען און דער שטענדיגער ארבייטס-וואך. מען וויל אויך שאפען קורסען פאר נישט קוואליפיצירטע ארבייטער, ווייל ביז איצט פאלען אויף 1000 ארבייטער בלויז 10 ספעציאליסטען.

דער האנדעלס-באלאנס, וואס איז פאסיוו גע-ווען אין די ערשטע 11 חדשים פון 1927-28 מיט 179 מיליאן רובל, איז אין דעם גלייכען פעריאד פון איצטיגען יאהר מיט 27 מיליאן רובל אקטיוו.

אין קומענדיגען יאהר ווערען אויסגעבויט ווייטערדיגע 8000 קילאמעטער באהנליניע. גרויסע שוועריגקייטען זענען אבער פערהאן מיט דער פראדוקציע פון אייזען-שינעס און האלץ-שוועלען.

די ענגליש-רוסישע בעציהונגען, וואס זענען אויפגענומען געווארען איבער דער איניציאטיווע פון דער ענגלישער ארבייטער-רעגירונג, וועלען אויפ-לעבען די ווירטשאפטליכע טעטיגקייט און צוגוט קומען ביידע לענדער.

דער טעלעפאן-נומער
— פון —
„נייעם פאלקסבלאט"
איז 224-71

„ליבער יאשו, איך ערווארט דיך אין האטעל-צימער"...
אזא בריוועלע האט אין לובלין דערפיהרט צו א סענסאציאנעלען דועל

פון לובלין שרייבט מען:

אין די קרייזען פון וועלכע עס רעקרוטירען זיך די געסט פון רעסטאראן „אייראפעיסקי" און „וויק-טאריא" דערצעהלט מען וועגען א זעהר פיקאנטע געשיכטע וועלכע האט דערפיהרט צו א דועל צווי-שען אנגעזעהענע פערזענליכקייטען פון דער ווירט-שאפטליכער וועלט.

דער דועל איז געווען א רעזולטאט פון אן אינ-טים בריוועלע. וועלכעס איז על פי טעות איבער-געגעבען געווארען אין נישט ריכטיגע הענד.

אין צוזאמענהאנג מיט דער פלענאר-זיצונג פון דער האנדעלס-קאמער זענען זיך קיין לובלין צו-נויפגעפאהרען אנגעזעהענע אינדוסטריעלער און סוח-רים. צו איינעם פון די אינדוסטריעלער האט אין אווענד געזאלט קומען צו פאהרען די פרוי פון ווא-רשא. דער מאן האט דערפון געוואוסט און מיט אונגע-דולד ערווארט זיין פרוי, וועלכע איז אבער געקומען קיין לובלין מיט א פריהערדיגען צוג און פערפאהרען אין האטעל אייראפעיסקי. דער מאן איהרער האט דערווייל פערבראכט אין רעסטאראן „אייראפעיסקי" אין געזעלשאפט פון לובלינער און ווארשאווער אינ-דוסטריעלער.

איינגעארדענט זיך אין א צימער פון האטעל האט די פרוי גענומען אויפזוכען איהר מאן אין דורך טעלעפאנישע שמועסען מיט בעקאנטע האט זי זיך דערוואוסט, אז איהר מאן געפינט זיך אונטען אין רעסטאראן, די פרוי האט אנגעשריבען פאלגענדע בריוועלע:

און ערווארט דיך מיט גרויס בענקשאפט אין הא-

— ליבער יאשו, כ'בין געקומען קיין לובלין
טעל „אייראפעיסקי" צימער נומער...
דיינע פון קאפ ביז די פיס
עלענארא.

דער האטעל-וואושנע מיט וועמען די פרוי האט אראפגעשיקט דאס בריוועלע האט זיך „אביסעלע" טועה געווען. אנשטאט דעם מאן האט ער דאס ברי-וועלע אפגעגעבען אן אנדערען אינדוסטריעלער, וועל-כער טראגט אויך דעם נאמען יאשו.

דער לעצטער, איבערלעזענדיג אזא ווארעם בריוועלע איז איהם טאקע געווארען ווארעם אין יע-דען אבר. א קלייניגקייט! א פרוי, וועלכע איז „זיינע פון קאפ ביז די פיס" ערווארט איהם „מיט גרויס בענקשאפט" אין א האטעל צימער! האט ער אויס-געטרונקען עטליכע פרישע גלעזלעך אויף קוראש, געכאפט א בליק אין שפיגעל געמאכט זיך אין ארד-נונג דעם סמאקינג, די האר, וועמענס גרויע ווינקע-לעך ביי די עקען דערצעהלען וועגען נישט ווינציג עבירה'לעך, און אוועקשארענדיג זיך אומבעמערקט פון טיש, האט ער אנגעטון דעם אויבערמאנטעל מיט'ן צילינדער און ארויף אין האטעל-צימער.

אנקלאפענדיג אין דער טיר, האט ער דער-הערט א פרעהליכען ענטפער פון א קלינגענדיג פרוי-ען-שטימעלע.

— אריין! אריין!

אט איז ער שוין אין צימער. פון דער קאנא-פע, אין ראוע בעלויכטענעם צימער, שפרינגט אויף א הויכע, שלאנקע אין א ווייס זיידענעם נאכט-מאנ-טעל געקליידעטע פרוי, שטרעקט אויס די הענד גרייט צו פאלען אין זיינע ארעמס, און פלוצלונג —

— אך!

די פרוי שפרינגט אפ צוריק, קוקט אויף איהם מיט דערשראקענע אויגען און בערוהיגענדיג זיך א ווילע, ערקלערט זי איהם:

— די מינוט ארויס פון מיין צימער, אנדערש קלינג איך נאך די דינערשאפט.

דער הער מיט'ן צילינדער אין האנד איז גע-בליבען נישט ווינציגער דערשראקען און איבעראשט, זיינע חלומות זענען איהם ווי צעריגען און ער האט געפרובט עפעס אויפקלעהרען.

— קיין איין ווארט נישט מעהר, כ'בעט אייך. מאמענטאל פערלאזען מיין צימער!

זעהענדיג די קאטעגארישע האלטונג פון דער פרוי האט דער הער אין צילינדער, באין ברירה, זיך דושענטעלמעניש פערנייגט און ארויס פון צימער.

אויפ'ן וועג האט ער זיך בעגעגענט מיט'ן אמתן יאש. — דער מאן האט זיך דערוואוסט, אז זיין פרוי איז געקומען און ער איז צו איהר ארויף.

אויפצומארגענס פארטאג האבען זיך אין צימער פון האטעל „וויקטאריא" וואו דער הער מיט'ן צי-לינדער האט געוואוינט, בעוויזען צוויי הערען אנגע-טון אין פראק, צילינדער און ווייסע האנטשוה און גע-מאלדען, אז זיי זענען סעקונדאנטען פון בעליידיגטען מאן, וועלכער רופט איהם ארויס אויף א דועל.

אין א שעה ארום האט דער הער אין צילינדער שוין געהאט בעשטימט זיינע צוויי סעקונדאנטען. אין צוויי שעה ארום האבען די פיער סעקונדאנטען פון ביידע צדדים שוין געפיהרט צווישען זיך א קאנ-פערענץ וועגען אופן פון סאטיספאקציע און עס איז געבליבען, אז אנשטאט א קויל אין קאפ זאל די סאט-יספאקציע געגעבען ווערען אויף אן אנדערען אופן.

עס איז גלייכצייטיג פעסטגעשטעלט געווארען, אז דער הער אין צילינדער הגם זיין נאמען איז אויך יאש, האט ער ביי א גוטען ווילען געקאנט דערקענען אין בריוועלע, אז דאס ווערט נישט ער איינגעלאדען 1 א זייגער ביינאכט אין האטעל צימער דורך א פרוי, וועלכע האט אויף דער צווייטער זייט פון בריוועלע אנ-געמערקט איהר פולען נאמען.

פארוואס-זשע איז ער דאך געקראכען?

איז דער תירוץ: עס זאל זיך אזוי נישט טרע-פען ווי עס טרעפט זיך.

אין אווענד האבען ביידע יאשעס, די פרוי און די פיער סעקונדאנטען, פרעהליך געקלאפט גלעזלעך ביי א רייך געדעקטען טיש אין „אייראפעיסקי" און דער אינצידענט איז געווען ערלעדיגט.

—=]o[=—

ניי'ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניי'ער פאלקסבלאט

8
פרייטאג
ה
מרחשון תר"צ

נאוועמבער

זון-אויפגאנג 6.44
זון-אונטערגאנג 3 55

ליכט-צינדען; 3.45

אנ'„עגלה" פאר שטייער-חובות

האט אונזער מאגיסטראט בעשלאסען איינצופיהרען

דער דאזיגער בעשלוס דארף אפגעשאפט ווערען

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון מאגיסטראט איז צוו. אנר. אנגענומען געווארען א בעשלוס וואס מוז אנולירט ווערען, ווייל זיין דורכפיהרונג אין לעבען וואלט ארויסגערופען די גרעסטע און פערדינטע אויפרעגונג ביי דער לאדזער בעפעלקערונג און דעם מאגיסטראט גופא קיין כבוד נישט פערשאפט.

ס'איז געשטעלט געווארען א פארשלאג, אז כדי איינצוקאסירען בעסער די שטייערען זאל מען אין לאדז איינפיהרען די טרויעריג-בערימטע „עגלה" ראס הייסט, אז אויב עמיץ איז שולדיג פאר שטייערען, איז מ'וועט ביי איהם מאכען א סעקוועסטר, וועט מען די סעקוועסטרירטע זאכען נישט איבערלאזען ביי איהם אינדערהיים, ווי ס'פלעגט זיך פראקטיצירען ביז איצט. נאר מ'וועט די זאכען אפפיהרען אויף אנ'עגלה, און זיי אפפיהרען אויף צו בעהאלטען זיי אין די שטעטישע מאגאזינען.

דער פארשלאג האט ארויסגערופען א שטורמישען ויכוח. מ'האט אנגעוויזען, אז די „עגלה", איז אנ'אינסטיטוציע, וואס האט פונקציאנירט אין די טרויעריגע ימי-גראבסקי, און האט דאן געבראכט נערופען א געוואלדיגע פערביטערונג, דאס מיטעל העלפט נישט איינצוקאסירען קיין שטייערע', נאר רואינירט דעם שטייער-צאהלער. מאכט אן נישט-גוטיגע שארענס, ווייל די זאכען ווערען צובראכען און רואינירט בעת'ן איבערפיהרען; ס'קומען צו אומנוטיגע אויסגאבען, וואס בעשווערען די אזוי אויך שווערע לאגע פון דעם שטייער-צאהלער.

בעת דעם שטורמישען ויכוח האט דער לייטער פון דער שטייער-אפטיילונג, לאווניק קוק ערקלערט, אז ער האט וועגען דעם פראיעקט גערעדט מיט א יודישען ראטמאן פון דער „אגודה"-פראקציע און יענער האט איינגעפונען אז דער מיטעל איז א גוטער און דארף איינגעפיהרט ווערען...

ס'איז א גרויסער וואונדער, וואס דווקא דער לאדזער מאגיסטראט האט אנגענומען אזא בעשלוס. ס'איז דאך פאר קיינעם קיין סוד נישט, אז די שטאטישע בעפעלקערונג ווערט ממש געבראכען אונטער'ן לאסט פון די פערשידענע שטייערען.

מילא, די אפיציעלע קרייזען בעהויפטען, דאס די שטייער-צאהלער „ווילען נישט צאהלען קיין שטייערען" אבער די איצטיגע מיטגלידער פון מאגיסטראט, וואס דער גרעסטער טייל פון זיי קומט אפט אין א דירעקטער בעריהרונג מיט די שטייער-צאהלער קענען דאך נישט זיין אין דער דאזיגער מיינונג: זיי ווייסען דאך, אין וואס פאר א לאגע עס געפינען זיך די גרעסטע צאהל שטייער-צאהלער, מענשען פון מיטעל-קלאס.

די פראקטיק האט בעוויזען, אז די כלערליי שארפע צוואנגס-מיטלען רופען זיך אפ דווקא אויף די שוואכערע. די קארפאנטים לייזען נישט פון קיין שום עקסטרא-מיטלען — ס'ליידען פון זיי דער ארימער האנדווערקער ארער כאלופניק, דער קליינער ארער מיטעלער סוחר, א.א.וו. דאס וועגען קריינען וואס אפילו דער לאדזער מאגיסטראט שטיצט זיך אין א גרויסער מאס אויף זיי, און ס'איז נישט אין זיינע אינטערעסען צו שאפען א נייעם געפיט פאר מיספרויכען און הפקר בנוגע די דאזיגע קרייזען.

דער מאגיסטראט דארף דעם אנגענומענעם בעשלוס רעווידירען און איהם —

— א פ ש א פ ע ן !

דער ענטפער פון די אינדוסטריעלער

אויף די לעצטע פאדערונגען פון די ארבייטער

(2) ווי מיר האבען שוין בשעתו מיטגעטיילט האט דער פראפעסיאנעלער קלאסען-פעראיין, נאך א פערזאמלונג פון די פאבריקס-דעלעגאטען, ארויסגעשיקט צום פעראיין פון די אינדוסטריעלער א בריף אין וועלכע זיי פאדערען צוריקצושטעלען די לוינען, לויט די פערפליכטענדע טאריפען: לעבענסלאנגע פענסיע פאר ארבייטער-אינוואלידען; נישט צוזאגען די ארבייטער-דעלעגאטען פון זייערע פאסטענס, נישט עובר זיין אויף דעם געזעץ פון 8-שטונדיגען ארבייטס-טאג; ארבייטען 6 טעג און וואך א.ד.גל.

עהערגעכטען איז אין צוזאמענהאנג מיט דעם בריף פערגעקומען א קאנפערענץ אין פעראיין פון די אינדוסטריעלער, אויף וועלכער עס איז צוזאמענגעשטעלט געווארען אנ'ענטפער אויף די פאדערונגען פון די ארבייטער. נעכטען איז דער ענטפער איבערגעגעבען געווארען דעם קלאסען-פעראיין.

אין דעם ענטפער ווערט געזאגט: דעם פעראיין פון די אינדוסטריעלער איז נישט בעוואוסט, אז עמיצער פון די מיטגלידער פון'ם פעראיין זאל נישט צאהלען לויט'ן טאריף; לעבענסלאנגע פענסיעס פאר די אלטע און ארבייטס-אינוואלידען איז ביי דער איצטיגער לאגע אוממעגליך ארורכצופיהרען; ארבייטער דעלעגאטען ווערען נישט ארויסגעווארפען פון דער ארבייט נאר צוליב דעם, וואס זיי זענען דעלעגאטען, נאר צוליב אנדערע חטאים; עס ווערט אונטערגעשטראכען, אז דעלעגאטען האבען נישט קיין בעזונדערע רעכט ווי אנדערע ארבייטער; 6 טעג ארבייט אין וואך — דאס איז דער מינימום, צו וועלכען עס שטרעבען די אינדוסטריעלער. דאס איז אבער אנבעלאנגט אין פיל זאכען: קודם כל אין אומזאץ-קאפיטאל, אין די אפזאץ-מערק א.ד.ג. וואס שייך דעם 8-שטונדיגען ארבייטס-טאג ווערט אין יעדען פאל פון עובר זיין דעם געזעץ געמאלדען אין ארבייטס-אינספעקטאראט וועלכער היט אפ דעם געזעץ און ציהט צו צו פעראנטווארטליכקייט די שולדיגע.

וועגען א געמיינזאמער קאנפערענץ מיט די פארשטעהער פון די ארבייטער ווערט אין דעם בריף געזאגט פאלגענדעס:

ווען די קאנפערענץ וואלט געקענט מיטהעלפען צו לינדערען דעם קריזיס אין אונזער אינדוסטריע, וואלטען מיר גרייט געווען באלר די קאנפערענץ אפצוהאלטען. עס ליגט אבער צום בעדויערען נישט אין אייער און נישט אין אונזער מאכט. מען דארף אבער קאנסטאטירען, אז דאס שטעלען אוממעגליכע צו אננעהמען און אויספיהררען פאדערונגען — פערשווערט די אזוי-אויך שוין שווערע לאגע אין דער אינדוסטריע".

* * *

די טעג קומט פאר א פערוואלטונגס-זיצונג פון קלאסען-פעראיין, וואו עס וועט בעהאנדעלט ווערען דער ענטפער. ווי עס איז צו זעהען זענען אויף אלע פאדערונגען פון די ארבייטער געגעבען געווארען אנ'אויסמיידענדען ענטפער און דאס וועט נישט לינדערען די אנגעשטרענגטע בעציהונגען צווישען די ארבייטער און אינדוסטריעלער.

געבראכט דעם „ספאדעק" פון בריסעל

ס'איז איהם נעבעך נישט געגאנגען, און ס'גייט ווייטער נישט...

(2) מיט א פאר טעג צוריק האט מען קיין לאדז געבראכט פון בריסעל מיט'ן עטאפ אנ'אנבעקאנטען וואס רעדט פויליש און האט נישט געוואלט אנגעבען זיין נאמען. די בריסעלער פאליציי האט נאר געוואוסט, אז ער שטאמט פון דער לאדזער אומגעגענד. מ'האט איהם געכאפט אין בריסעל בעת ער האט אין מיטען טאג אויפגעבראכען א קאסע. אויך אין לאדז האט ער נישט געוואלט ערקלערען ווער ער איז, אבער בעת דער אויספארשונג האט ער זיך אויסגערערט, אז ער שטאמט פון פיעטריקאוו. דאן האט א ינער פון די אויספארשונגס בעאמטע דערקענט און איהם דעם פיעטריקאווער איינוואוינער יחיאל בולווע, וואס איז די גנבישע קרייזען געווען בעקאנט אונטער'ן נאמען „ספאדעק".

דאן האט ער זיך מודה געווען און דערצעהלט פאלגענדע געשיכטע: דעם 11-טען סעפטעמבער 1928 י. איז ער געזעסען אין שענק, פון לאה קאהן אין פיעטריקאוו, אויף יערוזאלימסקא 12. דארט האט ער זיך צעזערטעלט מיט א געוויסען סטאניסלאוו סטאלעק, און ווען יענער האט איהם דערלאנגט א קלאפ, האט ער סטאלעק'ן אריינגעשטאכען א מעסער אין ברוסט, סטאלעק איז אויפ'ן ארט געפאלען טויט. בולווע איז דאן אנטלאפען און האט זיך אריבערגעשמוגעלט קיין דייטשלאנד, דארט האט ער קיין בעשעפטיגונג נישט בעקומען און האט זיך ווייטער אריבערגעשמוגעלט קיין בעלגיען. אויך דארט זענען זיינע געשעפטען נעגאנגען שלעכט, און ער האט זיך גענומען צו גנבות. בעת איינער אזא גנבה האט מען איהם געכאפט און ארויסגעשיקט קיין פוילען.

בולווע איז איבערגעפיהרט געווארען צו דער דיספאזיציע פון אויספארשונגס-ריכטער.

א קינד ארויסגעפאלען

פון צווייטען שטאק

(2) דער דריי-יאהריגער זבינגעוו אלטשאק (יאנא 21) איז געבליבען אינדערהיים אהן השגחה ער האט זיך געשפילט אויפ'ן פענסטער פון 2-טען שטאק און איז ארויסגעפאלען אויפ'ן ברוק. דאס קינד האט זיך צובראכען ביידע פיסלעך. אין א שווערען צושטאנד האט איהם די פאגאטאוויע אפ-געפיהרט אין אנא-מאריא שפיטאל.

דאס העכסטע געריכט אין ווארשא

בעטראכט דעם אורטייל אין דער

וועליונער פאבאר-אפערע

(2) בשעתו האט אנגעמאכט אין לאדז א גרויסען טומעל די פאפאר-אפערע אין וויעלון, אין וועלכער עס זענען געווען פערמישט אויך לאדזער. ס'זענען דאן דורכ'ן מיליטערישען געריכט פערמשפט געווארען פולקאווניק ראגאלסקי — אויף פינף יאהר טורמע און דערווייטערט צו ווערען פון מיליטער, פארוטשניק קיאק — אויף 4 יאהר טורמע און דעגראדאציע, און סערזשאנט ווראבעל אויף 6 מאנאטען טורמע און דערווייטערען פון מיליטער. די ערשטע צוויי האבען אריינגעטראגען אנ'אפעלאציע צום העכסטען געריכט אין ווארשא. דאס העכסטע געריכט האט בעשטעטיגט דעם אורטייל בנוגע פולק. ראגאלסקי נאר איהם פערכענט דעם יאהר פרעווענץ-ארעסט און פארוטשניק קיאק פערקלענערט די שטראף אויף א יאהר.

CASINO

היינט און פאלגענדע טעג!

די דאמע אין פורפור

מעכטיגע ליבעס-דראמע, וואס איז שטארקער פון שנאה און טויט, אויפ'ן גרונדפון רעוואלוציע-פייער אין די הויפטראלען:

DON ALVARADO

אין דער ראלע פון אפיציר פון דער צארישער גווארדיע, וועלכער האט אין די נעגעל פון ד' באלשעוויקעס דערקענט די ליידען פון ליבע און שנאה

LYA DE PUTTI

אלס בלוטיגע אנפיהרערין פון דער טשעקא, וועלכע נעהמט נקמה פאר איהר בעליידיגטע עהרע

WERNER OLAND

אלס הענקער פון דער רוסישער רעוואלוציע

רעזשיסער: ALAN CROSLAND

ארקעסטער אונטער דער דירעקציע פון ה' ל. קאנטאר. אנהויב 4.30 נאכמ.

רשימות פון יאהרגאנג 1907, 1908 און 1909

(—) היינט, פרייטאג, דארפען זיך מעלדען אין לאקאל פון מיליטעריש-פאליציי'אישען ביורא ביים מאגיסטראט (פיעטריקאווער 212) פון 8 פריה ביז 3 נאכמיטאג די יונגעלייט, וואס זענען געבוירען געווארען אין 1909 י. וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 8 פאליציי-קאמיסאריאט און וואס זייערע נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען

N O P R S Sz

מארגען — פון 8-טען פאליציי-קאמיסאריאט

T U W Z

קאנטראל-פערזאמלונגען

פון יאהרגאנג 1904 און 1889

היינט, דארפען זיך צו די קאנטראל-פערזאמלונגען צושטעלען

אין פ.ק.או. I (נאוואטארגאווא 18) שערענאווצעס פון רעזערוו און לאנד-שטורם מיט און אהן געוועהר (קאטעגאריע A C1 C2 און D) וואס זענען געבוירען געווארען אין 1904, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 2. 3. 5. 8. 9. און 11. פאליציי-קאמיסאריאטען און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן אויף

C D E F

מארגען — 1902 — G H CH

אין פ.ק.או. לאדז II (נייע ציגעל-גאס 51) מארגען, די געבוירענע אין 1904 י., וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 4. פאליציי-קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די בוכשטאבען

A B C D E F G

מארגען — 4 פאליציי-קאמיסאריאט

H CH I J K L Ł

אינהאבער פון דריטער קאטעגאריע

בעקומען דערלויבענישען אויף פערקויפען בעסערע סחורות

(2) אין די נאהענטסטע טעג וועט די פינאנץ-קאמער אנהויבען ארויסגעבען די געשעפטס-אינהאבער פון 3 קאטעגאריע ערלויבענישען אויף צו פערקויפען סחורות פון בעסערע קוואליטעט. וואלענע, זיידענע סחורות א. אנר.) די בעסערע סחורות קענען נישט זיין מעהר ווי 5 פראצענט פון דעם אלגעמיינעם סכום סחורות.

א פעראיין אין פאריז

פון געוועזענע יודישע סוחרים אין לאדז

פאריזער „היינט" שרייבט:

אין פאריז פראיעקטירט זיך איצט צו שאפען א פעראיין פון געוועזענע יודישע סוחרים, אין לאדז, עטליכע סוחרים, וואס זענען געווען אמאל גוט בעקאנט אין לאדז שטעהען אין דער שפיץ פון דער ארגאניזיר-גרופע. בעוונדערס בעשעפטיגט זיך דערמיט דער געוועזענער מיטגליד פון לאדזער שטאט-ראט ה' נאנץ.

אין קורצען וועט געמאלדען ווערען וועגען טאג און ארט פון דער גרינדונגס-פערזאמלונג.

ביים פעראיין ווערט געפלאנט צו גרינדען א קלוב, א לייה און שפאר-קאסע, דער פעראיין מוז זיך אויך שטעלען אין א קאנטאקט מיט די לאדזישע געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס אין לאדז.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט דיזשורירען פאלגענדע אפטייקען: וואיטשיצקי, נאפיורקאווסקא 27; ראניעלעווסקי, פיעטריקאווער 127; אליניצקי און צימער, האלטשאנסקא 67; יורשים פון ליינוועבער, פריי-הייטס-פלאץ 2; יורשים פון הארטמאן, מלינארסקא 1; י. קאהאנע, אלעקסאנדראווסקא 80.

CYRK
STANIEWSKICH
Al. Kościuszki 73

לעצטע טעג פון צירק!
היינט גרויסער פראגראם פון וועלט-אטראקציעס! אווענדען פון געלעכטער!
עס איז אנגעקומען דער בעריהמטער קאמיקער, דער ליבלינג פון לאדזער צירק-פובליקום קלאון
פריקא
שבת, דעם 9-טען נאוועמבער 2 פארשטעלונגען
4 א זייגער נאכמיטאג פרייזען פערקלענערט: גאלעריע
50 גר. זיץ-פלעצער 1 זל.
DOLLY
בענעפיס פון דאמירער

גרויסע גאנצטאגס-פארשטעלונגען!!
לעצטע טעג פון צירק!
זונטאג, דעם 10 נאוו. — 3 פארשטעלונגען:
פריהמארגען-פארשטעלונג 12.30 אויף וועלכער עס זענען פערקלענערט די פרייזען ביז 50 גר. און 1 זל.
4 א זייגער נאכמיטאג און 8.30 אין אווענד.
מאנטאג, ד. 11 נאוו. 2 לעצטע געזעגענונגס-פארשטעלונגען 4 נאכמ. און 8.30 איקאווענד

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע

קאמיטעט-זיצונג. — עליה און הכשרה — ווערבירונג און רעגיסטראציע. — פארלעזונגען — העברעאישע אווענד-קורסען און ביבליאטעק

אויף דער לעצטער זיצונג פון ציוניסטישען קאמיטעט האט רעפ. ד"ר ראזענבלאט אפגעגעבען א בעריכט פון דער קאנפערענץ פון די מיטגלידער פון דער יודישער אגענץ אין פוילען, פון יודישען קאלא, פון סיים און פון דער טעטיגקייט אין לאדזער שטאט-ראט. — אין צוזאמענהאנג מיט דעם בעריכט האט זיך ענטוויקעלט א דיסקוסיע און אלס פועל-יוצא דערפון איז בעשלאסען געווארען צו מאכען באלד די הכנות אויף צו עפענען דאס נעפלאנטע **ביורא פאר יודישער און סאציאלער הילף**.

*

אין צוזאמענהאנג מיט דער בעפארשטעהענדער נייער גרויסער עליה, איז ארומגערעדט געווארען די זעהר וויכטיגע פראגע וועגען הכשרה, ר. ה. פארברייטען די עולים צו פראדוקטיווער ארבייט אויף'ן פעלד, ארער אין האנדווערק אין ארץ-ישראל. נאכדעם ווי עס איז אויסגעהערט געווארען דער בעריכט פון ה' מ. טעמפעלהאף וועגען דער טעטיגקייט פון „החלוץ-המרכזי", איז נאך א קורצער מיינונגס-אויסטויש בעשלאסען געווארען צוזאמענצורופען אויף מארגען מוצאי-שבת, 6 א זייגער אין ציוניסטישען ביורא א בעראטונג פון פרעזידיום פון ציוניסטישען קאמיטעט מיט דער בעטייליגונג פון איינגעלאדענע ציוניסטישע עסקנים און די ווער-מיטגלידער פון „החלוץ-המרכזי". אויף דער בעראטונג וועט דער מיטגליד פון ציוניסטישען קאמיטעט ה' מ. ח. רומקאווסקי פארלעגען א ברייטען פלאן פון הכשרה פון דער יוגענד, וואס גרייט זיך צו פאהרען קיין ארץ-ישראל.

*

דאס ציוניסטישע ביורא פיהרט ווייטער א דורך די מיטגלידער-רעגיסטרירונגס-אקציע און שענקט א בעזונדערע אויפמערקזאמקייט דער ארבייט פון ווערבירען נייע מיטגלידער פאר דער ארגאניזאציע אין צוזאמענהאנג מיט דעם בעפארשטעהענדען ציוניסטישען לאנדעס-צוזאמענפאהר, כדי צו זיכערען אלע ציוניסטישע גרופען א געהעריגע רעפרעזענטאנץ אויף דער קאנפערענץ.

*

די ערשטע פארלעזונגען פון דער פאלקס-אוניווערזיטעט אין איצטיגען ווינטער-סעמעסטער (ד"ר פרענקעל איבער יודישע געשיכטע און ד"ר ה. כאליעק איבער אלטען און נייעם טעאטער) האבען זיך אויסגעצייכענט מיט א זעהר שטארקער פרעקווענץ.

די ווייטערדיגע פארלעזונגען וועלען: מארגען שבת, 6 אווענד אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4), ד"ר פ. פרידמאן (אין העברעאיש) איבער יודען און אראבער. זונטאג, 8.30 אווענד רעד. י. אונער אר"ט: „ענגלאנד אראבער און א"י מאנדאט". דינסטאג — פראפ. ה. כהנא איבער יודישע פערציהרונגס-קונסט.

דער איינגאנג צו די פארלעזונגען איז פריי.

*

די קורסען פאר דער העברעאישער שפראך און ליטעראטור ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע פאר אנפאנגער און 2 גרופען פאר פארגעשריטענע, ענטוויקלען זיך גוט. עס זענען שוין טעטיג גרופען עס ווערען שוין געמאכט פארבערייטונגען אויף צו עפענען נייע גרופען. די לייטונג פון די קורסען בעמיהט זיך צו בעקומען פאר די קורסען א נייעם און בעקוועמען לאקאל און עס איז צו ערווארטען, אז שוין די נאהענטסטע טעג וועט די זאך רעאליזירט ווערען, וואס עס וועט אויך ערמעגליכען צו פערברייטערן די טעטיגקייט פון די קורסען.

*

די ארבייט ארום דער רעארגאניזירונג פון דער ביבליאטעק, וואס ווערט אדורכגעפיהרט דורך מיטגלידער פון „מרכז עברי", ע"ש הר"ר י. נ. שמחוני ווערט שוין פערענדיגט און אין די נאהענטסטע טעג וועט שוין די ביבליאטעק ווידער געעפענט ווערען פאר די לעזער. דער טערמין פון דער ערעפנונג וועט בעזונדערס בעקאנט געמאכט ווערען.

וואו זאל מען שפילען אויף דער לאטעריע?

די געווינסען איבערצייגען, אז נאר ביי אונז!!!

דערמאהנט אייך יודען! וואס פארע געווינסען זענען לעצטענס געפאלען ביי אונז!

Premja zł.	415000 na Nr.	60373 zł.	15000 na Nr.	74657 zł.	10000 na Nr.	99149	
wygrana „	75000 „ „	41519 „	15000 „ „	140013 „	10000 „ „	102271	
„ „	70000 „ „	89106 „	15000 „ „	151441 „	10000 „ „	103241	
„ „	50000 „ „	99127 „	15000 „ „	157833 „	10000 „ „	107124	
„ „	25000 „ „	828 „	10000 „ „	16868 „	10000 „ „	122984	
„ „	25000 „ „	140024 „	10000 „ „	28018 „	10000 „ „	136572	
„ „	15000 „ „	30916 „	10000 „ „	45419 „	10000 „ „	140079	
„ „	15000 „ „	50030 „	10000 „ „	50246 „	10000 „ „	146564	

i wiele, wiele jeszcze po zł. 10000, 5000, 3000 i t. d. i t. d.

ס. יאטקא
פיעטריקאווער 22
פיעטריקאווער 66

איילט! נוצט אויס די געלעגענהייט! קויפט אונזערע גליקס-לאסען!

אפקלאנג פון דער שרפה אויף אל. קאשטשושקי 10

(—) נעכטען האבען מיר בעקומען א ידיעה פון שעראדז, אז דארט איז ארעסטירט געווארען א געוויסער ספעקטאר. דער ארעסט פון ספעקטארען זאל שטעהען אין צוזאמענהאנג מיט דער אונטערצינדונגס-אפערע אין דער זאקע-פאבריק רובין און צוקער, קאשטשושקא 10. ספעקטאר זאל דאס זיין דער פערשוין, וואס מ'האט געזעהען ביים אנהויב פון דער שרפה ארויסלויפען פון די ברענענדע פאבריק. אויף וויפיל די ידיעה שטימט מיט דער ווירקליכקייט האט זיך אונז ביז שפעט אין דער נאכט נישט איינגעגעבען צו קאנטראלירען.

„בית שמואל"

פאר אינטערנאט-יתומים און חלוצים

די פאריגע וואך איז ביים היגען בירגער, ה' שטיינשניידער, מיטאינהאבער פון דער בויפירמע „טילער און שטיינשניידער" געשטארבען זיין 9-יאהריגער זוהן שמואל.

כדי צו בעעהרען זיין אנדענק איז ביים היגען נאציאנאלען עסקן און אבי-יתומים, ה' מ. ח. רומקאווסקי ענטשטאנען א פראיעקט, וועלכען ער נעהט איצט פערווירקליכען מיט דער הילף פונ'ם בעטריבטען פאטער שטיינשניידער.

אין לאדז פיהלט זיך שוין לאנג א בעדערפעניש אין א היים פאר די קינדער, וואס זענען ארויס פון די אינטערנאטען, און האבען זיך נאך נישט איינגעארדענט.

נעכטען האט ה' שטיינשניידער מיטגעטיילט דעם ה' מ. ח. רומקאווסקי, אז ער שטעלט צו די דיספאזיציע א וואוינונג פון 5 צימערען און קיך (אהן דירה-געלד) אין זיין הויז אויף פאמארסקא 41, וואו ס'זאל איינגעארדענט ווערען אן ארט בורסע פאר די קינדער, וואס זענען ארויס פון די אינטערנאטען, און וועלכע זאלען ערצויגען ווערען אין נאציאנאלען גייסט.

די פערוואלטונג האט דעם געשאנק אנגענומען. די בורסע וועט טראגען דעם נאמען „בית שמואל", און אין איהר וועלען אנגענומען ווערען די קינדער, וואס זענען ארויס פון אינטערנאט „הערלענבעק" און געפינען זיך אויף פאסטענס אין לאדז, און חלוצים פון דער פראווינץ, וועלכע וועלען אין לאדז דורכמאכען די הכשרה, לערנענדיג זיך מלאכה.

די ערעפנונג פון דער נייער אינסטיטוציע וועט פארקומען צו די שלשים פון פערשטארבענעם.

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02
צוריקגעקעהרט
אינערליכע קראנקהייטען.
ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען.
בעשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.
עמפ' אן אין דער לעמשניצע וגעוושער 17 פון 6—7 אוו.
אין דער היים פון 3—5 נאכמיטאג.

די פייערונג פון פוילענס אונאפהענגיגקייט

(2) ווי מ'טיילט אונז מיט איז אין לדער וואיעוואדזשאפט דערהאלטען געוארען א פעראָרדנונג, אז היינטיגעס יאהר זאל די פייערונג פון פוילענס אונאפהענגיגקייט פארקומען ווי אלע יאהר. די ארבייטען אין די עפענטליכע אמטען וועט נאכמיטאג פארקומען נארמאל.

עהרען-בירגערשאפט פאר מארשאל פילסודסקי

(2) דער שטאט-ראט פון לאסק האט נעכטען אנגענומען א בעשלוס צו ערטיילען די עהרען-בירגערשאפט פון דער שטאט פאר'ן מארשאל פילסודסקי. אויך א רייה שכנות'דיגע גמינעס האבען אנגענומען דעמועלבען בעשלוס.

האנדעלס-אגענטען און אקוויזיטארען דארפען פערזיכערט ווערען

(2) אין א צירקולאר פונ'ם ארבייטס-מיניסטער ווענען פערזיכערונג פון אנגעשטעלטע, האנדעלס-אגענטען און אקוויזיטארען ווערט ערקלערט, אז 1) נישט פערזיכערט קענען ווערען נאר אזעלכע האנדעלס-אגענטען אדער אקוויזיטארען וועלכע שליסען טראנזאקציעס אויף איינענע אחריות, כאטש אויפ'ן רעכנונג פון אנ'אנדערער פערזאן ארער פירמע.

2) פערזאנען, וועלכע בעשעפטיגען זיך נאר פון צייט צו צייט מיט פערמיטלונג ביים שליסען טראנזאקציעס.

און 3) האנדעלס-אגענטען וועלכע האבען אן איינענע פירמע אדער איינענעם האנדעלס-ארדעס.

די איבריגע האנדעלס-אגענטען און אקוויזיטארען קודם כל די ראזיגע, וועלכע פערמאגען קאמערציאלער-לעגיטימאציעס ארויסגעגעבען דורך דער אינדוסטריעלער מאכט דארפען זיין פערזיכערט אלס אינטעלעקטועלע אנגעשטעלטע.

בארטשינסקי אנגעגעבען אויף א „נאדזור"

(2) נעכטען האט די אקציע-געזעלשאפט „ס. בארטשינסקי" דערלאנגט אין האנדעלס-געריכט א ביטע וועגען בעשטימען א געריכטס-אויפזיכט.

א שרפה אין א שולע

אויף פאמארסקא 20 געפינט זיך די שולע פון נאכומאוו-קאצענעלסאן. נעכטען האט מען דארט צום ערשטען מאל איינגעהייצט אין אויווען. ווי ס'זעהט אויס, איז דער צוג, וועלכער געהט ארויס אין טרעפע-הויז איז נישט גע'עז אין ארדנונג, ווייל באלד האט זיך אנגעצינדען די הילצערנע סטעלע און עס איז ענטשטאנען א שרפה. אין הויז אין וועלכען עס וואוינט א צעהנדליג איינוואוינער איז ענטשטאנען א מהומה און מ'האט אנגעהויבען צו פאקען די זאכען. די אנגעקומענע ערשטע אפטיילונג פון די פייערלעשער האבען דאס פייער לאקאליזירט.

פון ים-און-טייך ליגע

אומזיסטע שווים-קורסען

די פערוואלטונג פון דער ים-און-טייך-ליגע, האט בעשלאסען איינצוהויבען דעם ווינטער-סעזאן מיט שווים-קורסען אין זגערזשער באסיין.

שווימען וועט דארט געלערנט ווערען איינאנצען אומזיסט פאר מיטגלידער און מיטגלידערינס פון דער ליגע. די לעקציעס וועלען פארקומען יעדען פרייטאג פון 6 א זייגער אן.

די פערוואלטונג פון דער ליגע גרייט צו א רייה פארלעזונגען וועגען די אויפגאבען און וויכטיגקייט פון דער ים-און-טייך-ליגע.

די טעג פון גליק!!!

עס דערנעהנטערט זיך דער טערמין פון דער ציהונג 1. קלאס, 20-טער מלוכה-לאטעריע. אלע איילען דעריבער אויסצונוצען דאס געלעגענהייט און פרובירען זייער גליק. די קאלאסאלע פארטשריט פון דער פוילישער לאטעריע דארף מען פערדאנקען די גרויסע צאהל געווינסען. א העלפט לאזען געווינט און דערביי אזעלכע אימפאנירענדע סומעס ווי: 350 טויזענד, 250 טויזענד, 150 טויזענד, 100 טויזענד זל. א. אז. וו. די נידעריגע פרייז פון די לאזען (א פירטעל לאז קאסט נאר 10 זל.) האט געמאכט די לאטעריע צוגענגליך פאר די ברייטסטע שיכטען פון דער בעפעלקערונג. די שפילערס ווענדען זיך הויפט עכליך צו דער קאלעקטור ס. יאטקא, פיעטריקאווער 22 און 66. מען דארף זיך דערויף נישט וואונדערען — איבעראל האט מען זיך שוין איבערצייגט, אז די קאלעקטור שפילט מיט אויסערגעוועהנליך גליק. די טעג פון 14. און 15. נאוועמבער וועלען נישט איינעם ברענגען פיל פרייד און גליק.

די טויערן צום גליק

איז א לאס געקויפט אין דער קאלעקטור פון

ב. וויינבערג

פעטריקאווער 42 — פעטריקאווער 163

וואו ס'פאלען געוועהנליך די גרעסטע געווינסען.

די הילפס-אקציע

פאר די גרויסע וועלט-ישיבה אין מיר

אין אונזער שטאט וויילט איצט דער חשוב'ער טראקער רב, הרב הגאון ר' ארי' צבי פערצאוויץ שליט"א מיט'ן צוועק אדורכצופיהרען אין לאדז א גרויסע הילפס-אקציע פאר דער גרעסטער ישיבה וואס איז שוין נענוג בעוואוסט דורך די פיל טויזענדער תלמידי חכמים און גדולי ישראל, וואס זי האט ארויסגעגעבען פון זיך. ביים היינטיגען טאג געפינען זיך אין דער גרויסער מירער ישיבה איבער פיר הונדערט תלמידי חכמים מצוינים בתורה ויראה. איהר בודושעט דערגרייכט די קאלאסאלע סומע פון איבער דריי טויזענד דאלאר מאנאטליך. די ישיבה, וועלכע איז ביים היינטיגען טאג דער גרעסטער תורה-צענטער געפינט זיך לייטער אין א קאטאסטראפאלער לאגע. די ישיבה-לייטונג אפעלירט דעריבער צום לאדזער יודענטום, און ווענדעט זיך מיט א הייסער ביטע וועגען באלדיגער הילף ביד רחבה, כדי צו דערהאלטען די עקזיסטענץ פון דער גרעסטער וועלט-ישיבה.

פון יודישען טעאטער

אין יודישען טעאטער אין פילהארמאניע גאסט ראלירט איצט די ארטיסטין כאנע וויינבערג.

היינט אווענד ווערט געשפילט „אשה רעה". מארגען שבת ביטאג — „הערצעלע מיוחס" און אין אווענד — „די ווייבערישע מלוכה".

פון קינא „קאפיטאל"

פון טאג צו טאג

דאס איז דער נאמען פון נייעם און בעסטען פוילישען פילם, וועלכער ווערט בעשריבען חדשים לאנג אין דער גאנצער פוילישער פרעסע, בעמערקענדיג דערביי זיין גרויסען קינסטלערישען ווערט. צום ערשטען מאל זעהען מיר אויפ'ן עקראן א פילם מיט אזא פאסצינירענדען אינהאלט, רעאליזירט לויט דער בעוואוסטער ערצעהלונג פון פערדינאנד געטעל. די ראזיגע מעכטיגע דראמע פון ליבע און ליידענשאפטען פון 3 נשמות, וועלכע רייסען מיט אין דער פרעכטיגער דערצעהלונג, בעוואונדערט און נאכמעהר אויפ'ן פילם. די רעזשי און טעכניק שטעהט אויף א הויכער קינסטלערישער שטופע.

מעלדונגען

קרינס-ליטעראטור פון די לעצטע יאהרען 1914—28. א רעפעראט אין העה"יודישער פאלקס-אוניווערזיטעט.

מארגען, שבת, 8 אווענד קומט פאר אין זאל פון „התאחדות", שענקעוויטשא 3/5 די ערעפנונג פון דער יודישער פאלקס-אוניווערזיטעט אויפ'ן יאהר 1929/30 אר"ט: די קרינס-ליטעראטור פון די לעצטע יאהרען 1914—28 וועט רעפערירען ד"ר משה פריילי.

אנהויבענדיג פון 15. ה. ח. וועלען פארקומען א רייה ציקלען פון פארלעזונגען ווי: די געשיכטע פון ציוניזם, פאלעסטינא געאגראפיע, יודישע געשיכטע, די געשיכטע פון ליטעראטור ביי יודען. איינשרייבונגען נעהמט אן דער סעקרעטאריאט שענקעוויטשא 3/5 טעגליך פון 5—9 אווענד. 11544

———

רעליג. ציון. סאצ. פארטיי „דת ועבודה", לאדזער ארגאניזאציע, נאוואמיעסקא 4.

מוצש"ק פ' נח 9 נאוועמבער ה. י. פינקטליך 8 אווענד קומט פאר א פייערליכע פערזאמלונג געווידמעט דעם 12-יעהריגען יאהר-טאג פון דער באלפור-דעקלאראציע. מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען די חברים שלמה פולמאן, ברוך נאמבערג און יחיאל רויזנער (העברעאיש). ערשיינט מאסענווייז

———

מעלדונג.

אכטונג שטרייקענדע ראמען-בעשטעלטע ארבייטער! היינט, פרייטאג, דעם 8 נאוועמבער, 3 נאכמ. קומט פאר אין לאקאל פון קולטור-אמט, ווסכארניא 68—70 א פערזאמלונג אר"ט בעריכט פון די אונטערהאנדלונגען מיט די מייסטער-פעראיינע.

דער שטרייק קאמיטעט.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירען, בלאז און הארן-קראנקייטען
8 NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אן פון 4—7 אווענד.
צוריקגעקעהרט.

LUNA

אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בייטאג
לעצטער סעאנס 10 אז. אויפ'ן ערשטען סעאנס
פון 1 זל. אן. שבת און זונטאג פון 12–3
נאכמ. זענען אלע פלעצער צו 50 גר. און 1 זל.

היינט און פאלגענדע טעג! — דער רייצענדסטער נאמען פון אמעריקאנער פילם JANET GAYNOR ווי אויך LUCY DORAINE, RUDOLF SCHILDKRAUT, CHARLES MORTON אין מיטרייסענדן ליבעס-פילם

„קריסטינא"

דאס נייעסטע מייסטערווערק פון FOX פראד. רעזשיזור פון W. K. HOWARD
דראמע פון א מעדעל, וועלכע אפפערט אלעס פאר א געליבטען מענש.
פרעכטיגע מוזיקאלישע אילוסטראציע
אין דער אויספיהרונג פון א גרויסען סימפאנישען ארקעסטער
אונטער דער ליטונג פון ה' א. טשודנאווסקי.

די פרוי אויפ'ן קרייץ

מיט MARCELLA ALBANI
ADALBERT SCHLETTOW

קירצליך אין „PALACE"

WODEWIL 1 גלובנא | CORSO 2 זשעלאזנא
מעכטיגע דראמע פון לעבען אין די ווילדע וועלדער פון ארגענטינא אונטער'ן נאמען:

„דער העלד פון דער מדבר"

אין די הויפט-ראלען: Jack Maxie, Joe Bonomo, Jezefina Hill מיט'ן אנטייל פון פערד Silver King, ווי אויך דרעס. הינד-וואלף „Huragan"

CLARA BOW | ODEON 2 פושעיאזד
אין איהר נייעסטער פראדוקציע א.נ.נאמען:

„אויפ'ן פערפיהרענדעז וועג"

די אקציע שפילט זיך אפ צווישען צפעשען אין דער שווערער אטמאספערע מיט'ן אנטייל RICHARD ARLEN
באמערקונג: דאס בילד ווערט דעמאנסטרירט אין די קינא-טעאטערס „Wodewil" און „Odeon" גלייכצייטיג.

APOLLO

היינט און פאלג. טעג!
גרויסער פילם = קלו
פון דער פראדוקציע
„SASCHA BIP"

„שאמפאן"

פ"עכט פון רייכטימער און שרעקליכער נויט. מוזיק פון דושאז-באנד און דאס געוויין פון בלאנדזשענדיג קינד. אט דאס איז די אקציע פון דעם ראזיגען פ"עכטיגען בילד.

אין די הויפט-ראלן: BETTY BALFOUR, JACK TREVOR i VIVIAN GIBSON אין די הויפט-ראלן.
נעכסטער פראגראם: „די פערלוירענע גאס" אין די הויפט ראלען: GRETA GARBO, Hr. Agnes Esterhazy i Werner Krauss

קינא - טעאטער „פירקא"

פראנציסקאנסקא 31

Pati Patachon

היינט און פאלגענדע טעג!
א וואך פון געלעכטער
און הומאר!
די קע-יגען
פון הומאר!

אל"ס פאסאזשירעז אויף גאפע

שפרינגענדע מיט לעבעדיגען הומאר קאמעדיע אין 10 אקטען מיט PAT i PATACHON אין די הויפטראלען. רעזשי: Monty Banks
אויסערן פראגראם: די נייעסטע פילם-אקטואליטעטען.
פערשטארקטער סימפאנישער א'קעסטער אונטער דער ליטונג פון ה' Richter אנהויב 4.30 נאכמ. שבת און זונטאג 1 א זייגער בייטאג

קינא „סירענא"

KINO TEATR „SYRENA"
ŁÓDŹ ALEKSANDROWSKA 37 TEL. 49-48

פון דינסטאג, דעם 5-טען ביזן 11/XI ר. י. ערעפנונג פון סעזאן! גרויסער סופער פילם פון דער פראדוקציע „Paramount"

זארר'ס טאכטער

(סיבאריטא)
DOUGLAS FAIRBANKS — אין דער הויפט-ראלע
BEBE DANIELS אין קליידעל

אויסער'ן פראגראם: אמעריקאנער פארם אין 2 אקטען, ווי אויך די נייעסטע פילם-אקטואליטעטען. אין WILLIAM PAWEŁ און JAMES HALL
נעכסטער פראגראם: פון דינסטאג ביז פרייטאג איינשליסליך „קעניגליכע געליבטע" פון שבת ביז מאנטאג איינשליסליך „פרעהליכע מלחמה". פערשטארקטער ארקעסטער.

אקומולאטארן

רעפעראטור און לאדונג
גוט און דערנאך ביליג
נאר בײ

Inż.
B.Meierhold i S-ka
ŁÓDŹ,
Kopernika № 50,
tel. 162-40.

בעזונדערס שנעל —
אויטא-אקומולאטארען

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej).

od dnia 5.XI. do dnia 11.XI. 1929 r.
Dla dorosłych:

GOLGOTA UCZCIWEJ KOBIETY

Według powieści Juljana Mary
„La maison du mystere"
W rolach głównych:
Iwan Mozżuchin, Mikołaj Kolin, Simona Genevois, Helena Darly.

Dla młodzieży:
POSTRACH PUSZCZY
W roli gł.: słynny pies RIN-TIN-TIN.

OSŁABIENIE BLEDNICĘ
LECZY
HEMOGEN
oryginalny tylko z firmą
KLAW-E

לעטשניצע „זדראוויע"

פון דאקטוירים ספעציאליסטען
נאוואמיעסקא 3 (וואסבאדניא 13) טעל. 137-75

אורעלאג נירען אין בלאז קראנק.	ד"ר פיקעלני	2–12½ זונט. 2-2½
נערוועז קראנק.	ד"ר מ. וויינבערג	1-2 זונטאג 1–2
קינדער-קראנק.	ד"ר א פאלאווייציק ד"ר מאשלאנקא ד"ר פרעכנער	1–11.30 ז. 3–5, 2–12 1.30-2.30, ז. 2-10.30 5-6.30, ז. 9–10.30
אינערליכע קראנהייטען	ד"ר גיביאנס י ד"ר קאץ ד"ר לעווי ד"ר הענריק קאן	9½-11½, ז. 11-10 2–12, זונטאג 12–1 3–4.30, זונטאג 1–2 12–11 זונטאג 12-11
כירורג. קראנק.	ד"ר פערלים	1.30–12, 7,30–6 זונטאג 12–1.30
פרויען-קראנק.	ד"ר אראנסאן ד"ר איינגעראווא	1-12, זונטאג 12–1 דינסט. 1.30–2.30 חוץ.פרייט. 11½ 10 30
נאז, האלז און אוירען-קר.	ד"ר ראבינאוויטש	10.30-11.30 זונט 10.30-11.30
הויט און גע-שלעכטס-קר.	ד"ר פאלק ד"ר זאנענבערג	3.30-4.30, זונט. 9-10 11-12, זונטאג 11-12
אויגען-קר.	ד"ר קראוש	3-3, זונט. 10½-11½
ערצטל. אנאליז.	ד"ר מ. קאצען	
רענטגענאלאג	ד"ר קיילסאן	3—7

וויזיטען אין שטאט. אלערליי אנאליזען און אונטערזוכונג רענטגענאגראפיע, זעמטל. דורכשטראלונגען (קווארץ-לאמפען) פאקעז שטעלען.
די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 8,30 פריה ביז 7,30 אוו.
זונטאג פון 8.30 פריה ביז 2 נאכמ.

ס'איז געפונעז געווארעז

פערשידענע דאקימענטען מיט א פאס אויפ'ן נאמען פון פרוי העפנער. אפצונעהמען געגען אנאנס-קאסטען אין אדמיניסטראציע פון „נייעם פאקטבלאט".

Lek.-dent.
L. BIELAKOWSKA
POWRÓCILA
leczenie dziąseł, zębów
chirurgja stomatol
ul. Kilińskiego 113
Tel. 1.48-27 (winda).

PRACOWNIA JUBILERSKA

כ'נעהם אן פון פערשידענע גאלד, זילבער און פלאטין-אויסארבייטונגען ווי אויך פערשידענע טייערע שטיינער צו פערזעצען און פערשידענע רעפעראטורען צו מעסיגע פרייזען
א.קירשבוים 31 פיעטריקאווער 31
רעכטס, 2-טען איינגאנג, 1-טען שטאק.

לעהרעריז

גוטע פעדאגאגין ערטיילט אונטערריכט פאר דער-וואקסענע אין פוילישע יודישע און דייטשע שפראכן צו ביליגע פרייזען
לאסמאן, בושעזשינער 15

א שעהן מעבלירט
צימער
פאר א סאלידע איינצעל-נע פערזאן צו פערמיטען.
ערפאהרען אין נ. 5.

האללא !!!

הילט איהר האבען, אז אייערע קינדער זאלען גענייסען פון דער פרישער לופט, דאן ברענגט אייערע צושטייערעטע
שפאציר - וועגעלעך
צו דעקען מיט צוראמען.
באמערקונג: ס'ווערט אויך אנגענומען פערשידענע דעקאראציאנס געזומערשטעט פון ראלעטען און זיידענע פאטערן.
TAPICER I. GNAT, ŁÓDŹ, POŁUDNIOWA 21.

וויכטיג פאר שילערינס

פון פאוושעכנע שולען!
איך מאך בעקאנט, אז סערוועטען און סערוועטקעס די שפיץ איינגעארבייט אויף די קריטע-מאשין מאכט נאך די לאנג יעהריגע פראצאוויע פון R. L. LIPSZYC, Nowomiejska 24
רעכטע אפיצינע 3-טען שטאק וו. 20.

דעם וואלבארזשער רבי'ס איניקעל

אדמו"ר הרב ר' יוסף ברוך ריבאק שליט"א, וועלכער וואוינט פאמארסקא 33, איז נאך זיין נסיעה אויף קבר-אבות צום זיידען קיין פיעטר-קאוו – בשלום צוריגעקומען.
551

Główna wygrana

jest przypadkiem szczęścia, przysparzającym jednym zamachem bogactwo i majątek. Kogo to szczęście spotka, ten może sobie pozwolić na wszystko co jest „lepsze". Lecz choćbyś nawet miljony posiadał, to nawet za największe pieniądze nie mógłbyś kupić lepszego mydła niż „Kołłontay z pralką" a to z tej prostej przyczyny, że lepszego mydła niema wogóle! Mydło „Kołłontay" nietylko że jest szczytem doskonałości rodzimego przemysłu mydlarskiego, ale nawet przez żaden wyrób zagraniczny wyprzedzone być nie może. Przytem mydło „Kołłontay" jest tak tanie, że na zakup jego pozwolić sobie może nawet najbiedniejszy. Mydło „Kołłontay z pralką" ma cztery szczególne zalety: jest aromatyczne, zawiera glicerynę, jest bez opakowania i wreszcie jest pod gwarancją czyste.

Wypróbujcie „Kołłontay'a sodę do bielenia" i proszek „Boraxil"!

Mydło **Kołłontay** z pralką

Złoty medal na Wystawie w Katowicach 1927 r.
Zastępca: S. B. Redlic, Łódź, Południowa 86.

נור אין דער בעוואוסטער פירמע פון דער אייזן-מעבעל-פאבריק
I. B. WOŁKOWYSKI שענקיעוויטש 3/5
פאבריק-לאגער: **נארוטאוויטשא** (דזיעלנא) 11, טעל. 137-70

אין: א מבילינסטען / מבעסטען / מבעקוועמסטען
אין דער גרעסטער אויסוואהל
כ'בעזיץ אויף לאגער א גרויסען אויסוואהל פון מעטאל-ניקעל-בעטען, פעלד-בעטען, מעטאלאווע פאטענט „פערפעקט" גאראנטיע 5 יאהר, קינדער-וועגעלעך די נייעסטע פאסאנען, לעזשאקעס, וואש-טישען, סערוויזען, ווידשימאטשקעס, אייז-קיסטען

עלץ-ווארען

קען מען קויפען אמבילינסטען און אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען נאר ביי דער לאנגיעהריגער פירמע
ל. ב. פעפער, ווסכאדניא 42, טעל. 178-04
בעמערקונג: די קירזשנער-ווערקשטעל געפינט זיך אויפ'ן ארט.
די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט פינקטליך און רעעל.

Helena Cymerman

ציגעל-גאס, נומער 7
(קינסטלערישע דאמען-קליידער-אטעליע)
צוריקגעקומען פון פאריז
און מיטגעבראכט די נייעסטע, עלעגאנטסטע מאדעלען פון דאמען-קליידונג.

8-וגג! שיך- און גאלאנטעריע-סוחרים! 8-וגג!
דערמיט מאך איך בעקאנט, אז איך ארבייט אויס די בעסטע סארטען

קאמעל-לאטשעז

צו די ביליגסטע פרייזען
אויף לאגער שטענדיג פארהאן אלע סארטען.
מיט אכטונג **פירמע „SFINX"**
אינהאבער **יוסף פוקס, לאדז**
נאוואמיעסקא 20, רעכטע אפיצינע, 2 שטאק

דר' הייל

און ערציהונגס-אנשטאלט פאר נערוועזע און שוואך-ענטוויקעלטע קינדער — פון ד"ר מעד.

וו. ספעקטאר

פיעטריקאווער 224/226

בײם אנשטאלט:
a) אינטערנאט פאר קינדער פון אנדערע שטעט.
b) קאמפלעטען פאר בעזונדערע קינדער.
c) פעדאגאגישע בעראטונגס-שטעל.

בײם אנשטאלט א קאנסולטאציע פון ספעציאליסטען. אלע אינפארמאציעס ערטיילט און איינשרייבונג נעהמט אן ד"ר וו. ספעקטאר, פיעטריקאווער 107, טעלעפאן 1.36-10 פון 5—6 נאכמיטאג טעגליך.

כירורגישע קליניק „Sanato"

אגראדאווא 10, טעל. 113-57
מיט אָרדינירען פאלגענדע ד"רים:
ד"ר מעד. שארלאטא אייגערמאן
ד"ר מעד. רייטלער-קוריאנסקא
ד"ר מעד. מיכאל קאנטאר
ד"ר מעד. יוליוש באום
ד"ר מעד. וואלף אייכנער
I און II קלאס. 9476

רעפארמאצקיע-פילען

פון דער מארקע גייסטליכער נאָמען פון יאהר 1602 רעגולירען דעם מאגען, שיצען פון רעומאטיזם, לעבער-ליידען, געגען דיקקייט, אסטמא רעמיזם, דאס קומען בלוט אין קאפ, שטילען די יסורים פון העמארָאידען, רייניגען דאס בלוט און בײ נייגונגען צו אבסטרוקציע — גינסטיג דורך רייניגונגס-מיטעל.
צונעהמען 1 אדער 2 פילען א נאכט ארײַן פון א שאכטעל 1.35.
אויסגעבערייטעט פון דער אפטייק
Karczewski, Tuszyński, Warszawa, Trębacka 4
צו פערלאנגען אין די אפטייקען און סקלאדען מיט'ן „גייסטליכען" (Zakonnik). 764

כי יהיו ריב בין אנשים ונגשו אל המשפט!!!

זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין רעכטסקאנסולטאציאן-ביורא צו ה'

מאנעלא, פיעטריקאווער 17

טעלעפאן 48-79

וואו עס ווערט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי ביטעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, אדוואקאטוס, קלאגעס, ואבעזפיעשטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, שותפות-אקטען וועגען דירות אין אורזשאנד ראזיעמטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

מיט אכטונג
מאנעלא, רעכטסקאנסולענט
פעטריקאווער 17.

שוינט אייער געזונד

און היט אייערע פיס און טראגט נאר **ראקמאנ'ס געטרעס**
ווייל זיי זענען די איבעראל-אנערקענטע פאר די בעסטע און מאכען אייך ווארעם און גלייכצייטיג מאכען זיי אייך עלעגאנט פיס.
צו בעקומען אין דעטייל צו פאבריקס-פרייזען
ציגעל-גאס 48 איינגאנג דורכען הויף, ביי ראקמאן

צאהן-ארצט

St. Gelberg

וואוינט יעצט
14 Zawadzka 14
נעהמט אן פון 10—2 און פון 4—7

וויכטיג פאר טישלער!

כ'נעהם אן
צו בעארבייטען האלץ
אויף אלע מאשינען
מעסיגע פרייזן מיט אפשטעלען
וואולטשאנסקא 103.
טעל. 112-36. 11554

„KOWALSKINA"
USUWA NAJSILNIEJSZE BÓLE GŁOWY
A.K.

די גרעסטע ווארימקייט

ביי א מינימאלען קוילען-פארבראוך זיכערען מיינע **דויערברענער-אייוועז**
אין שענער מאדערנער פארם און אין א סאלידער אויספיהרונג. — : ליפערונג אין יעדער מענגע פון לאגער
N. BIAŁEK
אייזען-ווארען-ניעדערלאגע
לאדז, פעטריקאווער 39
2. הויף, טעל. 45-91.

Dr. W. ŁAGUNOWSKI
Specjalista chorób skórnych, wenerycznych i moczopłciowych
przeprowadził się na ul. Piotrkowskiej 70 róg Traugutta).
Przyjmuje od 8[30] do 10[30] rano, od 1-ej do 2[30] pp., od 6 do 8[30] wiecz. w niedziele i święta od 10 do 1-ej.

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאלאג-אקושער
זגערושער 11.
טעל. 34-72.
נעמט אן פון 6—8 אווענד

געטרעס

פון 24 זל. א טוץ

אין א גרויסען אויסוואהל צו קאנקורענץ-פרייזען! איבריג אויף לאגער די בעסטע אויספיהרונג ווי אויך ווארימע שטובען-שיך עמפפעהלט די געטרעס און הויז-שיך פאבריק „Gimnastyk" פון
געברידער ראקמאן, לאדז
פאלודניאווא 20

גוטער זילבערשמידנער
קירזשנער
קען זיך באלד מעלדען
מאשקאוויטש
זגיערזשסקא 22 11522

השבת אבדה

ס'איז פערלוירען געווארען א רונדיג געוועהנליך הענד-זייגערל. אבצוגעבען געגען בעלוינונג אין אדמיניסטראציע פון דער צייטונג.

א ספעציאליסט

אויף קריטע-נייען נעהמט אן אלער ארט ארבייט
אויף קריטע
לייפער
קילינסקיעגא 135.

פאר פאבריקאנטען און סוחרים

א פערטרויליכער מענש מיט פיל פראקטיק זוכט א פאסטען אלס איינקויפער און פערקויפער, שטעלט פערבינדונג מיט שפינערס, לאגער שטעלען פון די ערשטע קוועלע פון וואָלענע ווארען, אינקאסענט, קאסירער אויך ביי בוכפיהרונג פאר מיטעלע נאוושע. עמפפעהלט די בעסטע רעפערענצען, אפערטע אונטער ליט. „אלפא".

א מעדעל

פון 16—17 יאהר פון אנשטענדיגע עלטערן צו לייכטע ארבייט באלד געצאהלט ווערט געזוכט. צו ערפאהרען אין אדמיו. פון „נייעם פאלקסבלאט".

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
פאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה. פון טעגער-שוועבע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסולטאציע מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען. קוארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-סאבינעט קאסמעטיק.
— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אווענד. — —
און 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכט. בעמט-פון א ד"ר-דאקטאר נאר קינדער און פרויען טעגליך פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— באזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען —
וויזיט 3 זל.

Dr. med.
J. Sadokierski

כטאמאטאלאג
ספעציאל-ארצט פאר מויל- און קיפער-כירורגיע
צאהנפלייש-קראנקהייטען
רענטגען-דיאגנאסטיק. נעהמט אן פון 3—7.
פיעטריקאווער 164, טעל. 27-83.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami Ch. J. [illegible] i D. [illegible]
Czcionkami i drukiem „Najer Folksblat" Piotrkowska [illegible]
Redaktor odpowiedzialny Ch. [illegible]

דייטש-פוילישע ווירטשאפטליכע דערנענטערונג

די דייטש-פוילישע אונטערהאנדלונגען וועגן שליסען א האנדעלס-אפמאך ציהען זיך שוין לאנגע לאנגע יאהרען. שטענדיג האבען די אונטערהאנדלונגען שוין געהאלטען קרוב צום סוף וועגען זיי צוקלאפט געווארען נישט נאר צוליב די עקאנאמישע אינטערעסען, סיי פון די דייטשע און סיי פון די פוילישע קאפיטאליסטען, נאר נאכמעהר צוליב דער פיינדליכער אטמאספער וואס הערשט צווישען די ביידע שכנים. די ראזינע פיינדשאפט איז געקומען צוליב דעם וואס פערשידענע גרופען אין דייטשלאנד רעדען הויך וועגען רעוואנש-קאמפען מיט פוילען און וועגען רעוויזיעס פון זייערע מזרח-גרעניצען, פון דער פוילישער זייט ווידער האט מען געשטעלט פערשידענע פרעטענזיעס פון פינאנציעלער נאטור און פוילען האט ליקווידירט די פערמעגענס פון דייטשע בירגער אויף דער פוילישער טעריטאריע. און שטענדיג ווען מ'האט גערעדט וועגען דער דייטש-פוילישער האנדעלס-אפמאך האבען געשטערט די האלב-פאליטישע פראגען, וועלכע זענען געווען נישט ערלעדיגט. נאטירליך האט דערביי געשפילט א גרויסע ראל די פערזאן פון דער אנפיהרער פון דער דייטשער האנדעלס-דעלעגאציע, ד"ר הערמעס, וועלכער איז געווען דער פערטרויענס-מאן פון די דייטשע נאט-פעאיזער, וועלכע זענען געווען דורכאויס פראאינטערעסירט, אז דער דייטש-פוילישער האנדעלס-אפמאך זאל נישט געשלאסען ווערען.

האט זיך אבער אונטערגערוקט די דיסקוסיע וועגען יאנג-פלאן אין פאריז און דארט האט די פוילישע און דייטשע רעגירונג בעקומען אן אויפטראג אפצושאצען זיך פון די געגענזייטיגע פויליש-דייטשע פינאנציעלע פרעטענזיעס און אפשטעלען די ליקווידאציע פון דייטשע פערמעגענס אין פוילען. צוליב שוועריגקייטען וואס זענען ענטשטאנען אין פאריז ביים בעהאנדלען די געדאכטע פראבלעמען האבען ביידע פעראינטערעסירטע רעגירונגען בעשלאסען צו ערלעדיגען די דאזיגע פראגע אויפ'ן וועג פון דירעקטע דיפלאמאטישע אונטערהאנדלונגען. כדי די דאזיגע אונטערהאנדלונגען זאלען האבען דעם געהעריגען ערפאלג האט די דייטשע רעגירונג אפגערופען דעם ד"ר הערמעס און די אונטערהאנדלונגען האט געפיהרט דער דייטשער געזאנדטער אין ווארשא ראוישער. די דאזיגע אונטערהאנדלונגען האבען טאקע רעזולטירט צום אונטערשרייבען דעם ענטשפרעכענדען אפמאך, לויט וועלכען די דייטשע רעגירונג זאגט זיך אפ פון אלע פרעטענזיעס צו פוילען, גלייכצייטיג האט זיך די פוילישע רעגירונג אפגעזאגט פון אלע פרעטענזיעס סיי פון דער פוילישער רעגירונג, סיי פון די פוילישע בירגער צו דייטשלאנד. די פוילישע רעגירונג האט אויך מסכים געווען אפצושטעלען די ווייטערדיגע ליקווידאציע פון דייטשע פערמעגענס.

דער דאזיגער אפמאך דארף נאך ראטיפיצירט ווערען דורך די געזעצגעבערישע אינסטאנצען פון ביידע מלוכות, און שוין הערט מען אפאזיציאנעלע שטימען. די רעכטע קרייזען אין פוילען טרעטען שוין ארויס נעגען דעם פונקט אינ'ם אפמאך, אין וועלכען פוילען האט זיך פערפליכטעט אפצושטעלען די ליקווידאציע פון דייטשע פערמעגענס אין פוילען, ווייל זיי זאגען, אז דאס איז נישט נאר א מאטעריעלער פערלוסט נאר אויך א פאליטישער.

אויך די לאנדווירטשאפט, די לארזער אינדוסטריע און האנדעל קענען נישט זיין גלייכגילטיג צו דעם אפמאך, ווייל דארט הערט מען זאגען, אז אויך די פוילישע בירגער זאגען זיך אפ פון אלע פינאנציעלע פרעטענזיעס בנוגע דער דייטשער רעגירונג, די לאדזער אין אינדוסטריע און האנדעל האט געליטען הונדערטער מיליאנען פון דער הויב פאליטיק פון דייטשע אקופאנט בעת דער מלחמה. און די לאדזער האנדעלס-קאמער האט זיך געגרייט צו פיהרען אן אקציע איז דער הינזיכט. דער געשלאסענער אפמאך ליקווידירט אלזא די גאנצע אקציע פאלר אין איהר אנהויב.

די רעכטע קרייזען הידער אין דייטשלאנד שרייען אז א אפמאך וואס איז פול מיט פריווילעגיעס פאר פוילען האט געקענט שליסען נאר דער „כאציאליסט" ראוישער, ווי ס'איז אבער פאראויסצוזעהען וועט דער דאזיגער אפמאך סוף-כל-סוף ראטיפיצירט ווערען דורך ביידע צדדים.

איצט ווען ס'זענען בעזייטיגט געווארען אלע פאליטישע מניעות זענען ביידע צדדים ענערגיש צוגעטרעטען ענדליך צו שליסען דעם האנדעלסאפמאך, דא האבען די פריצישע קרייזען אין דייטשלאנד אנגעהויבען א שטארקע אטאקע געגען דעם פראיעקט פון האנדעלס-אפמאך און געגען דעם דייטשען געזאנדטען ראוישער, זיי ווייזען אן, אז דייטשע תבואה, קארטאפעל און מילך-ווארג וועט ארויפגעדריקט ווערען און די פרייזען דורך דער פוילישער קאנקורענץ, זיי ווייזען ווייטער אויף אז די דייטשע לאנדווירטשאפט וועט בעקומען א מעסער אין רוקען צוליב א דייטש-פוילישען האנדעלס-אפמאך, וועלכער וועט זיך שטיצען אויף דער קלויזע פון דער גרעסטער פריווילינירטקייט, די אונטערהאנדלונגען ווערען אבער איצט ווייטער רוהיג און זאכליך געפיהרט און מ'קאן האפען, אז זיי וועלען ברענגען צום ענטגילטיגען רעזולטאט.

ד—ן.

דער פאליטישער מאמענט

דער קראך אויף דער ניו-יארקער בערזע, — די נייע רעגירונג אין פראנקרייך

דער קריג האט ראדיקאל געענדערט די פינאנציעלע לאגע פון די פעראייניגטע שטאטען. פריהער איז אמעריקא געווען א בעל-חוב ביי לאנדאן און פאריז, איצט איז זי געווארען דער וועלטקרעדיטאר. אמעריקא איז דאס אייגציגע לאנד פון אלע, וואס האבען אנטייל גענומען אין קריג, וואו ס'איז פערבליבען אין אומגאנג די גאלד-וואלוטע, נאכמעהר איז אמעריקא האבען זיך קאנצענטרירט א העלפט פון אלע גאלד-זאפאסען אין דער וועלט. אין א קאלאסאלען פערנעהם האט אמעריקא ענטוויקעלט איהר אינדוסטריע און האנדעל און האט פערנומען פעסטע פאזיציעס אין אלע ערד-טיילען. דעם אייגענעם מארק האבען די אמעריקאנער בעווארענט מיט אן אייזערנער מויער פון הויכע אצלען. אזוי האט זיך אנגעהויבען די אונגעהויערע אמעריקאנישע „פראספעריטי" (וואוילשטאנד), וואס פרעזידענט הובער איז איהר סימבאל.

גלייכצייטיג מיט דער געזונדער ענטוויקלונג האט זיך אנגעהויבען די שפעקולאציע אויף דער בערזע, וועלכע האט איינגיכען אנגענומען אומגעהערטע קינסטליכע פארמען. אין משך פון 6 יאהר האט זיך דער מארק-פרייז פון די אקציעס פון די הויפט-אונטערנעהמונגען אויפגעהויבען אויף 400 פראצענט. דער אקציען-פרייז פון בלויז איין אויטאמאביל-געזעלשאפט האט בעטראפען מעהר ווי דער גאנצער פאר-מלחמה-חוב פון ענגלאנד.

צום שטייגען פון די אקציעס האט אויך פול מיטגעהאלפען אנ'אייגענארטיגקייט פונ'ם אמעריקאנער לעבען. דער אמעריקאנער קאן זיך איינקויפען אלצדינג — פון אנ'אויטא און א וואוינונג ביז צו קוכען-געשיר — אויף ראטעס, בעקומענדיג גרויסע און לאנגטערמיניגע קרעדיטען. דאס האט געבראכט צום ענטשטעהען פון אינטערנעהמונגען, וועלכע האבען געמאכט ריזען-אומזאצען, האבען געהאט קאלאסאלע פערדינסטען און דערביי פערמאגט דעם מינימאלסטען רעזערוו-קאפיטאל.

דער בערזען-פיבער האט געפעקט פאר אלע קאפיטאליסטען, גרויסע און קליינע, די מעגליכקייט צו מאכען אין א קורצער צייט קאלאסאלע פערמעגענס, און איינגיכען האט זיך ארויסגעוויזען, אז א חוץ בערזען-שפיל, לוינט זיך אין קיין שום וואך נישט אריינצולעגען קיין קאפיטאלען. עס האט זיך בעקומען א מאדנע ערשיינונג: די אינדוסטרי פונ'ם רייכסטען לאנד אין דער וועלט האט זיך אנגעהויבען צו נויטיגען אין געלד. ארויסצולאזען אויסלענדישע הלוואות אויף דער ניו יארקער בערזע איז געווארען אלץ שווערער און שווערער. אמעריקא האט נישט נאר אויפגעהערט צו לייהען געלד אנדערע מלוכות, נאר פערקעהרט, זי האט אליין אנגעהויבען צו נעהמען הלוואות. אייראפעאישע קאפיטאלען האבען זיך אלאז געטון אויף יענער זייט ים, זוכענדיג שנעלע פראפיטען. דאס האט געבראכט צו א געלד-מאנגעל סיי אין דייטשלאנד, סיי אין ענגלאנד. די באנק פון ענגלאנד האט געמוזט העכערען דעם דיסקאנטא-פוס.

ס'איז געווען קלאר, אז די אינגעהויערע שפעקולאציע אין אמעריקא מיט ווערט-פאפירען מוז סוף כל סוף ברענגען צו א קאטאסטראפע. מ'האט זיך נאר נישט פארגעשטעלט, אז דער קראך וועט אננעהמען אזא מורא'דיגען מאסשטאב. די אויפגעבלאזענע בערזע-ווערטען האבען אנגעהויבען צו פאלען בארג אראפ, מיטרייסענדיג מיט זיך גרויס און קליין, ארים און רייך. מענשען, וועלכע זענען נעכטען געווען מיליאנערן, זענען היינט געבליבען בוכשטעבליך אהן גארנישט. עס איז געקומען א פורכטבארע כוואליע פון באנקראטען, רואינירונגען און זעלבסטמארדען.

דער שרעקליכער קראך אויף דער ניו-יארקער בערזע מאכט א סוף צו דער אומגעזונדער שפעקולאציע און עפענט בעסערע פערספעקטיווען. די בערזען-שפיל וועט אננעהמען נארמאלע פארמען. עס וועלען זיך בעווייזען אויפ'ן געלד-מארק פרייע קאפיטאלען, וועלכע וועלען געהן אויף פראדוקטיווע אונטערנעהמונגען נישט נאר אין אמעריקא נאר אויך אין אייראפע. שוין איצט האבען א רייהע לענדער פערקלענערט דעם דיסקאנטא-פוס, און דאס ביליגער-געווארענע געלד וועט קאנען בעפרוכפערען פיל ווירקליך פראדוקטיווע אונטערנעהמונגען.

*

דער קאבינעט-קריזיס אין פראנקרייך איז ליקווידירט געווארען. נאך די נישט געלונגענע פראבעס פון דאלאדיע'ן און קלעמאנטעל'ן האט אינדרע טארדיע צונויפגעשטעלט די פראנצויזישע רעגירונג מיט בריאנ'ען אלס אויסערן-מיניסטער.

טארדיע גופא איז אנ'ערפאהרענער פראנצויזישער פאליטיקער. ער איז בשעתו געווען איינער פון די נאהענטסטע מיטארבייטער פון קלעמאנסא'ן און מיטבעשאפער פונ'ם ווערסאלער טראקטאט, ער האט א גלענצענדע פובליציסטישע פערגאנגענהייט, געווען רעדאקטאר פון פאריזער „טאן" און איז בעוואוסט אלס גוטער קענער פון אינטערנאציאנאלע פראבלעמען.

מארדיע איז עטליכע מאל געווען מיניסטער אין די קאבינעטען פון קלעמאנסא און פואנקארע, אין דער לעצטער רעגירונג פון בריאנ'ען איז ער געווען מיניסטער פאר אינערליכע ענינים און איז געוואלדיג בעקעמפט געווארען דורך די לינקע. דעמזעלבען פארטפאל האט ער זיך אויך איצט איבערגעלאזט. קלעמאנטעל'ן איז נישט געלונגען צו בילדען דעם קאבינעט צוליב דעם ווידערשטאנד פון טארדיע'ן, וועלכער האט נישט געוואלט אפטרעטען דעם אינערן-פארטפעל דאלאדיע'ן, און די סאציאליסטען האבען געהאט נאר אונטער דעם בעדינג צוגעזאגט קלעמאנטעל'ן זייער אונטערשטיצונג.

דער נייער קאבינעט פון א. ג. רעפובליקאנישען צענטער שטיצט זיך אויף גאך שוואכערע יסודות ווי דער געשטירצטער קאבינעט פון בריאנ'ען.

די מעהרהייט פון 15 שטימען, אויף וועלכע ער שטיצט זיך, קאן לייכט פערפיהרען, בפרט נאך, ווייל און אויך טארדיעס בלאק איז נישט שטארק פערפעסטיגט. דאס, וואס נאך פעןלעווע'ן האט די טיקע פון קריגס-מיניסטעריום איבערגענומען מאזשינא בעדייט א רוק אויף רעכטס אין אלע וויכטיגע פראגען פון דער פראנצויזישער פאליטיק. מאזשינא איז עס געווען, וועלכער האט אין בריאנס רעגירונג אנגעהויבען די קאמפאניע געגען האגער אפמאך און געגען פארטערמינירען, עוואקוירען דעם רהיין-געביט. א דאנק זיין ארויסטריט אין פארלאמענט האבען די רעכטע געשטימט אינאייגעם מיט די ראדיקאלען. און סאציאליסטען און האבען אומגעווארפען בריאנס קאבינעט.

בריאן וועט אין דער נייער רעגירונג האבען א שווערע אויפגאבע ביים רעאליזירען זיינע פאציפיסטישע פלענער, בעזונדערע ביים ראטיפיצירען דעם האגער אפמאך. דער ערפאלג פון נאציאנאליסטישען פלעביסציט אין דייטשלאנד וועט איהם די אויפגאבע מאכען נאך שווערער.

פ. ב.

די „פרינצעסין" ווידער אויפן טראן

(קליינער פעליעטאן)

ווייזט אויס, אז מיר האבען נאך געניג אפגעשטאנען — מיר אונטערעסירען זיך נאך מיט אזעלכע „נארישקייטען" ווי פאליטיק.

אין דער גרויסער וועלט אבער, דערהויפט אין אמעריקא און דייטשלאנד, פערנעהמט מען זיך איצט מיט א סך וויכטיגערע ענינים — כמעט דער פארשטעהענדיגער וויבערישער רעוואלוציע קעגען דעם לאנגען קלייד, וואס איז עלול חרוב צו מאכען די וועלט...

דאס לאנגע קלייד מיט דער שלעפע, אנגעצויגען אויף א קארסעט, ווי עס האבען אמאל געטראגען אונזערע מאמעס און באבעס, איז איצט ווידער אריין אין דער מאדע: די מאדע-דיקטאטארין — פאריז האט איהר אוועקגעזעצט אויפ'ן טראן, און אין דער אינטערנאציאנאלער וויבערשער וועלט קעהרט זיך וועלטען. די גרעסטע פרויעןארגאניזאציעס זענען ארויס מיט'ן לאזונג „נידער מיט דער לאנגער ספארניצע !.."

וואס האט פאריז נעשפארט ארויסצושלעפען דאס דאזיגע קלייד פון ארכיוו און פארוואס ווידער איז די בעוואוסטזיניגערע וויבערשע וועלט אזוי אומצופרידען מיט'ן דאזיגען אויפטו?

דאס איז אנ'אינטערעסאנטע קאפיטעל, אייבער וועלכען ס'לוינט זיך אויף א ווייל אפשטעלען.

זינט נאך דער מלחמה איז די וועלט געווארען „פרייער" און די מאדע האט געמוזט מיטמאכען דעם „פראגרעס" — זי האט אנגעהויבען צו קירצען די קליידער, כדי חוה'ס טעכטער זאל זיין גרינגער זיך צו בעוועגען, און מ'האט אזוי לאנג געקירצט, ביז ס'איז נארנישט פערבליבען...

און צוזאמען מיט דעם קלייד האט די פרוי געקירצט אויך איהרע האר — זי איז געווארען א „בהורטע" און בעקומען גלייכבערעכטיגונג אויף אלע געביטען.

האט זיך פאריז ארומגעזעהן, אז דאס איז פאר איהר נישט קיין עסק — א קורצע קלייד דארף וועניג פוצעכץ, ווארום ס'איז נישטא אויף וואס אנצוטוען די בעפוצונג...

חוץ דעם, דארף מען נישט צו די דאזיגע קליידער קיין קארסעטען, וועלכע זענען שוין לאנג אראפ פון וויבערשען מארק.

און פיני לביני האט דערפון שטארק געליטען די אינדוסטריע פון דאמען-פוץ.

און דער רעזולטאט איז געווען: ס'האט אויפגעוועקט פון איהר קבר די אמאליגע „פרינצעסין" — א לאנגען קלייד, מיט טולענע שלייפען, מיט א קראנעלע, שלעפע, פאלדען און שפיצען, וועלכעס מ'טראגט אויף א קארסעט איינגעצויגענע שטייף, עס זאלען זיין בולט די קאנטורען און רונדען פונ'ם פרויען-קערפער.

א סך פרויען, דערהויפט אזעלכע, וואס האבען נישט קיין שעהנע פיס, האבען אויפגענומען די דאזיגע מאדע מיט אפענע ארעמס...

זיי ניבען דערביי אן נאך א מאטיוו: אז אין א קורצער קלייד איז אנ'אומגליק צו געהן אין נאס, בעת עס בלאזט א ווינט — מ'דארף מיט די הענט כסדר צוהאלטען דאס קלייד...

בעזונדער אבער האט זיך צו דער „נייער" מאדע פון לאנגע קליידער צוגעכאפט דער „מלך חדש, אשר לא ידע את יוסף", ס'הייסט די יונגע מיידלער, וועלכע געדענקען נישט די צייטען, ווען מ'האט געטראגען אזעלכע קליידער — פאר זיי איז עס באמת א נייס.

דערביי איז אויך כדאי צו בעמערקען, אז דאס לאנגע קלייד פערמאגט אין זיך אזא מאגנעט, א דאנק וועלכען עס ציהט מיט זיך אויך אלע אנדערע מלבושים, וואס זענען אמאל געווען אין דער מארע — ווי מאנטלען מיט פוטערווארג אויף די ארבעל און א מופטע פאר די הענט, וואס דער יונגער דור האט עס בלויז געזעהן אויף די פאטאגראפיעס פון די מאמעס און באבעס...

האבען זיך אבער די אנגעזעהנסטע פרויעןארגאניזאציעס פון דייטשלאנד און אמעריקע דערשראקען פאר דעם דאזיגען „רעגרעס" און זיי האבען געמאכט א „יצעקו", אז די לאנגע קלייד איז אנ'אומגליק פאר דער וויבערשער „מענשהייט", אז דאס פענטעט דער פרוי די פיס און דער עיקר — דער וועג צוריק אין דער מארע וועט אויך פיהרען צוריק צו דער פרויען-שקלאפעריי און, וואס ווייטער פון דער עמאנסיפאציע, און זיי רופען דעריבער די פרויען פון דער גאנצער וועלט צו א רעוואלוציע קעגען דער „פרינצעסין" מיט איהרע „הויף-דאמעס": א פערשידענע לאנגע קליידער, מופטעס וכדומה, וועלכע מ'דארף, לויט זייער מיינונג, שיקען צוריק אין זייער רוהע ארט...

איזי.

Dr. med. J. BETTE
ספעציאליסט פון אינערליכע און קינדער-קראנקה.
Piotrkowska 6, tel. 44-95
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 8–11 פארם. און פון 4–6 נאכמ.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87
ספעציעל ארצט פאר הויט= און וועגערישע קראנקהייטען. מענער = שוואכע. אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען
נעהמט אן פון 8–2 נ.מ. און פון 5–9 אוו.

ביי זיי איז עס אקליינינקייט

פון לעא קעניג

דא טעג איז מיר אויסגעקומען צו לייענען א בריף פון אן׳ענגלישען שריפטשטעלער, אין וועלכען ער פראטעסטירט געגען רעם, וואס אין דער ענג־לישער פרעסע איז אינגאנצען פערשוויגען געווארען דער לעצטער אינטערנאציאנאלער פ.ע.נ. קאנגרעס אין ווין.

„ווען ס׳האנדעלט זיך וועגען אזעלכע קליינינ־קייטען ווי אנטיוויוויסעקציע אדער ציוניזם — שרייבט ער — וואלטען די ענגלישע צייטונגען געשריבען וועגען זיי, אבער וועגען אזא וויכטיגע אינטערנאציאנאלע ערשיינונג ווי דער פ.ע.נ. קאנגרעס שווייגען זיי אינ־גאנצען".

איך האב איצט נישט ברעה צו שרייבען וועגען דעם פען אינטערנאציאנאל און פארוואס די פרעסע פערשווייגט איהם אזוי (מאטש ס׳איז אפשר אויך אן׳אינטערעסאנטע פראגע); איך האב אבער ציטירט דעם בריף אצינד היפטועכליך ווייל ס׳איז אין איהם אויף אזא מאדנעם און לייזער זעהר כא־ראקטעריסטישען אופן דערמאהנט דאסווארט ציוניזם. דער בריף, ווי געזאגט, איז געשריבען געווא־רען פון אן׳ענגלישען שריפטשטעלער, ווי ס׳ווייזט אויס פון׳ם בריף א אידעאליסט, וועלכען ס׳אינ־טערעסירט צום הארצען די אידעאלען פון פרייגר־שאפט צווישען פעלקער, און ס׳ערגערט איהם זעהר שטארק פאר וואס די פרעסע אינטערעסירט זיך מעהר מיט אזעלכע נישט וויכטיגע זאכען, ווי אנטיוויוויסעקציע און ציוניזם, ווי מיט דעם שריפט־שטעלער אינטערנאציאנאל, פון וועלכען ער איז אן׳־אייפעריגער מיטגליד.

אנטיוויוויסעקציע און... ציוניזם...

אט אזוי קוקט אן׳ענגלישער אינטעלעקטואל (און א סימפאטישער און אידעאליסטישער) אויף דער ציוניסטישער בעוועגונג, אויפ׳ן ציוניזם. פאר איהם, ווי בכלל פאר דעם אייראפעאישען אינטע־ליגענט, איז דער ציוניזם עפעס פונקט אזא נישט וויכטיגע זאך ווי די אנטיוויוויסעקציאניסטען (די צער בעלי חיים׳ניקעס, די וויסענשאפטליכע אפעראַ־ציעס אויף חיות). דארף מען א נאך בעסערען און כאראקטעריסטישערען ביישפיל צו ווייזען ווי ווייט די גרויסע וועלט ווייסט נישט, וואס דער ציוניזם איז; און ווי ווייט ס׳איז פערנאכלעסיגט געווארען, ווי ווייט ס׳איז אינזייטיג און אויפערפלעכליך פון אצינד די ציוניסטישע פראפאגאנדע געמאכט גע־ווארען.

א פאלק, דאס יודישע פאלק געפינט זיך איצט אינ׳ם סאמען קלעם פון א קריזיס, וועלכער האט צו זיך קיין גלייכען נישט אין דער מאדערנער יו־דישער געשיכטע.

און זיי, די אומות העולם, אדער לאמיר עס אנרופען קאנקרעטער, די אייראפעאישע אינטעלי־גענץ ווייסט גארנישט, וואס דער ציוניזם איז, פאר זיי איז דער ציוניזם עפעס א מין פראווינציאנעלע בעוועגונג פון וועלכער עס לוינט זיך נישט צופיל צו רעדען.

א פאלק בלוטעט, ווייל ס׳האט געקראגען א שווערען קלאפ אין סאמען הארץ פון זיינע בעסטע נאציאנאלע האפנונגען.

און פאר זיי, פאר די חסידי אומות העולם אפילו, איז דער ציוניזם עפעס אזא זאך ווי אנטי־וויוויסעקציע, דאס הייסט עפעס אן׳ערשיינונג פון נישט געוויסער געזעלשאפטליכער בעדייטונג.

„כ׳ווייס, עפעס רעדט זיי פון אנטיוויוויסעקציע און ציוניזם"....

מיר — און מיט׳ן מיר מיין איך נישט דווקא די ציוניסטען, נאר דאס גאנצע מאדערנע נא־ציאנאלע יודענטום — שטעהען איצט אויף א טראַ־גישען שיידוועג: וואוהין? קענען מיר ווערען א נעזונדער און נארמאל פאלק? וועט אונז די גרויסע וועלט העלפען פערווירקליכען אט דעם אידעאל? האבען מיר די כוחות דערצו!

און זיי — פאר זיי איז דער ציוניזם עפעס א קליינינקייט.... עפעס א קאנפליקט, א געשלעג צווי־שען יודען און אראבער ערגעץ אין דער גרויסער בריטישער אימפעריע.

פאר זיי און פאר אונז.

פאר אונז זענען די לעצטע געשעהענישען אין פאלעסטינא די וויכטיגסטע אין דער וועלט, ווי דער הימעל וואלט אונז אראפגעפאלען אויפ׳ן קאפ, ממש עק וועלט. און מינוטען פון יאוש האכט זיך אונז, אז נישט נאר די יודישע געשיכטע, נאר אפילו די גאנצע וועלט געשיכטע וועט דער לעצ־טער קריזיס אין פאלעסטינא איבערבייטען... „מיר וועלען זיי ווייזען", האט מען ביי אונז געסטראשעט „דאס אייביגע פאלק וועט זיי ווייזען".

און פאר זיי? — פאר זיי איז דער קריזיס אין פאלעסטינא א וואכעדיגע ערשיינונג אין דער בריטישער אימפעריע.... א געשלעג צווישען יודען און אראבער, וואס געהער זיי נישט אן מיט אידע־אלען, מיט וועלט־פאליטיק.

א סך פון אונז און ענען ארגמגענאנגען אין די לעצטע פאר חדשים שטארק און טיף פעלירגט.

און פאר זיי איז דאס אינגאנצען א קליינינקייט; יא ציוניזם, צי נישט ציוניזם... וואס מאכט עס זיי אויס? דאס גרויסע לעבען וועט אנגעהן און געהט אן סיי ווי...

ס׳וועט נישט זיין קיין גוזמא, ווען איך וועל זאגען, אז דאס נאציאנאלע יודענטום האט זיך לעצטענס געפיהלט ווי א חולה מסוכן, וואס ליגט אין געהאקטע וואונדען, קרעכצט און מאכט גע־וואלדען און הערט זיך דערביי צו צום געוועהנליכען רעש און גאס און אונטער זיינע פערהאנגענע פענסטער; נו טאקע, וואס ווייסט די גאס, דאס גרויסע לעבען פון זיינע לייד און וועהען. די רעדער טראסקען, די זון שיינט, אלץ ווי געוועהנליך, גלייך ווי עס וואלט דא נישט געלעגען א חולה מסוכן.

וואס איז קליין און וואס איז גרויס? וואס איז וויכטיג און וואס איז נישט וויכטיג אינ׳ם אינטער־נאציאנאלען לעבען פון פעלקער?

איז טאקע מאקדאנאלד׳ס בעגעגעניש מיט הוּ־בער׳ן אדער סנאודען׳ס הערואיש־פאטריאטישע שטעלונג אין האג פיל, זעהר פיל וויכטיגער פאר דער מענשהייט ווי די טיפע לייהען פון א פאלק וואס וויל קומען צו א תקומה?

איך ווייס נישט. פון א קאנווענציאנעלען אינ־טערנאציאנאל־פאליטישען שטאנדפונקט זענען די רעדעס פון פארשטעהער פון גרויסמאכטען פיל וויכטיגער ווי די יסורים, ענגסטליכע קריזיסען פון די אזוי גערופענע קליינע פעלקער.

קליינע פערווארפענע און פערוואגלטע פעל־קער קענען זיך אפגעהען אין זייער בלוט און נישט האבען מעהר ווי א פאר שורות אין דער פרעסע, וועלכע גיט אפ זייטען גאנצע פאר די רעדעס און אפילו שיחת חולין פון די גרויסע שטאטסלייט... פון א קאנווענציאנעלען שטאנדפונקט זענען די לעצ־טע פיל וויכטיגער, כאטש מען קען אין דעם צוויפ־לען, און גלויבען, אז דאס וואלוין פון די קליינע פעלקער איז אפילו פאר׳ן וועלט־שלום וויכטיגער ווי די דיפלאמאטישע רעדעס פון גרויסע שטאטס־לייט, וועלכע זענען גרויס נאר ווייל זייערע שטאטען זענען גרויס.

אבער אזוי איז שוין אנגענומען: ווען די אומגעהייערע יסורים, איבערקעהרענישען און רעוואלוציעס אין די קליינע אפהענגיגע לענדער לייד־נען מיט אין א פאר קורצע שורה׳לעך. וואס וויכטען מיר אלע וואס ס׳טוהט זיך אין די קליינע לענדער, ביי די קליינע פעלקער? פון די פערשידענע ראמא־ניאנס און קאלאניעס איז דאך שוין אפגערעדט.

אזוי פיהרט זיך שוין די וועלט. און די פאנ־טאזיע, דער כח הדמיון פון מענשען איז צו שוואך (ווי אינטעליגענט זיי זאלען אפילו נישט זיין) אז זיי זאלען זיך קענען פארשטעלען און זעהען, אז פאלקס־בעוועגונגען זענען נישט קיין קליינינקייטען און אז אויך קליינע פעלקער קענען בלוטיג און אויפריכטיג ליידען און אז זייערע ליידען, זיי נישט ריכטיג זיי זאלען נישט זיין, קען אויך זיין א גרויסע סכנה פאר׳ן שלום און פראגרעס פון דער מענשהייט.

און דאך האט די ציוניסטישע ארגאניזאציע קיין איין טעארעטיש ציוניסטישען זשורנאל נישט געשאפען אין די לעצטע יאהרען. נישט פאר זיך, נישט פאר דער יודישער און נישט פאר דער אייראָ־פעאישער אינטעליגענץ.

די לעגענדע ווילנע! איינדריקען פון א גאסט אויף א וויילע

עס איז אפשר מעהר, ווי סימבאל, וואס דער עיקר פון ווארט „ווילנע" בעשטעהט פון „װילען" דער ווילנער ווילען, אדער דער ווילען פון די ווילנער קלינגט ממש לעגענדאר. גראד ווי ווילנע אליין איז ארומגערינגעלט מיט לעגענדעס, אזוי איז במעט יעדער פון די אלטע ווילנער תושבים א לעגענדע, יערענפאלס — א שטיק געשיכטע.

אז מען קומט היינט צו טאג אין ווילנע און מען ווייזט אייך אן אויף א פאלאץ, נעבען דער קאטעדרע, אין וועלכען עס האט אמאל געלעבט א רוסישער גובערנאטאר, א צארישער סאטראפ און אז אין ווילנע האט מען אמאל גערעדט אין גאס, אין שטוב, אין געזעלשאפט און אין שול רוסיש — קלינגט עס לעגענדאר:

„רוסיש אין ווילנער גאסען, רוסישע שילדען איבער די געשעפטען?! ווען?! ווי אזוי איז דאס מעגליך געווען, אז אין ווילנע זאל מען רעדען אויף אן׳אנדערער שפראך, ווי יודיש?"

די לעגענדע אבער ווערט פערענטפערט מיט א צווייטער לעגענדע, וועלכע דערצעהלט זיך אומגע־פעהר אזוי:

געווען צייטען מיט 14—15 און אפשר גאר מיט 20 יאהר צוריק, ווען אין ווילנער גאסען האט הויך און שטאלץ געקלינגען דאס רוסישע ווארט, איבער די קראמען און געשעפטען האבען חוצפה׳־דיג און פערשייט געשוועבט רוסישע אותיות. מיט יודיש האט מען זיך אין דער ברייטער, צעווארפענער ווילנע געשעהמט און האט דאס יודישע ווארט געקראצט און געשטיקט אין קהל און דווקא פון דארט ארויס געוואלט אין דער פרייער וועלט אריין, איז מען דערמיט געקראכען אין די ענגע מויערען פון יודישען געטא — אין שולהויף אריין און דארט, נאך איידער דאס יודישע ווארט איז פון מאל ארויסגעקומען, איז עס שוין צעשריגען גע־ווארען פון די פערשידענע „חובבי־שפת־עבר׳ניקעס". אלס נבזה׳דיגעס, אלס זאך, מיט וועלכער אנשטענ־דיגע מענשען דארפען זיך שעהמען, ביז עס איז געקומען א יוד, א פשוטער יוד, דערפאר אבער מיט גאנצע הונדערט פראצענט פון דער יודישער עקשנות און האט טאג־איין, טאג־אויס געהאקט, ווי מיט א האמער אין די ווילנער קעפ אריין: „יודיש! — יודישע שולען, יודישע שילדער, יודישע שפראך, יודישע געזעלשאפט, יודיש טעאטער, יודיש אין דערהיים, יודיש אין גאס, יודיש אפילו אין נישט־יודישע אנשטאלטען", און ווילנע איז געווארען די יודישע ווילנע, די ווילנע, וואס מיר זעהען איהר היינט, די ווילנע, וואס פערמאגט אנ׳ארמעע פון קרוב הונדערט יודישע לעהרערס, איבער צעהנדליגער קינדער, וואס לערנען אין יודישע שולען, די ווילנע, וואס פערמאגט א יודישען וויסענשאפט־ליכען אינסטיטוט און וועט האבען, ווייל זי וויל האבען, א יודישע הויך־שול...

איהר וועט זאגען: „א באבא־מעשה... א לע־גענדע... ? — אפשר טאקע, די לעגענדע איז אבער אנ׳אמת׳ע, אויב איהר ווילט דווקא, וועל איך אנווייזען דעם מענש מיט דער אייזערנער יודישער עקשנות, וואס האט אין 90 פראצענט גורם געווען צו אט דער לעגענדע — זיין נאמען איז זלמן רייזען.

* * *

דער יודישער וויסענשאפטליכער אינסטיטוט — א צווייטע לעגענדע:

מיט 6 גילדען (לייען: זעקס!!) איז דער יודישער וויסענשאפטליכער אינסטיטוט געגרינדעט געווארען און געווען איז דאס ערשט גארנישט לאנג; אין יאהר 1925 נאך קריסטוס־געבורט, האמאלס, אין א געוויסען נאכמיטאג, צי אין א געוויבע אוונט

(לעגענדעס האבען קיינמאל נישט קיין גענויע דאַ־טען....) האבען זיך אין טל־מטר־קאבינעט׳ל פון דעם קו־לענדער שווארצען יונגערמאנטשיק ד״ר מאקס וויינרייך צונויפגעקליבען זעקס פאנאטיקער, זעקס פאנטאזיארען און האבען בעשלאסען צו שאַ־פען פאר דער יודישער וועלט א יודישען וויסענ־שאפטליכען אינסטיטוט... יעדע אינסטיטוציע דארף דאך אבער האבען א פעסטען באזיס, א בעסטען פונדאמענט — א גרונד־קאפיטאל, האבען די אלע זעקס,כמעט גלייכע גבירים, געגעבען יעדער איינ־ציגער צו איין זלאטע און עס האט זיך געשאפען זעקס זלאטעס — דער „גרונד־קאפיטאל".

די זעקס זלאטעס זענען שפעטער אויסגעביטען געווארען אויף דער פאסט אויף פאסט־מארקען און ביז שפעט אין דער נאכט זענען די זעקס פער־שוינען געזעסען און אויספיהרליך געשריבען און בריף צו יודישע וויסענשאפטלער אין דער גארער וועלט ז ער־ע פלענער.

א האלב יאהר איז פערגאנגען און דאס קאַ־בינעט׳ל פון דעם ד״ר מאקס וויינרייך איז איבער־פולט געווארען מיט וויסענשאפטליכע, עטנאגראַ־פישע, ארכיוואלע און מוזעאלע מאטעריאלען, וועלכע האבען שוין גע־ארפט האבען א מקום־מנוחה.

די ווילנער האבען געוואלט און זיי האבען א דירה בעקומען אין דעם מקדש־מעט, אין דעם הויז, וואס איז ווי בעשאפען געווארען, אז דארט זאלען זיך געפינען יודישע קולטורעלע און געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס, אויף גרויס־פאהר־לאנקע 18. איז פערגאנגען נאך א האלב יאהר און די דירה פון צוויי צימערען איז ענג געווארען און די דירה־געלד האט מען געדארפט צאהלען און מיט וואס צו צאהלען איז נישט געווען, האבען די ווילנער זיך אנגעקלאמערט אין נאפאלעאנ׳ס סברה, וועלכע לויטעט:

„אז מען קען נישט אריבער מוז מען... אריי־בער" — אזוי, ווי די דירה איז ענג, דירה־געלד מוז מען צאהלען, קיין דירה־געלד צו צאהלען איז אבער פארט נישטא, טא פארוואס זאל מען פאר דעמזעלבען געלד נישט נעהמען א גרעסערע דירה?..

ווילנע האט ווייטער אנגעשטרענגט דעם ווילען און עס איז געשאפען געווארען: צוויי גרויסע, גרויסע קאַנצעלאריעס, א טעאטער־מוזיי, א ביבליאגראפישע צענטראלע, אנ׳ארכיוו, א ביבליאטעק, א דובלעטען־ארכיוו, א שמועס־צימער, סך הכל א קיטאַרן פון עלף צימערען, אנגעפראפטע, אנגעשטאפטע מיט יו־דישקייט פון כל־טוב און פון כל המינים.

און אז פאר די עלף צימערען האט מען נאך מערער דירה־געלד געדארפט צאהלען, און אז מיט דער צייט זענען זיי אויך ענג געווארען, און אז די יודישע אוצרות, וואס געפינען זיך אין זיי זענען נישט אינגאנצען פערזיכערט פון פייער, צי פון גנבה, האט ווילנע ווייטער פערקנייטשט דעם שטערן און מיט עקשנות גענומען טראכטען וועגען אנ׳אייגענעם היים פאר׳ן יודישען וויסענשאפטליכען אינסטי־טוט... און ווילנע האט אויסגעטראכט, אויסגעזוכט און אויסגעפונען — בקרוב וועט דער יודישער אינס־טיטוט האבען אנ׳אייגענע היים און דער יודישער אוצר — א געזיכערטען שוץ...

איהר וועט זאגען „א לעגענדע"? — אפשר טאקע, די לעגענדע האט אבער א גענויע דאטע: געווען איז עס הושענא־רבה פון יאהר תרפ״ט, איינס א זייגער מיטאגצייט און טויזענדער מענשען האבען עס געזעהן, ווי דער פאר׳יצער כונ׳ם בוי־קאמיטעט ה׳ ש. מונימאוויטש, א מענש שוין דווקא א רעאלער, נישט קיין לעגענדאַראר, האט געלעגט דעם גרונדשטיין צו דער היים פון דער יודישער וויסענשאפט.

יוסף זעלקאוויטש

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נאַרוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

פרייטאג, דעם 8 טען, 9 אין אוונד די בעליבטע היסטארישע אפערעטע
אשה רעה
אין 5 אקטען פון י. לאטיינער.
ראָל „שלומית" — סאניע וויינבערג.

שבת, 4 נאכמ. צו ביליגע פרייזען די שוין לאנג נישט געשפילטע קאמישע פיעסע
הערצעלע מיוחס
אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון משה ריכטער

שבת, דעם 9 טען און זונטאג, דעם 10־טען, 9 א זייגער אוונד
די זעהר קאמישע פיעסע מיט געזאנג און טענץ
3 שעה לאכען אהן אויפהער! 3 שעה לאכען אהן אויפהער!
די ווייבערישע מלוכה
אין 4 אקטען פון י. לאטיינער. — שעהנע טענץ!

מאנטאג, דעם 11־טען נאוו. ווערט נישט געשפילט.

דינסטאג, דעם 12 טען, 9 אוונד גרויסע פאפולערע פארשטעלונג פון 1 ביז 250
צום ערשטען מאל אין דעם סעזאן
חאשע די יתומה
אין 4 אקטען פון יעקב גארדין

ס׳נעמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן. מענער: אריעל, אייזע בערג, באלבירסקי, גוטמאן, האמבורגער, מאכאראווסקי, ני הויז, פאלאנסקי, ראקאוו.

אדמיניסטראטאר: מ. ארנוואלד. מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

די מוטער

(עסקיז) — פון — תלוש

ווינטער האט זיך די פיאנא־לעהרערין אויף א קאנצערט בעקענט מיט א מוזיקער, וואס האט געשפילט פידעל אין א גרויסע ארקעסטער. דאס איז געווען א מאן פון א יאהר עטליכע און דרייסיג מיט שטילע בעטענגענע אויגן און א בלייכן רוהיגן פנים. זי האט איהם איינגעלאדען צו זיך, און ער איז געקומען. די מוטער האט פערבראכט מיט איהם א וויילע, דערציילט וועגן די גרויסע יורישע שרייבער מיט וועלכע זי איז געווען גוט בעפריינדעט, בעמערקט, אז זי רעדט א פאר שפראכען און איהר טאכטער האט זיך געלערנט אין אויסלאנד און שפעטער געענדיגט א רוסיש קאנסערוואטאריום מיט א גאלדענעם מעדאל און דערנאך איז זי אומבעמערקט ארויס פון צימער און זיי געלאזען אליין.

אין א פאר טעג ארום איז ער ווידער געקומען און עס האט זיך ארויסגעוויזען אז ער האט א גרויסע בעקאנטשאפט צווישען צייטונגס־מענשען און ער האט איהר צוגעזאגט העלפען ארגאניזירען א קאנצערט, אויף וועלכען זי זאל זיין די הויפט־ארויסטרעטערין. זי האט פאר איהם געזונגען און ער האט זעהר געלויבט איהר שטימע און ווען ער איז אוועק האט זי געזאגט צו איהר מוטער:

—מאמאטשקא, ער איז א וואונדערבארער מענש.

די מוטער האט איהם שווייגענדיג אנגעקוקט און שטיל ארויסגערעדט:

— זאל דיר גאט העלפען, מיין קינד!

דער נייער בעקאנטער האט געהאלטען ווארט און ארגאניזירט א קאנצערט. די מוטער איז געווען איבער־גליקליך און די מיידעל האט געהאלטען אין איין איינשטודירען די זאכען, וואס זי האט געדארפט זינגען. פריינט האבען פריהער פערקויפט א סך בילעטען און וויבאלד אלץ איז געגאנגען זעהר גוט, האט די אלטע געראטען איהר טאכטער, אז מיט א טאג פריהער, שבת אוונט זאל זי מאכען א שמחה׳לע פאר דעם מוזיקער.

נאך ביי טאג זענען געקומען א פאר חברטעס און געהאלפען צוגרייטען אלערליי נאשערייען און אויספוצען דעם צימער מיט קאלירטע פאפירענע לענטעס און קליינינקע פארבינע לאמטערנעס. ס׳האט געזאלט זיין א „טערקישער אוונט״ און פאר די געסט האט מען צוגעגרייט רויטע פעסקעס און א נארגילע. די מיידלעך האבען צוגעקליבען דעם צימער, געזונגען, געשפאסט און געלאכט און די אלטע פרוי איז געשטאנען אין קיך ביים אויווען און גליקליך געשמייכעלט.

א סך פיין און בעליידיגונגען איז איהר מיט איהר טאכטער אויסגעקומען אריבערצוטראגען ביז זיי איז געלונגען צו אנטלויפען פון רוסלאנד און קומען קיין אמעריקא. פריהער, איידער עס איז אנגעקומען די גרויסע מלחמה, זענען זיי געווען רייך און פלעגען כמעט אלע זומער פערברענגען א פאר חדשים אין איטאליען אדער אין דייטשלאנד. נאר אט זענען געקומען שווערע טעג. זייער פערמעגען האבען ביי זיי צוגענומען די באלשעוויקעס, דער פאטער האט זיך קוים געראטעוועט פון טויט און איז אנטלאפען קיין טערקיי און פון דארטען קיין אמעריקא, וואו ער האט געהאט צוויי זיהן, און שפעטער מיט א יאהר זענען אויך געקומען די מוטער מיט די טאכטער.

די פאמיליע האט געלעבט צוזאמען א קורצע צייט און דערנאך איז דער פאטער מיט די צוויי זיהן פערבליבען אין דער פראווינץ און די פרויען זענען געקומען קיין ניו יארק, זיך בעזעצט אין א קליינער ארימער וואוינונג און די מיידעל האט גענומען געבען פיאנא־שטונדען און זוכען א מעגליכקייט ארויסצוטרעטען אויף א קאנצערט. נאר דאס פלעגט זיך איהר אלץ נישט איינגעבען. מען האט געדארפט האבען א נאמען, אויסגעבען געלד פאר רעקלאמע, זיין בעפריינדעט מיט די צייטונגס־שרייבער און קענען ארויסווייזען אלערליי חניפות צו די וואס ארגאנזירען די אלע קאנצערטען פון נישט בעוואוסטע זינגער.

און ווענען איזעק א פאר יאהר.

פאר דער צייט האט זיך די מיידעל בעקאנט געמאכט פאר א גוטע פיאנא־לעהרערין און זי פלעגט זיין פערנומען גאנצע טעג און אפט אויך אין די אוונטען. פלעגט די מוטער בלייבען אליין עפעס טון אין קיך אדער זיצען און לייענען און טראכטען און זאגען וואס איהר טאכטער האט נישט חתונה. אין שבת קומען ארויין אלערליי בעקאנטע יונגע לייט, דאקטוירים און קינסטלער און אינער, וואס זאל זיין איהר בעשערטער איז אלץ נישטא. ווי פיל מאל האט זי שוין געמיינט, אז אט וועט איהר קינד צוקומען צו איהר און מיט פרייד דערציילען, אז זי איז געווארען א כלה. דאס איז געווען אין די אוונטען ווען איהר מיידעל פלעגט זיצען מיט עמיצען פון איהרע בעקאנטע יונגעלייט אויף דער ווייכער קאנאפע וואס איז געווען בעצויגען מיט העלען סאמעט און איבער זיי האט געלויכטען א קליינער עלעקטרישער לעמפעל איינגעוויקעלט אין א בלויען טול.

די אלטע פלעגט מיט שטילע שוערע טריט צוגעהן צו דער אפענער טיר און בגנבה ארייגקוקען אין פארשטעלטען צימער, וואו איהר טאכטער פלעגט זיצען מיט׳ן יונגען מאן. דאס הארץ פלעגט ביי איהר שטארק קלאפען און די שוואכע פיס האבען געציטערט, ווי אין פיבער און זי פלעגט טיף אין הארצען נשמה בעטען גאט, אהן ווערטער, אז איהר קינד זאל ענדליך געפינען איהר גליק. נאר דער בעקאנטער פלעגט אוועקגעהן און די מיידעל פלעגט צוגעהן צו איהר, געגעצען און זאגען א מידע און ענטוישטע.

— מאמאטשקא, מיט איהם איז לאנגווייליג.

רעדט נאר וועגען זיך און זיין פנים איז דערביי אזוי נאריש.

און זי פלעגט זיך שטעלען פאר׳ן אלטען גרויסען שפיגעל אויסטון, א הויכע מיט א שטארק־ענטוויקעלטע קערפער און א ווייסען רונדען פנים פול מיט זומער שפרינקלעך.

— אט איצט... איצט איז גאר עפעס אנדערש,

— האט זי געטראכט און אלץ געשמייכעלט. פלוצלונג האט גענומען קלינגען דער עלעקטרישער גלעקעל.

— בערטאטשקא, האט א געשריי געטון די מוטער אין צווייטע צימער, געה גיב א קוק ווער עס קלינגט דארט.

— מאמאטשקא, איך בין איצט זעהר פערנומען, האט געענטפערט איהר טאכטער. די לאמטערנעס ווילען זיך נישט האלטען. גיב א קוק אליין.

די אלטע איז לאנגזאם ארויס אין קארידאר. א יונגעל האט איהר דערלאנגט א טעלעגראמע און געבעטען זיך אונטערשרייבען. עפעס האט איהר א ריס געטון אין הארצען און זי האט זיך דערמאנט, אז אין לעצטען בריף וואס זי האט דערהאלטען פון איהר מאן, האט ער איהר געשריבען אז ער פיהלט זיך נישט מיט אטעמען. דערנאך האט זי אויפגעמאכט די טעלעגראמע. די זיהן האבען איהר געלאזט וויסען, אז אט א צייגער איז דער פריה איז געשטארבען זייער פאטער.

א רגע איז איהר געווארען פינסטער אין די אויגען און איהר האט זיך געדאכט, אז די פאדלאגע אונטער איהרע פיס איז פערשוואונדען און זי פאלט אין אפגרונט. נאר באלד האט זי זיך בעהערשט און בעהאלטען די טעלעגראמע אין בוזים, אפגעווישט די טרערען וואס האבען זיך בעוויזען אויף די אויגען און מיט שווערע טריט ארויין צוריק אין קיך.

— מאמאטשקא, ווער איז דאס געווען? האט געפרעגט די מיידעל.

— נישט צו אונז, מיין קינד, האט געענטפערט די מוטער און זי האט זיך געשטארקט מיט אלע כחות צו טון רוהיג ווייטער איהר ארבייט ביים אויווען.

א ווילע שפעטער איז זי אריין אין איהר קליינינקען חדר׳ל, פערקייטעלט די טיר און זיך שטיל פונאנדערגעוויינט. דערנאך האט זי זיך צוגעליינט און בעשלאסען, אז אויב איהר טאכטער וועט אנקלאפען אין טיר און פרעגען וואס מיט איהר איז, וועט זי איהר זאגען, אז דער קאפ טוט איהר וועה און זי וויל זיך אביסעל אויסרוהען. ביז דער קאנצערט וועט אריבער טאר זי גארנישט וויסען. זאל איהר טאכטערס גליק נישט צושטערט ווערען. אפשר וועט זי האבען ערפאלג אויף דעם קאנצערט און אפשר וועט דער מוזיקער חתונה האבען מיט איהר. ער איז דאך איהר אזוי איבערגעגעבען. מען דארף זיך שטארקען און אלץ איבער־טראגען שווייגענדיג. און די אלטע פרוי איז באלד אויפגעשטאנען און איז צוריק אריין אין קיך.

דערווייל האט זיך אונטערגערוקט דער אוונט און די געסט האבען זיך גענומען קלייבען צו דער שמחה׳לע. מיידלעך און בחורים פלעגען ארייגקומען מיט א טומעל און געלעכטער און די מוטער האט זיי אלעמען בעגעגענט מיט א פריינדליכען שמייכעל און איז געווען אנגעטון אין איהרע יום טוב׳דיגע קליידער. איהר טאכטער פלעגט אלע ווילע צולויפען צו איהר, זי ארומנעמען און קושען און זאגען:

— מאמאטשקא, איך פיהל זיך אזוי גוט היינט. אט דו וועסט זעהן, איך וועל זיכער האבען אן ערפאלג מארגען. דו וועסט זעהן.

די שמחה׳לע איז געווען זעהר א פרעהליכע און א געלונגענע. מען האט געטרונקען, געזונגען, געטאנצט און זיך גלאט אזוי נאריש געמאכט. מען האט אנגעצונדען די לאמטערנעס און דער מוזיקער האט געשפילט אריענטאלישע מאטיווען און דערנאך איז מען געזעסען אויף טעפיכער אויף דער פאדלאגע די פיס אונטער זיך, ווי טערקען, און אין צימער איז געווען האלב־טונקעל און געהיימניספול ווי אין א פעסטענעם הארעם. און ענדליך שפעט ביי נאכט איז מען זיך פונאנדערגעגאנגען און די מוטער האט געקענט בלייבען אליין אין איהר חדר׳ל.

זי איז א גאנצע נאכט נישט געשלאפען און זיך געדרעהט פון איין זייט אויף׳ן צווייטע און שווער געוויפצט. זי האט נאך פארנאכט אוועקגעשיקט א טעלעגראמע אז מען זאל אפווארטען מיט דער לויה ביז איבערמארגען, ביז נאכ׳ן קאנצערט. מיט געשטעהן האט זיך איהר פלוצלונג געוואלט פונאנ־דערוויינען אויפ׳ן קול, אויפוועקען איהר טאכטער און איהר אלץ דערציילען. נאר זי פלעגט זיך גלייך אנכאפען פאר׳ן קאפ מיט ביידע הענט און טראכ־טען אז זי געהט אראפ פון זינען און ווידער בע־האלטען דעם פנים אין קישען און שווייגען. און אזוי איז אוועק די נאכט.

אויף מארגען האט זי זיך בעקלאגט פאר איהר טאכטער אז זי האט א שטארקע קאפ־וועהטאג און אפשר זאל זי נישט געהן אויפ׳ן קאנצערט און בלייבען אין הויז.

— וואס רעדסטו מאמאטשקא?! — איז גע־ווארען אומרוהיג די מיידעל, אהן דיר... און זי האט איהר גענומען דערציילען וועגען מוזיקער, ווי גוט און איידעל ער איז געווען צו איהר דעם גאנצען אוונט און אז ער איז א וואונדערבארער מענש.

די מוטער האט זיך שווייגענדיג גענומען אנטון. באלד איז געקומען מיט אן אויטאמאביל דער מוזיקער און אין א וויילע ארום זענען זיי אוועקגעפאהרען אויפ׳ן קאנצערט.

דעם גאנצען וועג האט די אלטע פרוי קיין ווארט נישט ארויסגערעדט און זיך געפיהלט ווי אין א שווערען חלום. אין איהר קאפ האבען זיך גע־פלאנטערט בילדער ווי מען וועט פיהרען איהר מאן צום בית הקברות. דער שווארצער וואגען וועט לויפען גיך איבער די טומעלדיגע גאסען און אט וועט מען שוין זיין אויפ׳ן פעלד. אויפ׳ן בית עולם איז וויסט און קאלט. א גרויסע גרוב איז פארטיג. א נאסע און זא טיפע און אלע בעוויינען דעם מת...

— מאמאטשקא, איך וועל דיר העלפען ארויס־געהן פון מאשין.

איהר טאכטער האט געהאט גרויס ערפאלג. מען האט די זינגערין שטארק אפלאדירט און ווען זי איז ארויס פון טעאטער האבען איהר ארומגערינגעלט א גרופע בעקאנטע און איהר פריינד דער מוזיקער האט אלעמען איינגעלאדען א הוליע טאן אין א רעסטאראן.

נאר דא האט שוין די מוטער מעהר נישט אויסגעהאלטען. אין האלז האבען איהר גענומען שטיקען טרעהרען.

— מיין טאכטער קען איצט מיט אייך נישט געהן, האט זי געזאגט און זיך צוזויינט. נעכטען אין דער פריה איז געשטארבען איהר פאטער און מיר מוזען גלייך פאהרען צו דער לויה און זי האט ארויס־גענומען פון קעשענע די טעלעגראמע.

וואס איז אסטמא?

(ענדע פון 7־טע זייט).

ע ג איז די לופט קאן נישט ארויסגעפרעסט ווערען אנשטיגענגונג.

אבער דאס איז ערשט איין פרשה פון דער גרויסער אסטמא־סדרה.

אסטמא איז אפט א סעזאן־קראנקהייט ביי געוויסע מענשען, מאנכע מענשען קריגען אסטמא אין פריהלינג. אנדערע הוסטען אין מיטען זומער אדער קייכען אין הערבסט, דאס קומט צוליב געוויסע פלאנצען וואס בליהען אין אט די סעזאנען.

„היי־פיבער״ איז א נאמען וואס מיינט „היי־אסטמא״. אין פריהלינג און אין זומער, ווען דאס היי וואקסט און בליהט, ווערען דורכ׳ן ווינט פערטראגען די היי־קערענדלעך, וואס רופען־ארויס אט דעם בעשריבענעם קראמף פון די לופט־קאנאלען און די אטעם־פערשווערונג.

אבער היי איז נישט איינע אויף יאריד. פון מיט׳ן חודש אויגוסט ביז טיף אין הערבסט ווערען רייף געוויסע פלאנצען וואס פערורזאכען אסטמא־אנפאלען.

דאס בעסטע, וואס אט די אומגליקליכע קאנען טון, איז אנטלויפען אין געגענדען, וואו די פלאנצען וואקסען נישט.

אבער ווי קומט עס צום אסיע־כעזשן?

אין הערבסט ווערען די אטאקעס נאך שטאר־קער, מחמת דער רעגענדיגער וועטער פון די בלייע־נע הערבסט־טעג איז א גרויסער מויק פאר די קראנקע. אפילו אז די לופט פאר אדער נאך דעם שטורם, און די שווערע נאכט־לופט בכלל, ווערט אנגעזאפט מיט דעם פלאנצען־שטויב און רייצט די לונגען־שליים־הויט שטארקער ווי ווען עס איז פריהער. דער הערבסט איז א שווערע־ר סעזאן פאר אט דעם סארט אסטמא־קראנקע.

און איצט א פאר ווערטער וועגען דער היילונג פון דער קראנקהייט.

עס איז קלאר, אז צוערשט מוז מען אויסגעפינען די סיבה פון דעם אסטמא־אנפאל. עס איז נישט גענוג צו געבען מיטלען אפצושלעפען דעם שרעקליכען אסטמא־קראמף. ווארים ער קומט באלד צוריק. די סיבה קאן מען אפט אויסגעפינען דורך געוויסע הויט־סמנים. און געפינט מען אויס די סיבה, דאן איז עס מעגליך דורך סיסטעמאטישע איינשפריצונגען פון קליינע ראזען פון דעם שעדליכען שטויב אזוי צו שטארקען דעם קערפער, אז שפעטער מאכט ער זיך נישט וויסענדיג פון די שטויב־שעדליכקייטען.

די בעהאנדלונג איז א לאנגע, נעהמט חדשים לאנג, אבער מען האט אפט גוטע רעזולטאטען. און ווער עס האט אמאל געזעהן די שרעקליכע סצענעס וואס שפילען זיך אפ בשעת א אטאקע, וועט ממילא פערשטעהן ווי וויכטיג עס איז צו פערשאפען הילף פאר די אומגליקליכע.

היט זיך פאר אסטמא און טוט אלצדינג אום פון איהר פטור צו ווערען.

דער מאלפע־מענטש

50) (סענסאציאנעלער ראמאן)

— איך האב זיי דערזעהן ביינאכט ארום האלב צוועלף א זייגער. זיי זענען געלעגען אינמיטען גע׳, און איך האב געמיינט, אז זיי זענען טויט, אבער, צום גליק, האט די פרוי אנגעהויבען צו רעדען, און, הגם איך האב קיין איין ווארט נישט פערשטאנען, האב איך גלייך דערקענט אין איהר מיין פאציענטקע, זי האט מיך אויך דערקענט, און פערוואנדען מיך מיט חיוד אויף איהר שפראך. מעהר־ווייניגער האב איך פערשטאנען, אז עס האט מיט זיי פאסירט עפעס אן אומגליק. דער מאנספערשוין איז געלעגען א פער׳חלשט ער, און זיין מעמד איז געווען קרוב צו גסיסה. מיט דער הילף פון דער פרוי איז מיר געלונגען אריבערצוטראגען איהם אין הויז אריין, און אוועקלעגען איהם אין צימער, וואו איהר האט איהם געזעהן. צום גליק האב איך, מיינענדיג, אז מען וועט מיך אפשר ווידער ארויסרופען צו מיין פאציענטקע, געקויפט מיט א טאג פריהער א רייהע כירורגישע אינסטרומענטען.

— איז ער שטארק פערוואונדעט?

— ער האט פערלוירען א סך בלוט, — האט לאנגוויל געענטפערט — הגם די הויפט־ארטעריען זענען גאנץ, און די ביינער זענען אין ערגיץ נישט צובראכען, ווענן אבער די וואונדען געפעהרליך פאר׳ן לעבען. און אט — האט פארטגעזעצט דער אלטער מיט א טאן נידריגער — איז מיר דערנאך אריינגעקומען א געדאנק אין זינען, אז אפשר האט דער מאלאי ער געלייגט אן עולה, בעמיהענדיג זיך צו בעגעהן א פערברעכען אדער אן אנדער אומגע־רעכטע טאט. איך האב בעשלאסען, אז אפשר איז כדאי ווענגען דעם צו מעלדען אין דער פאליציי, אז דאס פארל געפינט זיך אונטער איין דאך. איידער אבער עפעס אונטערצונעהמען אין דער הינזיכט, האב איך זיך געווענדעט צו מיין פריינד דזשעק ניקאבארט, און איהם אלץ דערצעהלט. אלס ענטפער דערויף האט ער מיר געמאלדען וועגען אייער שליחות, און איך האב בעשלאסען צו ווארטען אויף אייך.

— איהר האט געלעזט א פראגע, וועלכע האט מיך שטארק אינטערעסירט, און בעשטעטיגט א געשיכטע, אין דער זיכערקייט פון וועלכער איך האב גאר נישט געצווייפעלט. איהר האט ריכטיג געהאנדעלט, רעגיסטרירענדיג זיך מיטצוטיילען דער פאליציי וועגען דעם ראזיגען ענין... איך וועל אליין מעלדען וועגען דעם אין דער הויפט־קאמענדאנטור און שיקען צו אייך די קארעטקע פון גיכער הילף נאך די פערוואונדעטע. ווי רעכענט איהר, וועט ער איבערהאלטען דעם וועג?

— איך רעכען, אז יא, — האט דער אלטער א שמייכעל געטון — איצט שלאפט ער פעסט, און דאס איז א גוטער סימן. איבעריגענס האב איך גארנישט דערגעגען, אז זיי זאלען דא פערבלייבען. קיין ספעציעלע בעקוועמליכקייטען קאן איך זיי נישט פערשאפען, אבער די פרוי פיהלט זיך אויף אזוי פיל שטארק, אז זי קאן אויף איהם אכטונג געבען.

— האט ער נישט געהאט לעם זיך א שווערט?

איהר האט נישט בעמערקט? — האט מאריס א פרעג געטון.

לאנגוואל האט אומגערולדיג א קנאק געטון מיט די פינגער:

— אך, ס׳ארא נאר איך בין! זעלבסטפער־שטענדליך, געוויס! אט איז ער...

ער האט געעפענט א שופלעדעל פון אן אלט־מאדישען שרייב־טיש, און ארויסגענומען אזא מין שווערט, ווי מאריס האט געזעהן ביי פעג׳ען אויף דער וואנט.

דאס קלינגעל איז געווען ריין, און לאנגוואל האט געמאלדען, אז אזוי ריין איז עס אייך געווען, ווען ער האט די שווערט ארויסגענומען פונ׳ם מאלאיער הענד.

לאנגוואל האט די שווערט בעהאלטען דער־פאר, ווייל ער האט געוואוסט, אז ביי א מאלאי׳ער איז דאס געוועהר פונקט אזוי אפנעהיטע, ווי אנ־אויג אין קאפ, און ער האט געמיינט, אז ווי־נאר דער פערוואונדעטער וועט קומען צו זיך, וועט ער היכף פרעגען, וואו די שווערט איז אהינגעקומען.

מאריס האט זיך געקליבען אוועקצוגעהן, אבער פלוצים האט ער א פרעג געטון:

— ענטשולדיגט, וואס איך בין אייך מטריח, מיסטער לאנגוואל, אבער צי קאנט איהר מיך נישט מכבד זיין מיט א גלאז וואסער? ס׳איז מיר טרוקען געווארען אין האלז, און מיר חלש׳ט זיך א טרונק וואסער.

דער אלטער איז שנעל ארויס, איבערלאזענדיג מאריס׳ן אליין אין פירהויז.

אויף דער וואנד איז געהאנגען לאנגוואלס לאנגער פלאשטש.

אויפ׳ן צווייטען האק איז געהאנגען א הוט.

מאריס האט דעם הוט געהאלטען אין האנד, ווען דער באלעבאס איז צוריקגעקומען מיט א גלאז וואסער.

— פונוואנען קומט צו אייך דער הוט? — האט מאריס א פרעג געטון.

— דעם הוט האט געטראגען דער מאלאי׳ער, ווען איך האב איהם געטראפען ליגען אויפ׳ן וועג.

— אויב איהר האט נארנישט דערגעגען, וועל איך דעם הוט מיטנעהמען. — האט זיך מאריס אפ־גערופען נאך א קורצען ישוב הדעת מיט זיך.

— ביטע זעהר! — האט דער אלטער פריינד־ליך מסכים געווען — אונזער פריינד וועט ער נאר לאנג נישט נויטיג זיין... נעהמט איהם געזונטערהייד!

מאריס האט זיך אריינגעזעצט אין אויטא, ארויסגעפאהרען פון פאלטווארק, און זיך פאמעליך אוועקגעלאזט מיט׳ן וועג צו טשישעסטער.

זיין מוח האט אנגעשטרענגט געארבייט:

אינעווייניג אינ׳ם הוט זענען געווען די איניצ־יאלען „ל. פ.״

היינט ווי־אזוי האט לעמעל פאס׳ם הוט ארי־בערגעוואנדערט אויפ׳ן קאפ פונ׳ם מאלאי׳ער פונ׳ם אינזעל בארנעא?

א הארבע קשיא!

(פארטזעצונג קומט).

דער קונדס

הומאר | צוזאמענגעשטעלט | ־ ־ | | פון א. שארפצינגעל | סאטירע

פּאָליטיק פון דער וואַד

ביי אונז טומלט זיך מיט׳ן סיים און אין דער וועלט־פּאָליטיק געהט אלץ כשורה: א רעגירונגס־קריזיס אין פראנקרייך; מאקדאנאלד ציהט צוריק זיינע הבטחות, וואס ער האט געגעבען דעם אמעריקאנער פרעזידענט; אין ארץ־ישראל ארבייט א אויספארש־קאמיסיע; טשיטשערין רעזיגנירט פון זיין אמט אלס מיטגליד פון „פּאָליטביוראָ“; פּויליען פיהרט האנדעלס־אונטערהאנדלונגען מיט דייטשלאנד און ענגלישען פארלאמענט רעדט מען וועגען פּוילען א. ד. גל.

א מאדנע זאך מיט דער וועלט־פּאָליטיק, זי האט זיך איהר גאנג און געהט זיך איהר וועג. און ביי אונז אין סיים טומלט זיך.

א פּאָליטישער שמועס

ראשינסקי: א, ברוך הבא, פריינד פּרעמיער!

פּרעמיער: ברוכים היושבים.

ראשינסקי: וואס מאכט איהר אין געזונד?

פּרעמיער: א ראנק, שוין געזונד.

ראשינסקי: מען דארף פערמאכען ס׳פענסטער, איהר קאנט זיך נאך פערקיהלען.

פּרעמיער: נישט נויטיג.

אין קאפע

(א שמועס)

זיצען אין קאפע צוויי יורען און חשבונ׳ען זיך, ביז ס׳איז געקומען צו א קאנפליקט און איינער האט צום אנדערען אויסגעשריען:

— פּגר׳ן זאלסטו!

— פּגרן? — האט זיך דער אנדערער אנגערופען — איז גאר פאר מיר קיין קללה נישט. וועל איך פטור ווערען פון אלע צרות.

— אויב אזוי? טא לעב און באנקראטיר.

— דאס איז אזוי קיין קללה נישט.

— טא מאטער זיך און צאהל.

— אט דאס זעהסטו איז א קללה האט דער צווייטער נידערגעשלאגען געענטפערט...

שא.

קום!

קום צו מיר,	קום גיכער,
כ׳בין גערן	קום בשלום,
דיך צו זעהן	אבער, כ׳בעט דיך,
און הערען;	נאר... צו חלום!

פון אויסלענדישען מאַרק

איבערגעדרוקט הומאר פון אויסלענדישען פרעסע

פערהיט א צרה

פאסאזשיר (צום קאנדוקטאר): איך האב דאך אייך געזאגט, אז איך דארף אראפשטייגען ביי יענעם רוג, טא פארוואס האט איהר זיך דארט נישט אפגעשטעלט?

קאנדוקטאר: איהר מוזט מיר ענטשולדיגען: אויף יענעם רוג האט גראד געוואַרט מיין שוויגער, און איך וויל האבען אביסעל רוה כאטש, ווען איך בין ביי מיין ארבייט.

מעדיצין איז פאַר׳ן געזונטען, נישט פאַר דעם חולה

דאקטאר (צום פאציענט׳ס פרוי): — גנעדיגע פרוי, אייער מאן מוז זיך האלטען רוהיג, ער טאר נישט אויפגערעגט ווערען. נעהמט אט דעם פראשעק.

פרוי: — ווען זאל איך עס איהם געבען?

דאקטאר: — דער פראשעק איז פאר אייך, איהר זאלט בערוהיגען אייערע נערווען און איהם נישט אויפרעגען.

א גוטע אורזאַך

— וואָרום איז יעצט נישטא קיין אויערען ביי שיך, ווי עס איז געווען פאר דער מלחמה?

— ווען עס זאל זיין יעצט אויערען ביי שיך, האלטען זיי צופלאצט געוואָרען הערענדיג די פּרייזען וואס מען צאהלט פאר שיך.

די פּריזיערס האבען א סך פערלוירען

ערשטער: — היינט איז אנדערע צייטען. אמאָליגע יאהרען, אז דו פלעגסט אריינקומען צו א פּריזיער פלעגט ער האלטען אין איין רעדען.

צווייטער: — נו, און היינט?

ערשטער: — היינט קומען דאך אויך פרויען שערען זייערע האר, גיבען זיי דעם פּריזיער קיין מעגליכקייט נישט רעדען אפילו צו עפענען זיין מויל.

וואו זע׳מיר?

(אדער א דעפּ. טאטען־זמר)

אטא רופט מען מיך קיין ווארשא

אויף די וויעיסקא־גאס...

קום איך אָן — ווערט מיר געמאלדען:

— ס׳איז געווען א שפּאס.

מילא — מה! איז דאך פערפאלען —

ס׳איז אזוי בעשערט.

נעהם איך צו דאס ביסעל שבירות;

כ׳האב עס אין דער ערד...

כ׳וועל זיך „דאנזשען“ אויסצורעדען,

כ׳האב גענוג נאך צייט —

נאך א חודש — דרייסיג טעג נאר —

איז נישט אזוי ווייט...

כ׳וועל נאך „דאנזשען“ פּראטעסטירען,

ס׳גייט נישט אזוי פּראסט;

איבעריגענס, שטייט מען דאך נישט

אויף א שמארקען פּראסט...

ס׳ברענט נישט, ס׳בראט נישט, ניט נעפערליך,

היינט מען פּראָלאָנגירט —

ליגען ליגט מען אפּ אויף יאהרען

און מען... ליקווידירט!

אמה, מאכי: ס׳איז פּאסקודנע,

שמאָל איז מיט׳ן סיים —

וועל איך זיך דאך איבערליינען

אפשר אין דער היים...

כ׳וועל זיך מ׳ט מיין ווייב בעראטען

וועגען אט דער זאך,

איבערליינען זיך מכוח

גאר אַנ׳אנדער פאך...

אפשר זאל איך לאזען לויפען

ס׳דעפּוטאטערייי,

און א ליטיש מענשעל ווערען

יאקאש פּונדאסנייי?!

יאַקעל בן פלעקעל

אָהן דעם גלעזעל זעהט ער גאָרנישט...

פון שלמה המלך׳ס קאָרעספּאָנדענץ

צו מיין ליבער טאכטער נעמה 417!

טייערע טאכטער!

איך ווייס נישט ווי דו קוקסט אויס, אבער איך שטעל זיך פאר אז דו ביזט שעהן ווי נור שלמה׳ס א טאכטער קען זיין.

דו פרעגסט דיין טאטען, ווי אזוי דו זאלסט זיך פיהרען מיט מענער, ווייל דיר ווערט שוין באלד 16 יאהר?

ליב קינד מיינס! — הער דיין טאטען! פריהער פון אלץ, טאכטער מיינע, היט זיך פאר די מאנספּילען!

יעדער מאנספּיל איז א געפאהר פאר א פרוי, און דער אומגליק איז מיט אייך, פרויען, וואס איהר האט אזוי ליב די געפאהר.

טאכטער! כדי ארויס פון געפאהר, האבען פרויען חתונה, און זיי געהען אריין אין א צווייטער געפאהר.

זיי רעכענען, אז ווען מען האט חתונה מיט א פייערמאן, דארף מען שוין קיין מורא נישט האבען פאר פייער.

היט זיך מייי טאכטער! שטעה אויף דער וואך פון דיין גוף!

דאס בעסטע פאר א פרוי איז, צו פערהילען איהר קערפּער.

ווייל קיין זאך איז אזוי נישט אנציהענד פאר א מאן ווי א פערהילטער פרויען־קערפּער.

יעדער מאן איז בטבע א קאלאמבוס — אנ׳אנטדעקער.

און ווי זאגט דאס ווערטעל: ווייז א מאן א נאגעל פון דיין פוס און ער וויל דעם גאנצען פוס.

א מאן איז ווי א חיה: ווען ער איז הונגעריג — איז ער גרייט צו פערצוקען. און ווען איז ער נישט הונגעריג?

זאל נישט מיין טאכטער צו זיין די אנציגע ווייב פון א מאן!

קיין פרוי קען עס נישט דערוויזען.

הער וואס דיין פאטער זאגט: בעסער זיין די בעסטע פון א סך, איידער די איינציגע ערגסטע. מיה זיך שטענדיג צו זיין די בעסטע פון א סך.

דיין פאטער שלמה.

דער צייכען פון סכנה

א מאשיניסט פון באהן האט דערצעהלט זיין קליין מיידעלע, אז רויט איז א צייכען פון געפאהר.

— אויב אזוי — האט געענטפערט דאס קליין מיידעלע — ווען דו זעהסט דעם צייכען שטעלסטו אפּ דעם באהן.

— יא האט געענטפערט דער פאטער — ווען נישט וואלטען א סך מענשען אומגעקומען.

אויפ׳ן צווייטען טאג האט דאס מיידעלע געזעהן אז איהר מוטער שטעהט און וויינט.

— פארוואס וויינסטו? — האט נעפרעגט דאס מיידעלע.

— ווייל דיין פאטער האט אנגעהויבען טרינקען און ער וועט בלייבען אהן ארבייט.

אויפ׳ן אנדערען טאג, ווען דער פאטער האט ער געזעהן, ווי דאס פלעשעל איז איינגעהילט אין געעפענט די שאפע און געוואלט טרינקען וויין, האט א רויטע שמאטע.

אין נאָוועמבער

די טעג זענען קורץ

און איינטאניג־גרא,

די אָוונטען — פייכט

און לענגער:

די לופט איז רויה

און מיט אלערליי

שוועגער.

רעגענס און ווינטען

דער לוטערער שיין

פון דער נאלדענער זון

ווערט בלייכער און

מאטער;

אין יעטוועדען הויזען

פאנפעט א ווינט,

אין יעטוועדער נאז —

א קאטער.

אבער ערגער א סך

פון דעם אלעם איז וואס

א מענש דארף זיין

שטארק ווי א דעמב, ער

זאל קאנען פערטראגען

דעם חויר־מארק,

דעם פּאליטישען,

נאוועמבער.

מארשאלעק.

צווישען קינדער

לעהרער — דוד, וויפיל איז דריי מאָל דריי?

דוד — איהר ווייסט דען נישט אליין, וואס איהר פרעגט מיך! איהר זענט דאך עפּעס דער לעהרער!

מוטער — פארוואס האלסטו נאר שטענדיג א פינגער אין נאז, עס איז נישט שעהן!

קינד — אבער די נאנצער האנט קאן איך דאך נישט אריינשטופען!

לעהרערקע — אלע פליהענדיגע פויגלען ליינען אייער.

שילערקע — און די עראפּלאנען, לעהרערקע?

אביסעל צו שנעל

פאסאזשיר: — וואוהין נעהט דער צוג?

קאנדוקטאר: — קיין קראקא אין צעהן מינוט.

פאסאזשיר: — א צו־שנעלער צוג.

שפּאס פון פאמיליען־ווינקעל

ער איז אויפריכטיג

מערי (צו איהר פריינדין עני): איך קען זיך קיין עצה נישט געבען. מאריץ שרייבט מיר אין א בריף, אז ער וויל איך זאל מיט איהם חתונה האבען. ער איז אין מיר פערליבט...

עני: — איז דאך גוט.

מערי: — אבער מיר האבען אינגאנצען בלויז עטליכע טעג פערבראכט,

עני: — נו, אויב אזוי, קען טאקע זיין, אז ער מיינט וואס ער זאגט.

אַנ׳אַלטער בחור

— צי האט איהר ערנסט נעטראכט וועגען חתונה־האבען?

— יא.

— טא פארוואס זענט איהר געבליבען א אַלטער בחור?

— טאקע דערפאר.

זי טוישט אפּט

— איז דא פערבייגעגאנגען פרוי נאטליב? איז דאך א פריינדין פון אייער פרוי?

— איך ווייס נישט איך האב זיך שוין נישט געזעהן מיט מיין פרוי פון אינדערפריה.

אהן מורא

מאראם: אויב די האסט א חתן, האב איך גארנישט געגען דעם, נאר איך וויל איהם נישט אפט זעהן ביי מיר אין שטוב.

דינסט־מיידעל: זי דארפען נישט מורא האבען, מאראם, איך טויש אפּט די חתנים.

ליכווע

פרוי: שטעל דיר פאר, אז אויף דער אינגערע פערי פערקויפט מען פרויען פאר 7 שילינג.

מאן: איז דארט נישט פערהאן קיין אמט וואו קען נעגען ליכווע.

לאָדז,
נאָוועמבער 1929

נייער פאָלקסבלאַט

לאָדז,
8 נאָוועמבער 1929

אינטערנאַציאָנאַל פון האַרמאַטען און בלוט

שטוינענדיגע פאַקטען וועגען דער פּעראַליזירונג פון די וואָפען פאַבריקאַנטען אין דער וועלט

פון ד"ר י. נ. שטיינבערג

.1

מיט א געוויסער צייט צוריק איז די גאנצע וועלט געווען אויפגערודערט צוליב די צייטען, וואס איז פלוצים אויפגעדעקט געוואָרען אין איינעם פון די פינסטערע ווינקעלעך פון מלוכה, דיפּלאָמאַטיע און אינדוסטריע. דער אמעריקאַנער זשורנאַליסט שירער האט צוגעשטעלט א געלד־חשבון צו פּריוואטע שיף־בוי פירמעס, וועלכע האבען איהם געדונגען, ער זאל אנפיהרען א פּראָפּאַגאַנדע און גענף ביי דער פלאָטען־קאָנפערענץ גענען דער פערקלענערונג פון די פלאָטען. דורך דעם דאָזיגען צינישען געלד־חשבון האט די וועלט מיט אמאל אפען דערזעהען ווער עס שטעהט הינטער די קוליסען פון דער אומאויפהערליכער בעוואָפנונגס־פּאָליטיק, וועלכע מוז, אהן שום ספק, פריהער אדער שפּעטער פיהרען צו מלחמות. מען האט זיך געכאפּט פאר'ן קאפּ און מען וואונדערט זיך, ווי איז עס מעגליך, אז די פערטרעטער פון אמעריקאנישען גרויס־קאפּיטאל, וועלכע הערען נישט אויף צו רעדען וועגען „פאטערלאנד", זאלען אליין בכבודם ובעצמם שטערען דער פּאָליטישער אנטוואָפנונגס־אקציע פון זייער אייגענער רעגירונג...

איז טאקע כדאי אין אזא צייט צו דערמאנען, אז די בעוואָפנונגס־אינדוסטריע איז איינע פון די סאמע פערברעכערישע אינדוסטריען, וואס גיט נאר אין דער וועלט. אין דייטשלאנד איז נאר וואס ערשינען א קליין ווערק פון לעמאן־רוסבילדט, דעם סעקרעטאר פון דער דייטשער „ליגע פאר מענשענרעכט". דאס ווערק האט דא אנגעמאכט א גרויסען טומעל, ווייל עס האט אין א טרוקענער, דאקומענטארישער שילדערונג בעוויזען דעם פערברעכערישען אינערליכען ארגאניזם פון דער בעוואָפנונגס־אינדוסטריע בכלל. און דא שטעלט זיך ארויס, אז די בעלי־בתים פון די אמעריקאנישער שיף־בוי פירמעס האבען זיך בכלל נישט וואס צו שעמען פאר זייערע פריינד אין איירופּע, מיר האבען דא צו טון מיט אן ארגאניזאציע פון פערשווערער קעגען דער מענשהייט, וועלכע וועלען זיך נישט לאזען בעווייטיגען פון מיניסטארען אדער פּרעזידענטען.

ווי בעקאנט, האט די בעוואָפנונג פון א לאנד נאר איין צוועק — צו פערטיידיגען דאס אייגענע „פאטערלאנד". עס ליגט אלזא אין דער „אידעע" פון א בעוואָפנונגס־אינדוסטריע די הויכע אידעע פון פאטערלאנד; עס וואלט, הייסט עס, געווען אבּסאלוט אוממעגליך, אז וועלכע נישט איז נאציאנאלע בעוואָפנונגס־אינדוסטריע זאל צוגרייטען געוועהר און מארד־אינסטרומענטען פאר יענע מדינות און רעגירונגען, וועלכע קאנען מארגען ווערען די בלוט־שונאים פון דעם לאנד. אין דער אמת'ן אבער שטעלט זיך ארויס, אז דוקא די דאזיגע אינדוסטריע איז אממייסטען אינטערנאציאנאל, ד. ה. זי גרייט צו געוועהר נישט נאר פאר'ן אייגענעם פאטערלאנד, נאר פאר אלע פאטערלענדער מיט אמאל. די בעלי־בתים, די טרעסטע, די פּריוואט־פירמעס פון קריגס־געוועהר זענען אלע צווישען זיך געקניפּט און געבונדען, ווייל פאר זיי אלעמען שטעהט איין צוועק: פּרנסה דורך מלחמות!... אויב די גרויסע פירמעס פון איין לאנד (למשל פראנקרייך) געלינגט אויסצופיהרען, אז זייער רעגירונג זאל פערגרעסערען די בעוואָפנונגען, קומט עס תיכף צוניץ די פירמעס פון אלע שכניש'ע לענדער, וועלכע טייטלען מיט די פינגער און הויבען־אויף א ליארעם וועגען דער נאציאנאלער געפאהר.

און דער דייטשער פּראָפעסאר וויבּערג דערצעהלט משוגע'דיגע געשיכטעס. אין יאהר 1915, בשעת די ענגלענדער האבען געוואלט איינעהמען די דארדאנעלען, האט זיי מעכטיג צוריקגעטריבען די טערקישע ארטילעריע, וואס איז געווען אויסגעשטאט ביי... דער ענגלישער פירמע וויקערס. אדער: די עסטרייכישע סאלדאטען, בעת דעם וועלט־קריג, זענען אויסגעשאסען געוואָרען אין די צעהנדליגער טויזענטער פון די רוסען אין גאליציע; אבער די קאנאנען זענען געשאפען דורך דער בעריהמטער עסטרייכישער פירמע סקאדא־ווערקע, וועלכע האט אליין געבויט די ארטילעריע פאר דער רוסישער ארמעע. די דאזיגע צוויי פאקטען אליין זענען שוין גענוג צו בעלייכטען די לאגע. אבער לעמאן־רוסבילדט האט אנגעזאמעלט א געוואלדיגען מאטעריאל, וועלכער איז טיף פערבּארגען פון א פשוט'ער אויג און וועלכער בעווייזט, אז מיר האבען דא צו טון מיט א פערוואָרצעלטען טייוועלשען סיסטעם.

שוין פאר דער וועלט־מלחמה האט מען געוואוסט, אז די גרויסע דייטשע פירמע קרופּ ארבּייט אויס געוועהר פאר דער גאנצער וועלט. ביז דעם יאהר 1911 האט די דאזיגע פאטריאטישע פירמע געשאפען אנ'ערך 53,000 קאנאנען. פון זיי זענען נישט מעהר ווי 26,000 אנגעקומען צו דייטשלאנד גופא; די איבּריגע זענען פערקויפט געוואָרען צו פרעמדע רעגירונגען, וועלכע זענען שפּעטער בענוצט געוואָרען קעגען דייטשלאנד. עס איז געווען נאך שענער. אין יאהר 1907 האבען די „דייטשע וואפען־פאבריקען" פון קארלסרוהע בעשטעלט אין פּאריז ארטיקלען, אז מען זאל זיי דרוקען אין דער בעקאנטער „פיגארא" און מען זאל אין זיי שרייבען בזה הלשון: „די פראנצויזישע מיליטער־פערוואלטונג האט בעשלאסען צו בעוואָפענען די ארמעע מיט קוילען־ווארפער און צו בעשטעלען זיי אין א טאפּעלער צאהל". די ארטיקלען זענען ערשינען, און באלד דערנאך האט שוין די דייטשע מיליטער־פערוואלטונג „טעמפּס" אויך בעשטעלט אזעלכע קוילען־ווארפער פאר זיך. דער מלוכה האט דאס געקאסט 40 מיליאן מארק, און די דיווידענדען פון דער פירמע האבען זיך געהויבען פון 20 אויף 32 פּראצענט.

א סך אינטערעסאנטער איז די מעשה מיט אנ'אנדער גרויל אין דער מיליטערישער אינדוסטריע — מיט אלפרעד נאבעל, וועלכער האט געשאפען דעם בעריהמטען וועלט־טראסט פאר דינאמיט. דער דאזיגער שוועדישער אינזשעניר נאבעל, וועלכען מען האט גערופען „דינאמיט־וועלט־קעניג", האט זיך ארומגעטראגען מיט אומגעלומפּערט געניאלע געדאנקען. ער האט זיך אהן אויפהער פערנומען מיט צוטראכטען און שאפען אלץ מעהר אויפרייסענדיגע און פערניכטענדיגע דינאמיט־שטאפען, און דער צוועק האט געזאלט זיין דוקא א... הומאניטארער. אין יאהר 1892 האט ער זיך געטראפען מיט דער בּאראנעסע פאן־זוטנער, דער בעקאנטער קעמפּערין פאר שלום, און האט איהר ערקלערט נישט מעהר און נישט ווייניגער: „איך וואלט געוואלט שאפען אזא שטאף, אדער אזא מאשין, מיט אזא שרעקליך און מאסענהאפטע פערניכטענדיגער ווירקונג, אז דורך דעם זאלען מלחמות בכלל ווערען אוממעגליך. מיינע פאבריקען וועלען אפשר מאכען גיכער א סוף צו מלחמה, איידער אייערע קאנגרעסען. אין דעם טאג, ווען צוויי מיליטער־קארפּוסען וועלען קאנען פערניכטען איינער דעם אנדערען אין א סעקונדע, וועלען אלע ציוויליזירטע נאציעס זיך דערשרעקען און פערנאנדערלאזען זייער מיליטער". מיט דער דאזיגער „נאבעל'ער" אידעע האט זיך נאבעל ארומגעטראגען ביז זיין טויט, און ער האט דאס איבערגעלאזען דעם גרויסען קאפּיטאל אויף צו פערטיילען פּרעמיעס פאר פערדינסטען אין וויסענשאפט, קונסט און שלום (נאבעל־פּרעמיעס)! דערווייל אבער האבען זיינע פאבריקען אין אלע עקען וועלט פּראדוצירט פאר דער מענשהייט פייער און שוועבעל און פעך — נאך מעהר: זיין אינטערנאציאנאלער דינאמיט־טראסט איז נאך בעשטאנען אפילו ווי דער מלחמה־צייט. א דייטשער ארבּייטער־פיהרער האט אין יאהר 1917 דערצעהלט וועגען דעם דאזיגען „אינטערנאציאנאל פון דינאמיט", אז אין דעם נאבעל דינאמיט־טראסט זענען פערטראטען סיי ענגלישע און סיי דייטשע פירמעס. ערשט אין אויגוסט 1915 האבען זיי זיך אפּגעטיילט, און זיי פלעגען זיך נאך — בעת דער מלחמה, בעת זייער דינאמיט האט געריסען אין שטיקער די לייבער פון די ענגלישע און דייטשע סאלדאטען — צונויפקומען, אום צו מאכען זייערע חשבונות.

.2

די פערבּרידערונג צווישען די „פיינדליכע" וואפען־פירמעס האט איינענטליך נישט אויפגעהערט צו בליהען אין משך פון דער גאנצער מלחמה. עס קלינגט ווי א משוגעת, אבער עס איז אנ'אמת. עס זענען דאך דעמאלט געווען נאר צוויי לאגערען: די בעוואָפנונגס־אינדוסטריע אין אמעריקע, און די אינדוסטריע פון דייטשלאנד און עסטרייך. דייטשלאנד האט דעמאלט שטארק אויסגעפעהלט א סך רויה־מאטעריאלען, ווי קויטשוק, אייל, קופּער, פעטס. ווי האט זיך דייטשלאנד בעווארנט? דערמיט וואס זי האט — דורך נייטראלע לענדער — ארויסגעפיהרט און פערקויפט קריגס־מאטעריאל. און אזוי איז עס געקומען דערצו, אז דער ענגלישער פלאט האט ביי דער גרויסער סקאגעראק־שלאכט קעגען דייטשלאנד בענוצט דוקא דייטשע אפּטישע אינסטרומענטען, וועלכע די דייטשע פירמעס האבען מיט א פאר חדשים צוריק געליפערט צו די האלענדער. און אז די דייטשע סאלדאטען זענען אין די טויזענדער געבליבען הענגען אויף די שטעכעדיגע דראטען אין פראנקרייך, זענען דאס געווען די זעלביגע דראטען, וועלכע א דייטשע פירמע פון מאגדעבורג האט איבער דער שווייץ — צוגעשטעלט צו פראנקרייך. אבי מען האט די פירמעס גוט געצאהלט פון יענער זייט פון די שטעכעדיגע דראט.

וועגען אט דער בלוטיגער פאטריאטישקייט פון קאפּיטאל האבען ערשט איצט מורא געווען דייטשע אפיצירען. נאך מעהר: בעת דעם קריג זענען אין דער שווייץ געווען אויפגעשטעלט בעזונדערע ווערקשטאטען, אום אראפּצונעהמען פון די דייטשע שטאל־סחורות, וואס געהען נאך פראנקרייך, די עטיקעטען פון די דייטשע פירמעס.

און פונקט אזוי זענען ענגלישע סאלדאטען פערניכטעט געוואָרען דורך גראנאטען, וואס זייערע קופּערנע רינגען האט דייטשלאנד געקראגען — דורך נייטראלע לענדער — פון די סקלאדען פון ענגלאנד און פראנקרייך.

אזא מין פערבונדענקייט פון די קריגס־אינדוסטריען איז אבער פערבליבען און האט זיך געשטארקט נאך דער מלחמה. נישט מעהר, איצט נעהמט זי שוין ארום אויך יענע אינדוסטריע־ווערק, וועלכע בעארבּייטען די רויה־מאטעריאלען. די צוקונפטיגע מלחמות וועלען האבען צו טון וועניגער מיט קאנאנען און ביקסען, איידער מיט לופט־שיפען און גאז־באמבעס. פאר די אלע תכסיסי־מלחמה און אויך פאר די קריגס־שיפען מוז מען האבען ראשית כל זייער בעטרייבס־שטאף, פעטראליום, אויל, און טאקע אויף די דאזיגע געביטען — קוילען, פעטראליום, כעמישע מאטעריאלען — קומט איצט פאר א צוזאמענשמעלצונג פון די מיליטער־אינדוסטריען פון פערשידענע מלוכות.

א גאר אומפערשעמטען ביישפּיל האט נישט לאנג צוריק געוויזען דייטשלאנד. דא עקזיסטירט די בעקאנטע כעמישע פירמע „פארבען־אינדוסטריע" וואס צייכענט זיך אויס מיט'ן צוגרייטען די גיפט־גאזען. די דאזיגע פירמע האט אין יאהר 1924 געשלאסען אנ'אפּמאך מיט דעם פראנצויזישען קריגס מיניסטעריום און מיט פראנצויזישע כעמישע אונטערנעהמונגען וועגען שאפען אנ'אפּטיילונג אין „לאנד פון שונא". אין דעם אפּמאך איז צוגעזאגט „צו געבען אלע ידיעות וואס זענען נויטיג פאר דער פּראָדוקציע און נישט צו ווערפען אין משך פון 15 יאהר קיין קאנקורענץ פאבריק אין פראנקרייך אדער איהרע קאלאניעס".

אין מאי 1928 איז אין האמבורג געווען א שרעקליכער אויפרייס פון געפעהרליכע גאזען. דאס איז געווען א סחורה, וואס איז בעשטעלט געוואָרען פון רוסלאנד. האט מען זיך דעמאלט אויפגערעגט אין לאנד: וואס וועלען זאגען די אליאירטע, וועלכע האבען דאך פערבאטען דייטשלאנד צו פּראָדוצירען אזעלכע קאמף־גאזען? אבער עס איז דורך בשלום. דער פראנצויזישער קאנטראליאר האט געפונען, אז דא איז נישטא קיין עבירה לגבי דעם ווערסאילער שלום־אפּמאך. די פריינדליכקייט האט זיך דא נישט לאנג אויפגעקלערט. די פרוי פּראָפעסאר פון כעמיע אין בערן — פרוי וואקער — האט אויסגעפונען, אז דער דאזיגער קאנטראליאר איז א שותף צו דעם פראנצויזישען „כעמיע־טראסט", וועלכער איז פערבונדען טאקע מיט דעם דייטשען טראסט „פארבען־אינדוסטריע". איין ראב וועט דעם אנדערען קיין אויג נישט אויספּיקען! — און אזוי איז עס מיט די קלענערע מדינות — פּוילען, רומעניע, טשעכאָסלאוואקיע.

דער ציניזם פון די מיליטער־אינדוסטרי־קעניגען איז דערגאנגען צו אזא מדרגה, וואס א פשוט'ער בשר־ודם, א געוועהנליכער פאטריאטישער בירגער קאן נישט פערשטעהן. און מיט דער דאזיגער מדרגה וועלען מיר אויך פערענדיגען די אומצעהליגע מעשיות, וועלכע מען קאן דערצעהלען.

בעת דער מלחמה האבען אין בעלגיע אויסגעהויכט זייער לעבען אהן א צאהל דייטשע סאלדאטען, א דאנק ענגלישע קוילען. דעם צינדער פון די קוילען האט אבער די ענגלישע פירמע וויקערס פּראָדוצירט לויט דעם פּאטענט פון דייטשען קרופּ. און אז די מלחמה האט זיך געענדיגט, האט די פאטריאטישע פירמע קרופּ, מיט דער הילף פון דער דייטשער רעגירונג, פערפיהרט א פּראָצעס קעגען דעם ענגלישען וויקערס צוליב דעם פּאטענט. זי האט געמאנט צו איין שילינג פאר יעדען צינדער, בסך־הכל 123 מיליאן שילינג. מען קאן זיך אלזא פארשטעלען, וויפיל די פירמע האט פערדינט ביי דער הריגה פון איהרע אייגענע ברידער דורך איהרע אייגענע קוילען. וואס פאר א ווערט האט שיילאק פאר די דאזיגע גראנדיעזע כוהרים און פאטריאטען!

איצט זעהען מיר, אז דער סקאנדאל מיט שירער'ן איז איינענטליך נאר איין פאל פון טויזענטער אנדערע. אוודאי מוזען מיליטער־אינדוסטריען זיך סטארען, אז מען זאל בויען קריגס־שיפען און צוגרייטען מלחמות. פונקט אזוי ווי סוחרים פון לעבּעדיגער סחורה מוזען זיך סטארען, אז פּראסטיטוציע זאל נישט אויפהערען. וואפען־האנדעל, פרויען־האנדעל און שקלאפען־האנדעל זענען געשעפטען פון איין מין. און יעדעס געשעפט זוכט זיך אויפצוהאלטען.

וואָס איז אַסטמאַ?

הערבסט־קראַנקהייטען און ווי אַזוי זיך אויסצוהיטען פון זיי

פון ד"ר י. מעז

עס זענען פערהאן א סך הערבסט־קראנקהייטען, אדער קראנקהייטען, וואס ווערען ערגער אין הערבסט. היינט וועלען מיר זיך בעקענען מיט איינער פון זיי — א קראנקהייט, וואס הייסט „אסטמא".

איז אסטמא א הערבסט־קראנקהייט?

יא און ניין. אסטמא איז א קראנקהייט פון א גאנץ יאהר. אבער טאקע דער הערבסט איז א גרויסער מזיק פאר אסטמא־קראנקע, און אין הערבסט מעהרען זיך די פאלען פון אסטמא־קראנקהייטען.

מיר רעדען וועגען אסטמא־קראנקהייטען. דאס הייסט בלשון רבים. מיר טוען עס צוליב דעם, וואס עס איז פערהאן אנ'ערב־רב פון פערשידענע שטערונגען, וואס טומלען זיך אונטער'ן נאמען פון אסטמא.

אסטמא מיינט אויף מאמע־לשון — אטעם־שווערינקייטען: א מענש, וואס האט אסטמא, האט שווערינקייטען צו כאפּען דעם אטעם, הוסט, ניסט און פערקייכט זיך.

און כאטש אט די ערשיינונג פון לופט־מאנגעל איז לייכט צו פערשטעהן, זענען אבער די סיבות אזוי פערשידען, אז אויב אימיצער זאגט אייך, אז ער האט אסטמא, לא עליכם, און פערגעסט אייך צו זאגען וועלכע פארם אסטמא ער האט אין זינען, זאגט ער אייך דאן אזוי פיל, אז דאס מיינט כמעט נארנישט. מען מוז וויסען פון וואנען עס נעהמט זיך די ספּעציעלע אסטמא.

עס נעהמט א יחיד, וואס ליידט פון א כראנישען הוסט. ער פערמאגט א כראנישען בראנכיט, דאס מיינט אנ'ענטצינדונג פון די קליינע לופט־רעהרלעך: אזוי אז ער האט שווערינקייטען צו „כאפּען" דעם אטעם. דאס קומט פאר א גאנץ יאהר, אבער אין הערבסט און אין ווינטער, ווערט דער הוסט ערגער.

עהנליכע ערשיינונגען קומען פאר ביי מענשען וואס ליידען פון הארץ און נירען־קראנקהייטען און פון שטערונגען פון דער בלוט־צירקולאציע, אזעלכע מענשען האבען אטעם־שווערינקייטען צוליב דעם, וואס די בלוט־צירקולאציע פערהאלט זיך אין די לונגען־געפעסע, און די קליינע לופט־רעהרלעך ווערען פערלייגט און אנגעפילט מיט שליים. מען הוסט, כדי פטור צו ווערען פון דעם שליים. מען מוז בענוצען קראפט אויף ארויסצופּרעסען די לופט פון די לונגען.

איז דאס אסטמא?

עס וואלט געווען א גרויסער פעהלער זיך צו טרייסטען מיט אסטמא, ווען מען האט אפשר צו טון מיט אנ'אנדער ערנסטער ארגאנישער קראנקהייט. געזונט און לעבען הענגען אפּט אפּ פון א ריכטיגען דיאגנאז. אטעם־שווערינקייטען צו אטעם־שווערינקייטען זענען נישט גלייך.

אבער אומאפּהענגיג פון אט די ארגאנישע קראנקהייטען, וועלכע מען קאן לייכט אויסגעפינען, אויב מען איז נישט נאכלעסיג און גלייכגילטיג צום אייגענעם געזונט, זענען פערהאן אנדערע פארמען פון אסטמא. דער מענש שטיקט זיך. שלאפט נישט גאנצע נעכט, הוסט, פערקייכט זיך און די לונגען ברומען ווי א שפּיל־קאסטען. און פונדעסטוועגען ווען מען אונטערזוכט געפינט מען די לונגען אהן א מיחוש, דאס הארץ געזונט און שטארק און די נירען גאנץ, אהן א מכשול.

פון וואנען קומט אט די אמת'ע אסטמא?

עס זענען פערהאן מענשען, וואס קאנען נישט פערטראגען געוויסע שפּייזען. מען מעג זיי געבען דאס טעלערל פון הימעל, אבער ווי נאר עס קומט א כזית פון דער דאזיגער שפּייז, דאן בעווייזען זיך באלד אטאקעס פון אסטמא. ביי מאנכע מענשען קאן עס זיין אפילו א שטיקעל פּוטער, ביי אנדערע מילך אדער אפילו ברויט. עס זענען פערהאן אזוי פיל מאכלים וואס קאנען פערארזאכען אסטמא, אז עס וואלט געווען אומנוציג זיי אלע אויפצורעכענען. מען מוז ביי יעדען איינעם אויסגעפינען די אמת'ע שפּייז. ווארים כאטש כמעט אלע מענשען בענוצען די זעלבע שפּייזען, איז נאר אט דער אסטמא־קראנקער וואס ליידט פון שפּייז־אסטמא עמפּפינדליך צו דעם אדער יענעם מאכל, און דאס קלענסטע ברעקעלע פון דער דאזיגער שפּייז איז פאר איהם טריפה. איינער קריגט פון דעם א הויט־קראנקהייט.

דאס געהט אזוי ווייט, אז מענשען וואס זענען עמפּפינדליך צו הינער־פלייש, טארען אפילו נישט שלאפען אויף קישעלעך וואס האבען הינער־פעדערען. א געוויסער פּאציענט מיינער, א בעקער, האט געמוזט אויפגעבען זיין פּרנסה, ווייל ווי נאר ער האט דערשמעקט ווייצען־מעהל האט ער זיך אזוי צוהוסט, אז ער האט געמוזט אוועקווארפען די לאפּעטע און ארויסלויפען פון שטוב. אט ווי ווייט עס קאן גרייכען די עמפּפינדליכקייט פון א שפּייז־אסטמאטיקער!

אזא עמפּפינדליכקייט קאן אויך זיין לגבי פעדערען. פערד־האר, קאצען־פעל און פיל, פיל אנדערע זאכען. א פרוי, וואס האט געלעבט לעבען א שטאל, האט אזוי לאנג געהאט אסטמא, ביז זי איז אנטלאפען אין א געגענט וואו עס זענען נישט געווען קיין פערד.

אין אט די אלע פאלען איז פערהאן א געירשנ'טע — אדער וואס איז ערגער, אנ'ערווארבענע — איבער־עמפּפינדליכקייט קעגען געוויסע פּראטעאינס, וואס געפינען זיך אין די האר, פעל און שטויב פון בהמות און וואס פערארזאכען א קראמפּ פון די לונגען־רעהרלעך, אזוי, אז זיי ווערען פון זיי סיידען מיט א גרויסע אומ'רחמנות'דיגע

(ווייטער זעה 9־טע זייט).

יענקעל פאוסטאניעץ

דער בזשעזשינער יוד קארדילאס-פעלדמאן, וועלכער האט זיך בעטייליגט אין אויפשטאנד 1863

פון יוסף שטשאווינסקי

איינער פון די בעריהמטסטע און דרייסטסטע יודישע קעמפער פאר פוילענס בעפרייאונג אין אויפשטאנד אין יאהר 1863 איז געווען ר' יענקעל קארדאלאס—פעלדמאן. ער איז געבוירען געווארען אין בזשעזשין (נעבען לאדז) אין יאהר 1840 ביי בעל-הבית'שע עלטערן, זיין פאטער שלמה האט איהם ערצויגען אין חדר ר' „יענקעלע קארדאלאס" אדער ר' יענקעל פאוסטאניעץ, ווי מ'פלעגט איהם אין זיינע לעצטע יאהרען רופען, האט אלס בחור געלערנט אין בית המדרש און געשמ'ט אלס משכיל, כיט'ן אנהויב פון דער בעוועגונג פאר פוילענס בעפרייאונג אין יאהר 1863 האט ער גענומען פיהרען א ברייטע פראפאגאנדע פאר'ן אויפשטאנד.

ווי נאר ס'האט זיך אנגעהויבען פארמערען דאס פוילישע מיליטער, איז ר' יענקעל צוגעשטאנען צום „ערשטע פוילישע אולאנער פולק". די זקנים וועלכע געדענקען נאך דעם וועטעראן, דערצעהלען בעזונדער וועגען זיין אולאנסקע פערדעל, וועלכעס האט איהם ארויסגעראטעוועט פון די גרעסטע געפאהרען.

ס'איז געווען אין הערבסט 1863, אן אבטיילונג פאוסטאנציעס האבען צוריקגעקעהרט פון די שלאכטען ביי מאסקווא (נעבען זגערזש) יענקעל איז זיך ארומגעריטען איבער די בזשעזשינער גאסען אויף זיין פערדעל און טראץ דער מידקייט פון דער שלאכט, איז ער געווען מונטער און פרעהליך, דערצעהלט וועגען חברים, וואס זענען געפאלען, אבגעזעגענט זיך מיט פריינד און בעקאנטע און געוואלט ווייטער אוועק, אבער פלוצלינג איז דער מארק געווארען ארומגערינגעלט פון קאזאקען. געגען יענקעלען זענען געזעהן געווענדעט די ביקסען פון צעהנדליגער קאזאקען, וועלכע האבען אלע וועגען אפגעשלאסען, יענקעל איז אויף א מינוט שטעהען געבליבען א צומישטער. פאר די קאזאקען איז געווען א בעזונדער פערגעניגען צו נעמען דעם פאוסטאניעץ א לעבעדיגען, יודע זענען געשטאנען פון ווייטענס און געבראכען די הענט איבער דעם אומגליק מיט יענקעלען, זיי האט אדער איבערראשט א געשריי פון'ם פאוסטאניעץ צום פערדעל. דאס פערדעל האט זיך א לאז געטאן אין געלאפ, ארורכגעריסען די רינג פון קאזאקען און אוועק איבער פעלדער, הינטער דער שטאט. נאך יענקלען האבען די נאכגעיאגט צעהנדליגער צעזילדעוועטע קאזאקען.

צומארגענס זענען די בזשעזשינער חברה קדישא געגאנגען זוכען אונטער'ן וועלדעל פון דער שטאט דעם טויטען קערפער פון ר' יענקעלען, פערזוימענדיג אינ'ם וועלדעל ביז פארנאכט, האבען זיי גענומען צוריקגעהן, בעדויערענדיג יענקעלען, או ר'וועט נישט קומען צו קבר ישראל, זיי זענען אבער פערציטערט געווארען, דערזעהענדיג פלוצלינג פון אונטער די קשאקעס ארויסרייטען יענקעלען אויף זיין אולאנסקע פערדעל מיט זיין שמייכעל אויפ'ן פנים דער עהענדיג די פערחרוש'טע פנימ'ער האט יענקעל א זאג געטאן:

— זייט רוהיג א לחיים בעקומט איהר פון מיר אויך, מאַ צי וואס האט איהר נאך בעדארפט האבען ארבייט מיט מיר, און דער פאוסטאניעץ האט זיך פארמירט א לעבעדיגע לויה, רייטענדיג פאראוים אין שטאט אריין, און נאך איהם די חברה קדישה.

*

אין פאפראטניער וואלד (נעבען בזשעשין) האבען זיך צוזאמענגעקליבען די אפטיילונגען פון כראביע קרוקאוויעצקי. די אולאנער, צווישען וועלכע ס'איז געווען יענקעלע קארדאלאס, האבען זיך פיבערדיג געגרייט צום אנגריף. ס'זענען נישט מעהר אנגעקומען קיין ידיעות פון וואליע סערסאווער פריץ. די פריצטע פון וואליע האט זיך געפונען נאהענט ביי די אפטיילונגען; פאר וועלכע זי האט בעזארגט לעבענסמיטעל. קאנטשקאווסקי האט געלאוט וויסען, אז ס'דארפען אנקומען צוויי אפטיילונגען קאסיאניערן, כדי זיך צו פעראייניגען מיט די אולאנער, און די קאסיאנערען זענען אנגעקומען, האט דער פיהרער פון דער אפטיילונג געפרעגט, ווער עס וויל געהען פרייוויליג קיין סערסאווע וואליע און ברענגען א בעריכט, וואס דארט איז פארגעקומען.

א מינוט איז אלעס געווען שטיל, דאן האט זיך דערהערט א שאטען פון אנ'אולאנער פון נידריגען וואוקס, וועלכער האט זיך אפגערעגריקט פון אונטער די קאוואלעריע אבטיילונגען און סאלוטירענדיג פאר'ן „דאוואדצע" האט ער געזאגט הויך:

— כ'גיי נאך וואליע סערסאווע, פאניע דאוואדצא — ס'איז געווען יענקעל פאוסטאניעץ.

דער דאוואדצע האט איהם א קלאפ געטאן אין פלייצע און א געשריי געטאן:

„Niech żyje wojak polski"!

יענקעל, כ'גיי מיט דיר.

און די קאסיאנערן האבען אונטערגעכאפט

Niech żyje wojak polski!
Niech żyje nasz Jankiel!

ווען יענקעל מיט'ן אפיציר זענען אנגעקומען קיין וואליע סערסאווע, האבען זיי געטראפען דעם דארטיגען פריץ א דערשאסענעם, די קאזאקען האבען געראבירט דעם הויף, צוריקגעקומען זענען זיי מיט דער בשורה וועגען טויט פון וואליער פריץ, וועלכער האט געשפילט אנ'אנגעזעהענע ראלע אין דער פאוסטאניע. זיי האבען נישט בעוויזען אבצוגעבען דעם ראפארט ווי ס'איז שוין געווען דער בעפעהל פון אפמארשירען אין שלאכט נאך דאברא.

ביי דאברא, וואס ליגט צווישען בזשעזשין און לאדז האט זיך צוזאמענגעשטויסען דאס מיליטער פון קראקאוויעצקי מיט דעם לאדזער קאזאקען גארניזאן, א גאנצע נאכט דערצעהלט דער וועטעראן יוזעף כרושימסקי, האט ארדרכמארשירט דורך בזשעזשין אויפ'ן סטריקאווער וועג די פוילישע מיליטערישע אבטיילונגען קיין דאברא. ס'זענען אנגעקומען ידיעות, דאס די קאזאקען קומען א. וישניעווסקי האט אויסגעשטעלט די רייהען צווישען די קאסיאנערן איז געווארען א בעוועגונג, ווער ס'האט ארויסגעצויגען פון כאלעוע א שארפשטיין און איבערגעשארפט די קאסע, ווער ס'האט פעסטער פערזעצט דאס דרענגעל.

יענקעל איז געווען אין אולאנער אבטיילונג וואס האט געשטיצט די קאסיאנערן, זיי זענען געגאנגען אין די זייטע פון פראנט און געהיטען די קאסיאנערן, אז קאזאקען זאלען זיך נישט אריינרייסען אין זייערע רייהען. ווישניעווסקי איז פיבערדיג געלאפען פון איין אפטיילונג צו דער צווייטער.

דער כריבער פריהמארגען האט בעוויזען ביידע געגענערישע מחנות, וואס האבען זיך דערנעהנטערט איינער צו דער צווייטער, יענקעל איז געשטאנען אויף דער וואך אנגעשפארט מיט'ן פערדעל אונטער א בוים. א קאסיאנער, וואס איז געשטאנען נעבען איהם און געהאלטען אין אנשארפען די קאסע האט צו איהם א זאג געטאן.

— יענקעל הערסט א „הורא" — דאס זענען די קאזאקען.

— און אז קאזאקען — האט יענקעל געענטפערט — האסטו דאך א שארפע קאסע.

די אולאנער האבען זיך גערוקט פאראוים און דורכגעבראכען א וועג פאר די קאסיאניערען פון דערווייטענס האבען זיך געטראגען אין א ווילדען גאלאפ צעווילדעוועטע קאזאקען.

די שלאכט איז שוין געווען אין פולען ברען — יענקעל האט זיך אויסגעמישט צווישען קאזאקען און קאסיאנערן. ס'זענען געפאלען רייטער מיט פערד צוזאמען. די ערד איז בעדעקט געווארען מיט טויטע קערפער. ביידע צדדים האבען פערקענט'ט נישט אפגעבען דעם קאמפס-פלאץ.

ענדליך זענען די רייהען געווארען שיטערער, די רעשטלעך מיליטער פון ביידע צדדים זענען זיך פונאנדערגעלאפען — די שלאכט איז געווען געענדיגט. אבער וואו איז אונזער יענקעל?

(סוף קומט).

דער פארקעמפער פאר דער אידעי פון פעלקער-בונד

לאזאר לעווי - בינג — דער פראנצויזישער יוד

פון א. ר. מלאכי

זאל דא ארויסגעבראכט ווערען איינער פון די שענסטע טיפען, וואס דאס פראנצויזישע יודענטום האט ארויסגעגעבען, איינער פון די איבערגעגעבענסטע יודישע קינדער און פון די שענסטע טרוימער צו דער פערברידערונג פון אלע פעלקער — לאזאר לעווי בינג.

ווער איז ער געווען?

אין דער וויסענשאפטליכער ליטעראטור איז ער בעקאנט מיט זיין בוך „לינגוויסטישע רעוואלוציע" וואס איז ערשינען אין 1880 אין פאריז און האט א גרויסען טומעל ארויסגערופען. נישט נאר אין דער פילאלאגישער וועלט, אויך די בולוואר-פרעסע פון פאריז האט אין איהם געזעהן א סענסאציע זיין בוך האט ווירקליך אין זיך געהאט א רעוואלוציאנערען געדאנק. לאזאר לעווי-בינג האט געפרובט אויפצוהייזען דאס אלע וועלט שפראכען סיי נייע און סיי אלטע, סיי כעמיטישע און סיי ארישע, שטאמען אפ פון העברעאיש. אזוי דאס איז קיין שום שפראך איז נישטא א ווארט וואס זיין שורש איז נישט גענומען פון די שפראך אין וועלכע דער תנ"ך איז געשריבען.

זיין מעאריע איז נישט געווען קיין „בויך-סברות", נאר דער פועל-יוצא פון יאהרען לאנגע שטודיע גרינדליך וויסענשאפטליכע השערות, בקיאות און חריפות.

אבער מעהר פון דער פילאגישער וויסענשאפט, פיהלט זיך דאין בוך די גרויסע ליבע פון מחבר צו דער העברעאישער שפראך און זיין וואונש, אז זי זאל ווערען די אינטערנאציאנאלע שפראך, וואס זאל פעראייניגען אלע מענשען, פערברידערען אלע נאציעס און דורך איהר זאל קומען שלום אויף דער וועלט און מלחמות זאלען אויף אייביג פערשווינדען.

אט דער געדאנק איז געווען די „אידעע-פיקס" פון לאזאר לעווי-בינג פון זיין יוגענד א, יאך האט דאס נישט אויפגעהערט צו פרעדיגען, האט ביי פערשיעדענע געלעגענהייטען פארגעשלאגען פלענער אבצושאפען מלחמות, ביז ער איז געקומען צו דעם געדאנק פון גרינדען א פעלקער-פערבאנד, וואס זאל אויף אן עוואלט זיין צו אויסגלייכען סכסוכים צווישען איין נאציאן און דער צווייטער, זיך אננעהמען די קריוודע פון די שוואכע און אונטערדריקטע פעלקער און זעהן נישט דערלאזען אז עס זאל קומען צו כלי-זיין.

אט האט ער אויסגעדריקט אין עטליכע ארטיקלען וואס זענען אין די זעכציגער יאהרען געדרוקט געווען אין דעם פראנצויזיש-יודישען זשורנאל „ארשיוו איזראעליט".

ער איז געבוירען אין 1808 אין עלזאס. ערצויגען געווארען אין שטרענג ארטאדאקסישען גייסט, האט ער אין זיין קינדהייט געלערנט גמרא און איז געוואקסען א שטארקע ליבע צו העברעאיש. אין זיינע יונגע יאהרען האט ער זיך בעזעצט אין נאנסי, פראנקרייך, האט זיך גענומען צום געשעפט און בעגליקט און אין א קורצער צייט רייך געווארען.

זייענדיג א הייסער יוד און נאציאנאליסטיש געשטימט, האט לאזאר-לעווי געזעהן צו פערברייטען די העברעאישע שפראך און שטיצען די העברעאישע שרייבער און מחברים.

אין די פופציגער יאהרען הויבען מיר אן וועהר אפט בעגעגענען לאזאר-לעווי בינג'ס נאמען אויף ארטיקלען אין דעם „ארשיוו איזראעליט", און „לא-אוניווערז איזראעליט". זיינע ארטיקלען זענען פראקטישע פלענער אויסצובעסערן די יודישע לאגע אין רומעניע, מאראקא און אין די אנדערע לענדער וואס יודען זענען געווען גערודפט און האבען קיין בירגער-רעכט נישט געהאט. עס איז נישט געווען איין צרה, איין יודישער קרעכץ, וואס האט נישט געפונען אנ'אפקלאנג אין לאזאר לעווי-בינג'ס צארטפיהלענדע הארץ, און האט דאס נישט געשטרעבט צו לינדערען מיט זיין געלד און גוטען ראט. ער האט זיך אויך אפגערופען וועגען עניינים, וואס זענען נוגע די יודען אין פראנקרייך די וועגען די רעליגיעזע ערציהונג פון דער יוגענד, פילאנטראפישע און אנדערע פראגען. א גרעסערע וויסענשאפטליכע ארבייט איז פון איהם פערעפענטליכט אין „לא-אוניווערז איזראעליט".

איבערהויפט איז פאר אונז אינטערעסאנט זיינע ארטיקלען, אין וועלכע ער האט פארגעשלאגען פלענער אויסצומיידען קריג און געפאהרען, אז נישט די שווערט און מאכט זאל ענטשיידען צווישען פעלקער, נאר „ארביטראזש" זאל אויסגלייכען די סכסוכים פון איין פאלק און צווייטען.

אין 1864 האט ער אין „ארשיוו איזראעליט" פערעפענטליכט זיין וויכטיגסטען ארטיקעל וועגען דער ראזיגער פראגע. ער ווענדעט זיך צו אלע אייראפעאישע ממשלות, זיי זאלען צונויפרופען א קאנגרעס צו שאפען א פעלקער-ליגע צו ענטשיידען און אויסגלייכען אלע סכסוכים און פלאנטערן, כדי צו פערמיידען קריג.

צווישען די פילע ארגומענטען בינג'ס וועגען די נויטווענדיגקייט פון א פעלקער-בונד געפינען זיך אויך די פאלגענדע ווערטער:

„דער פערזענליכער האס און נקמה-דורשט פון איין מענשען צום צווייטען איז שוין לאנג פערשוואונדען. דער בארבארישער מנהג פון פיהרען דועלען איז פערבליבען נאר אלס אנדענקען פון דער זעהר ווייטער פערגאנגענהייט, איין מענש קאן אליין זעלבסט נישט נעהמען ראכע פון א צווייטען, סיידען ער ווענדעט זיך צום געריכט, וואס איז אונפארטייאיש, עהרליך און ריכטיג. איז דען נישט מעגליך צו גרינדען א העכערען געריכט וואס אין איהם זאלען זיין פערטרעטען און פעראייניגט אלע פעלקער פון דער וועלט, וואס זיין אויפגאבע זאל זיין אויסצוגלייכען אלע סכסוכים און תרעומות צווישען איין פאלק און דעם צווייטען און נישט דערלאזען דאס עס זאל קומען צו קריג און דאס די שווערט זאל ווערען?"

לאזאר לעווי-בינג, וואס ווי עס איז אויבען געזאגט, איז געווען א הייסער איבערגעגעבענער יוד און א נאציאנאליסט אין פולען זין פון ווארט, האט פארגעשלאגען, אז דער האט ער פעלקער-פערבאנד געריכט זאל זיך געפינען אין ירושלים, „די שטאט, וואס די נביאים האבען אין איהר געפרעדיגט דעם אייביגען שלום, און אויך ווייל זי איז אויך איצט היילינ פון אלע פעלקער און נאציעס". ער ענדיגט זיין ארטיקעל מיט דער פולער האפנונג, אז זיין פלאן וועט אויפגענומען ווערען פון די אייראפעאישע דיפלאמאטען און וועלען איהם ערנסט בעהאנדלען און אין ניכען וועט מקיים ווערען ישעיהו הנביא'ם נבואה וועגען אנ'אייביגען פרידען; און דער גרויסער מרים פון „וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות" — וועט ווערען א ווירקליכקייט".

לעווי בינג'ס גרויסער ארטיקעל האט גרויס אינטערעס ארויסגערופען צווישען פיל וועלט-דיפלאמאטען, איבערהויפט האט זיך בעצויגען מיט גרויס סימפאטיע צו בינג'ס פארשלאג, דער גרויסער פראנצויזיש-יודישער שטאטסמאן אדאלף קרעמיע, דער גרינדער און פרעזידענט פון „אליאנס איזראעליט" (אגב — לאזאר לעווי-בינג איז געווען א מעטיגער מיטגליד פון דער אליאנס") און איבער דעם געשריבען אייניגע ארטיקלען אין אינפלוסרייכע פראנצויזישע צייטונגען. אדאלף קרעמיע און לעווי-בינג האבען געאיינפלוסט נאפאלעאן דעם דריטען, אימפעראטאר פון פראנקרייך. וואס טראץ דעם, וואס ער איז געווען פאר א גרויסער פראנקרייך און אנעקסירונג פון פרעמדע לענדער, דאך האט ער סימפאטיזירט מיט לעווי-בינג'ס פארשלאג וועגען א פעלקער-בונד. צו דעם דאזיגען פלאן האט אויך צוגעשטימט דער רומענישער פירשט (שפעטער קעניג), קארל, אין א געשפרעך מיט קרעמיען אין יאהר 1867. זיי האבען אויך געזוכט צו ווירקען אויף ביסמארק'ען, וואס האט זיך שוין דאן גערעכענט אלס דער גרעסטער און געניאלסטער דיפלאמאט אין אייראפא, און געוואלט בעאיינפלוסען איהם ער זאל ארבייטען פאר דער פערווירקליכונג פון בינג'ס פלאן. ביסמארק האט זיך אבער אויסגעלאכט פון דעם. צו זיינע פלענער וועגען א „גרויסע דייטשלאנד" און שטרעבונגען אז דייטשלאנד זאל בעהערשען די וועלט, האט זיך אזא פלאן נישט געלוינט. ביסמארק האט זיך דאן אויסגעשפראכען: „דאס שווערד איז דער בעסטער פרידען און מאכט שטעהט העכער פון גערעכטיגקייט".

דער דייטש-פראנצויזישער קריג אין יאהר 1871 דער שפעטערדיגער פריעדען וואס עלזאס-לאטרינגען זענען אפגעריסען געווארען פון פראנקרייך און די פינף מיליארד פראנק שאדענערזאץ, וואס פראנקרייך האט געמוזט בעצאהלען צו דער יונגרייכער דייטשלאנד, האט געמאכט פערגעסען בינג'ס פארשלאג אינגאנצען. די שווערט און מאכט האבען בעוויזען ווי ווייט בינג'ס טרוים פון א פעלקער-בונד וואס זאל פערהיטען פון קריג, איז נישט פראקטיש. דאך האט לעווי-בינג נישט אויפגעהערט צו טרוימען ווייטער, און אייניגע מאל ווידערהאלט זיין פארשלאג און געזוכט איהם צו פערווירקליכען. אין יאהר 1785 ווען דער צאר אלעקסאנדער דער צווייטער האט זיך געפונען אין לאנדאן, האט די „אליאנס איזראעליט" איבערגעגעבען איהם א מעמאראנדום וועגען בינג'ס פארשלאג און איהם אויפמערקזאם געמאכט, אז איצט איז די צייט צו פערופען אנ'אינטערנאציאנאלען קאנגרעס וואס זאל גרינדען דעם

(ווייטער זעה 11-טע זייט).

יעקב קארדילאס-פעלדמאן

שאראדען און רעטענישען

לעזונג פון נומער 64.
רושארדוש רושעסעל און אל. רושאלכאן פון
די זינגענדיגע-פילמען.
געוואונען האבען פאר'ן בעסטען ענטפער:
1) יוסף זשולטי, וואוורזקא 10, 2 בילעטען
אין יודישען טעאטער.
2) א שפינלער, פשעיאזר 55 2 שט. טאלעט-
זייף.
3) ר. האמערמעש, קאמיענגא 1 2 טאפעל
שאקאלאד.

לעזונג פון נומער 65.
קרוי—זים.
געוואונען האבען פאר'ן בעסטען ענטפער:
1) א. סקורסקי, זשוראוויא 8 2 בילעטען
אין קינא.
2) מ. לאכמאן, פיעטריקאווער 28 א שאכטעל
פודער.
3) א. שטיין, פאנסקא 10 א פלאש קעלניש
וואסער.

לעזונג פון נומער 66.
פאר—לאם—ענט.
געוואונען האבען פאר'ן בעסטען ענטפער:
1) א. הורשנרצקי, טארגאווא 24 2 בילעטען
אין קינא.
2) יטא פיימאן, פאמארסקא 126 א שאכטעל
פודער.
3) דור פאנטש, ראקיטשינסקא 37 א שאכטעל
פאפעטעריע.

Nr. 67.

דאס ערשטע קלינגט אונז, ווי א „היו"
אינמיטען דא — צווי יורען.
דער סוף-אות שליסט זיך מיט א שלוס
עס האט נעבעך קיין פרידען.

שאראדען-ווינקעל
קופאן נומער 67

פרעמיעס:
1) 2 בילעטען אין יודישען טעאטער.
2) 2 שט. טואלעט-זייף.
3) 2 טאפעל שאקאלאד.

Nr. 68.

בראשית — קורצע ברידער צווי,
דערנאך צווי ברידער הויכע,
צום סוף דער אנהויב „ארם" איז —
צוזאמען האט'ס דעם תוכן:
אנ'אינסטיטוציע ניי,
וואס ווילנע איז דערפון.

שאראדען-ווינקעל
קופאן נומער 68

פרעמיעס:
1) 2 בילעטען אין קינא.
2) א שאכטעל פודער.
3) א שאכטעל פאפעטעריע.

Nr. 69.

דער ערשטער קלאנג איז „אויפ'ן ארט",
דער צווייטער איז א „ש",
דער דריטער „איקס" אויף פערקעהרט,
אינגאנצי איז זיין נאמען.

שאראדען-ווינקעל
קופאן נומער 69

פרעמיעס:
1) א פלאש קעלניש וואסער.
2) 2 בילעטען אין קינא.
3) א שאכטעל פאפעטעריע.

בעמערקונג: די קופאנען מיט די נעלעזטע שאראדע, בעט מען אבצוגעבען אין קאנטאר-טען מיט אנגעגעבענע נעמען און אדרעסען אין אדמיניסטראציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ביז מיטוואך איינשליסליך.

די נעמען פון די זוכה בגורל זעלען אין קומענדיגען פרייטאג-נומער פערעפענטליכט ווערען.

דער פארקעמפער פאר דער אידעי פון פעלקער-בונד

(ענדע פון דער 8. זייט)

פערבאנד צווישען די פעלקער און א העכערען גע-ריכט צו אויסגלייכען די סכסוכים צווישען איין פאלק און צווייטען, כדי נישט צו דערלאזען צו קריג. דער צאר האט פערשפראכען זיין שטיצע צו דעם דאר-דינק פלאן, אויב ביסמארק וועט נישט זיין דאגעגען. דער „אייזערנער קאנצלער" האט זיך אבער ווידער בעצויגען מיט שפאט צו דעם. אזוי איז בינג'ס גרויסער טרוים, מיה און אנשטרענגונגען צו נאר נישט געווארען. מיט דער צייט האט ער אליין זיך מיאש געווען פון דעם און מעהר נישט גערעדט וועגען דעם.

אין די מיטען פון די זעכציגער יאהרען האט ער זיך בעזעצט אין פאריז, וואו ער האט אויפגע-עפענט א באנק-געשעפט. צייטען איז ער זעהר רייך געווען, אויף דער עלטער איז ער אבער זעהר פעראריעמט געווארען אבער ער האט זיין פרנסה גע-צויגען בכבוד און האט נישט געליטען קיין דחקות. ער האט זיך פיל אפגעגעבען מיט כלל-זאכען און פיל געזארגט פאר אריעמע לייט, איבערהויפט פאר די יודישע עמיגראנטען פון רוסלאנד און פוילען און איז צו זיי געווען ווי א פאטער. די ליידיגע צייט זיינע האט ער אפגעגעבען צו זיינע ליטעראריש ארבייט.

א שארפען ארטיקעל האט ער אנגעשריבען אויף פערעפענטליכטע נגעגען ערנסט רענאן, וואס איז זייך „געשיכטע פון די יודען" האט ער זיך ערלויבט צו „קרוינען" דעם יודישען קעניג דוד, מיט דעם טיטעל „באנדיט". ווי אין „ארשיוו איזראעליט" איז אנגעגעבען, האט ער מיט די דאזיגע ארטיקלען פשוט מקדש השם געווען.

יענע צייט איז אויך ערשינען זיין „סאציאלי מאגנעטיזם, סימבאליזם, און היפנאטיזם", אין וועל-כען ער ווייזט מיט גרויס פילאזאפישען טאלאנט אויף די העברעאישע אפשטאמונג פון די דאזיגע ווערטער. ער האט אויך גענומען שרייבען א העבר-רעאישע גראמאטיק און געפלאנעוועט צו פערפאסען א פראנצויזיש העברעאישען ווערטער-בוך, אבער דער טויט האט איהם אין מיטען פון זיין ארבייט איבערגעריסען.

געשטארבען איז לאואר לעווי-בינג אין סעפ-טעמבער 1883 אין עלטער פון פינף און זיבעציג יאהר. ער איז געשטארבען פלוצלונג שפאצירענדיג אין גאס לעבען זיין הויז אין דעם פאר-שטעטעל גאראש, וואו ער האט געוואוינט.

ראדיא-פראגראם

פרייטאג, 8 נאוועמבער

12,05 ווארשא: קאנצערט פון גראמאפאן-פליטעס. 15.20 ווארשא: איבערזיכט פון פעריאדישע אויסגאבען וועט ארומרעדען פראפ. ה. מאשטשיצקי. 16,15 ווארשא: קאנצערט פון גראמאפאן-פליטעס. 17,45 ווארשא: קאנצערט פון מאנדאליסטען-ארקעסטער. 17,45 פויזען: אפערען-דועטען. 18,45 ווילנא: פרעהליכער ווינקעל. 19,25 ווארשא: קאנצערט פון גראמאפאן-פליטעס. 20,15 ווארשא: סימפאנישער קאנצערט פון ווארשאווער פילהארמאניע. 22,05 ווארשא: פערשידענע קאמוניקאטען (פ.א.ט.) 16,30 קעניגסבערג: קאנצערט מיט'ן אנטייל פון בראניסלאוו גימפעל 18,30 מאסקווא: „דעם צארס כלה", אפערע פון רימסקי קארסאקאוו. 19,30 שטוטגארט: סימפאנישער קאנצערט. 20,00 האמבורג: גרויסער פאפולערער קאנצערט. 20,00 שטאקהאלם: קאנצערט מיט'ן אנטייל פון יוזעף שיגעטי. 20,00 קעניגסוואוסטערהאוזען: פילהארמאנישער קאנצערט. 20,00 מינכען: „די בעזיגטע", קאמישע אפערע פון טשייקאווסקי. 20,30 ברעסלוי: קאנצערט פון דער שלעזישער פילהארמאניע. 21,00 לאנדאן: סימפאנישער קאנצערט.

שבת, 9 נאוועמבער

12,05 ווארשא: קאנצערט פון גראמאפאן-פליטעס. 15,45 ווארשא: ארטיסטישער ווינקעל, אויפטריט פון ס. ארסקא. 16,15 ווארשא: קאנצערט פון גראמאפאן-פליטעס. 17,45 ווארשא: ערצעהלונג פאר קינדער. 20,30 ווארשא: אפערעטען-מוזיק. 22,00 ווארשא: „די קונסט פון געפעלען פרויען" פון רעד. זדזשיסלאוו קלעשטשינסקי. 22,35 ווארשא: קאמוניקאט פון פ.א.ט. 23,00 ווארשא: טאנץ-מוזיק. 24,00 פויזען: נאכט-קאנצערט פון דער פירמע פיליפס. 17,30 בודאפעשט: „די זינגער פון נירענבערג" אפערע פון וואגנער. 19,00 מאסקווא: אפערע „פאוסט". 20,00 פראג: קאנצערט פון דער טשעכישער פילהארמאניע. 20,00 בערלין: „פיגארא'ס חתונה", אפערע פון מאצארט. 20,30 פראנקפורט: „דזשאז-קאנצערט" אויף 4 פיאנאס. 21,15 לייפציג: באך-אווענד. 22,00 דאווענטרי: סימפאנישער קאנצערט. 22,00 לאנדאן: רעדע פון פרעמיער מאקדאנאלד.

Grand-Kino

ארקעסטער אונטער לייטונג פון ה' ר. קאנטאר. אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג פון 12 בייטאג פאספארטו'ס און הנחה-בילעטען אונגילטיג.

היינט און פאלגענדע טעג! די ציהרונג פון דער פראנצויזישער ליטעראטור! די קרוין פון דער פראנצויזישער פילם-פראדוקציע

„די פרוי און דער קלאון"

גרויסער ארצי-פילם לויט דער ערצעהלונג פון Pierre Louys מיט דעם בעריהמטען עקראן-שטערן, די ריי-צענדע שפאניערין

CONCHITA MONTENEGRO

פרייזען פון אלע פלעצער שבת און זונטאג פון 12 ביז 3 נאכמ. — 1 זל.

היינט און פאלג. טעג! ע-שטער גרויסער פוילישער סופערפילם אויפ'ן גרונד פון דער אלוועלטליכער מלחמה לויט איגסצעניזאציע פון Ferd. Goetl רעזשי Leytes

„פון טאג צו טאג" (Z dnia na dzień)

טראגישע ליבע פון חתונה-דרייעק. די הויפטראלען קרעאירען:
Marja Gorczyńska, Irena Gawęcka, Jeż. Kobusz, Wł. Walter
דער פילם ווערט אילוסטרירט מיט כאר-געזאנגען פון א קינסטלער-כאר אונטער דער דירעקציע פון ה' TEODOR RYDER
אויסער'ן פראגראם: די נייעסטע און אינטערעסאנטסטע אויפנאהמען פון לאגר.

קינא-טעאטער „UCIECHA"

36 אלעקסאנדראווסקא 36
אנהויב אין געוועהנליכע טעג 4.30 נאכמיטאג. שבת און זונטאג 12 א זייגער בייטאג. פערשט. סימפאנישער ארקעסטער.

היינט און פאלגענדע טעג! גרויסע פרעמיערע! היינט און פאלגענדע טעג!

„די דאמע אין שלאף-וואגאן"

גרויסע לעבענס-דראמע, וואס שטעלט מיט זיך פאר די געשיכטען פון באלשעוויסטישען רוסלאנד לויט דעקאבררי'ס ערצעהלונג
„LA MADONNE DES SLEEPINGS"
אין דער הויפטראלע: CLAUDE FRANCE
נעכסטער פראגראם: „קארנאוואל-קעניג"

קינא „ERA"

פרי-„פלארא" זאווישא 22 (באלוט)
הער
אנהויב פון די פארשטעלונגען 4.30 נאכמ. שבת און זונטאג 12.30 א זייגער בייטאג.
פערשטארקטער סימפ. ארקעסטער

היינט און פאלגענדע טעג! גרויסער אומגעוועהנליכער קלו פון איצטיגען סעזאן! היינט און פאלגענדע סעזאן!

די געליבטע פון אבראנע-אפיציר

טראגעדיע פון די רעוואלוצי-צייטען אין 1905 אין 10 אקטען. אין די הויפטראלען: דער אפגאט פון די פרויען
Marcela Albani i Włodzimierz Gajdarow
בעמערקונג: דאס בילד ווערט דעמאנסטרירט מיט דער בעטייליגונג פון א גרויסען כאר פון 15 פערזאן אונטער דער לייטונג פון ה' לעווינין, וועלכער וועט אויספיהרען א רייהע רוסישע געזאנגען.

קינא-טעאטער RAJ

5 באלוטער מארק 5

סענסאציע איבער סענסאציעס! גרויסער קלו פון דער קינא-קונסט! סענסאציע איבער סענסאציעס.

ס'גהינום פון אויסבעסערונגס-הויז / די נאכט קאוואלירען

אין די הויפטראלען: WIKTOR MC. LAGLEN, LUIS MORAN, NICK STUART אין די הויפטראלען.
ליידען פאר נישט אויסגעפיהרטע פערברעכענס ∴ בעגראבען ביים לעבען ∴ ביים אפגרונד ∴ אין די מליגות פון די פארט-ראיאנען ∴ דער דערנער-וועג פון א אנשטענדיגען מענש ∴ קאמף און פערטיידיגונג פון א'אונשולדיגען ∴ די ליבע פון א פערמשפט'ען מיט'ן א פאליציאנט'ס טאכטער.
אויסערן פראגראם: פילם-אקטואליטעטן און א פארס.
אנהויב פון די סעאנסען שבת, זונטאג און יום-טוב 12 א זייגער בייטאג. אין געוועהנליכע טעג 4 א זייגער נאכמיטאג. פערשטרקטער ארקעסטער.

היינט „אינגי'ס זינד" היינט
אוז פאָלג. טעג! — אוז פאָלג. טעג!

דראַמע פון אַ געווים פאַרפאַלק. — אין די הויפּטראָלען:
ELGA BRINK, Vivian GIBSON, Bruno KASTNER i Henry EDWARDS
נעכסטער פּראָגראַם: „די צירק-פּרינצעסין", אין די הויפּטראָלען: HARRY LIEDTKE i M. WINKELSTERN

Kino Spółdzielni
Sienkiewicza 40.

אָנהויב אין געוו. טעג 4 נאָכמ. שבת, זונטאָג און יו"ט 12 בייטאָג לעצט. סעאַנס 10 אָוו. אויפ'ן ערשטען סעאַנס – זענען די פּרייזען פאַרקלענערט.

היינט און פאָלג. טעג! — דאָס גרויסע אונשטערבליכע ווערק פון ST. ZEROMSKI — היינט און פאָלג. טעג!

„PONAD ŚNIEG"
Stanisława Wysocka i Stefan Jaracz
מעכטיגע לעבענס-דראַמע אין די הויפּט-ראָלען:
נעכסטער פּראָגראַם: „פּאַנטעראַ" מיט DOLORES del RIO אין דער טיטעלראָלע.

קינאָ-טעאַטער ZACHĘTA
זגערזשער 26, ביים פּלאַץ קאָשטשעלני
פערשטאַרקטער אָרקעסטער.
בעמ.: בעת דער פּויזע קאָנצערט פון גיגאַנטישע מאַרקאָני-ראַדיאָ.

Kino MIMOZA
ul. Kilińskiego 178.

היינט און פאָלגענדע טעג!
גרויסע פּרעמיערע!!!
אונגאַרישע ראַפּסאָדיע
אין דער הויפּט-ראָלע:
Willy Fritsch
פערגרעסערטער אָרקעסטער. •• פערגרעסערטער אָרקעסטער.

פעלד-בעטען
לעזשאַקעס, קינדער-בענקעלעך
פון דער פירמע „OMEGA"
מיט לאַנגיעהריגער גאַראַנטיע
פאַבריק:
לאָדז, יוליוש-גאַס 4
צו פּערלאַנגען אין אַלע מעבעל-סקלאַדען.
הורט! דעטייל!

איילט צום גליק – הזמן קצר
אין קומט קויפען אַ גליקליכען לאָס צו דער 1-טע קלאַס פון דער 20-טער לאָטעריע אין מיין גליקליכען לאָטעריע-קאַנטאָר, וועלכעס ביי מיר זענען שוין פיל מענשען גליקליך געוואָרען. די ציהונג פון דער 1. קל. קומט שוין פאָר
דעם 14-טען און 15-טען נאָוועמבער 1929
לאָסען זענען נאָך פערבליבען אין אַ קליינעם קוואַנטום
פּראָווינצער קאָנען איינצאָהלען דורך פּ. ק. אָ. אויף מיין קאָנטאָ № 63.802
רעעלע און פּינקטליכע ערלעדיגונג גאַראַנטירט מיט אַכטונג
Izrael H. Litman, Łódź
PIOTRKOWSKA 32 telefon 144-72
יעדעס 2-טע לאָז געווינט

ביי מיר זענען שוין געפאַלען פאָלגענדע געווינסען:

פּרעמיע זל. 302,000 אויף № 42630		געווינס זל. 10,000 אויף № 152714	
געווינס 50,000	101750	5,000	42615
50 000	72883	5 000	12082
30,000	16698	5 000	58714
10,000	87801	5,000	95115

הויפּט-געווינס 750,000 זל.
און פיל אַנדערע געווינסטען

פּיאַנאָ'ס און פליגעל
פון ערשטקלאַסיגע אינ- און אויסלענדישע פירמעס צו גינסטיגע בעדינגונגען עמפּפעהלט דאָס פּיאַנאָ-געשעפט
H.FINSTER, Łódź, Zakątna 79
1. שטאָק, פראָנט, טעל. 68-69.

בוכהאַנדלונג נ. בערלינסקי
אָנגעקומען: פריהער יעצט
7 בענדער דוד בערגעלסאָן — 45 זל. — 24 זל.
2 „ ברונא יאַשיענסקי
„איך פערברען פּאַריז" — 9 „ 5.85 „
עמיל לודוויג „יולי 1914" — 3 „ 2.10 „
רעמאַרק „מערב-פראָנט קיין נייס" 3 „ 1.50 „
פיליפּ מעלער „לענין און גאַנדי" 6 „ 3.25 „
אויך אַלע יודישע אָריגינעלע קלאַסיקער און אַלע איבערזעצונגען, ווי אויך די נייע ערשיינונגען אויסגאַבען פון אַלע אינ- און אויסלענדישע פערלאַגען. בעמערקונג: אַ בעגרענעצטע צאָהל ושאָן קרישטאָף מיט דעם בוך סטעפאַן צווייג און מאַקסים גאָרקי 7 בענדער אויף הנחה-פּרייזען צו בעקומען אין בוכהאַנדלונג בערלינסקי אַרט-שטאָט 12 אין הויף, 2 שטאָק.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט
זגיערסקאַ 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראָקאָווסקי נאָז האַלז, אויערן קר.	10—11 2—3, 6—7
ד"ר רוזשאַנער הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאָלדשטיין- אויגען-קראַנקהייטען פּאָלאַק	1—2 7—8
ד"ר יוסטמאַן נערווען קראַנקהייטען	12—2 און זונ.
ד"ר ראָזענצווייג קינדער-קראַנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר מעסיערני פרויען און געבורטס-הילף	11-1½ 5-6
ד"ר קאַנטאָר כירורגישע-קראַנק.	4½-5½ און 1—2
ד"ר הייזנבערג אינג. הערץ לונגען	12—1, 6½—7½
ד"ר סמאָפאַל רענטגען	12—2, 4—6
א. גראָדזענסקי צאָהן-ערצט	5—7
נ. ראָוועס צאָהן-ערצט	8—2

אין-אַנדערהיילונג, בעליכטונגען, קוואַרצען, מאַסאַזש אאַ.וו.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געוואָרען
א רענטגען-אינסטיטוט
היילונג פון הויט קראַנקהייטען טאָן קאַפּ (פּאַרך) מיט רענטגענשטראַהלען, פאַר בעשטראַהלונג און דורכליכטונגען, קאָרפּער-לאַמפּע, דיאַטערמיע, עלעקטראָליזאַציע, אַלע עלעקטרישע בעהאַנדלונגען. אַ קורס פאַר שוועסטער. אויפנעהמען בען שאַרדער (שקאָרלאַטין) פון 4—5 נאָכמ.
די לעטשניצע איז אויך אָפען זונטאָג ווייזיט אין דער שטאָט.
ערצט.-קאָסמעטיש. גאַבינעט
פּראָפ. מאַרקום נעהמט אָן פון 5—7 אָוונט

וויכטיג! אויסשניידען! וויכטיג!
הורט און דעטייל-פערקויף פון
באַטען און קאָלאַשען
פירמע „PEPEGE"
צו פאַבריקס-פּרייזען
L. JOAB, NOWOMIEJSKA 5
און **JAKUBOWICZ**
KONSTANTYNOWSKA 30

קופּאָן
דער פאָרצייגער פון דעם קופּאָן בעקומט פון דער איינגעקויפטער סחורה :—: פון די אויבּיגע פירמעס :—:
10% ראַבאַט

סוחרים
און פאַבריקאַנטען
פערלירט נישט אייער האָפנונג
ווען איהר קריגט א פּראָטעסט ווערט נישט פערצווייפעלט קומט גלייך צו לויפען אין ביוראָ
„VERITAS"
פּיעטריקאָווער 31, טעל. 1,27-53
דאָרטען ווערט גלייך פערטיידיגט אייערע אינטערעסען ווי אויך אַלע אַרט סאַנדאַציע אַפּאָד-לאַשצאָווע, ס'ווערט געשריבען ביטעס ציווילנאָ, האַנדלאָווע, אַדוואָלאַניעס קאַרנאַ, קלאָזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, אינטערציזיעס, היפּאָטעקען, שותּפות-אַקטען. מיר נעמען אָן אַדמיניסטראַציע פון הייזער. מיר שיקען אַרויס אייגענע אינקאַסענטען אויף דער פּראָווינץ מיט אייגענע קאָסטען. איבערזעצונג אין אַלע שפּראַכען. יורידישע עצות אומזיסט פון 5—7 מיט אַכטונג
ביוראָ „VERITAS" Piotrkowska 31, tel. 1,27-53

פעלץ-וואַרען אַלער אַרט
צו קאָנקורענץ-פּרייזען
לויט די נייעסטע מאָדעלן אין אַ רייכען אויסוואַהל ווי אויך ענצעלנע פעלעכלעך. אַלערליי רעפּעראַטורען אויף די בעסטע בעדינגונגען עמפּפעהלט
I. SZWARCMAN
Narutowicza 42, tel. 1,66-31
בעמערקונג: קירזשנער- און שניידער-ווערקשטעל אויפ'ן אָרט. 1122

אַ פּריזיער-געשעפט
מיט אַן אייגענפיהרטער קונדשאַפט אין צענטרום שטאָט, איז פּרייזווירדיג צו פערקויפען. צו ערפאַהרען אין אדמ. 498

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און ליפּמהילאינסט. נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונד

Dr.
HELLER
ספּעציאַליסט פאַר הויט- ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.
נאַוראָט 2 טעל. 79-89.
נעמט אָן ביז 10 פריה און פון 4—8 אָוונד. פאַר פרויען ספּעציעל פון 4—5 נאָכמיט. פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פּרייזען.

אַ לעדערער
מיט רעגירונגס-רעכט 15 יאָהר פּראַקטיקירט, ערטײלט לעקציעס פאַר שילער און דערוואַקסענע: פּוילישׁ, דײַטש פראַנצויזיש, מאַטעמאַטיק, און בוכהאַלטעריע.
שיף, שוו. יאַקובאַ 12 אין דער אָפיציגע 1 שטאָק.

היט אייך פאַר אומגעלומפּערטע נאַכמאַכונגען!
קלינג טעל. 1.63-30
„Pogotowie Krawieckie Kiersza"
זשעראָמסקיעגאָ 91, רוגאָוווע געוועלב
מאַמענטאַל

פּרעסט אויף: אַ גאַרניטור פאַר — 3,— זל.
אַ קלייד „ 2,80 „
אַ פּאַלטען „ 3,— „
צונעמען מיט'ן אָפּנעהמען און אָפּשיקען.
עקספּרעס
וואַשט, פאַרבט, מאַכט איבער, ניצעוועט קינסטליך
בלייבט אונזער קונדע – הייסט איינשפּאָרען זיך צייט און געלד ווי אויך צו בלייבען זאָרגלאָז, קאָנסערווירען די אייגענע גאַרדעראָבע, פון דער פרוי און קינדער
מיר בעזיצען נישט קיין שום פיליעס.

PERŁA i POMORSKI Łódź
Piotrkowska 69, tel. 8-24
ספּעציאַל ניי-מאַשינען **Union Special**
נייע און גענוצטע.
אַזשור, דזשערגאַניע, קריטע, טאַמבורציע, לעכער-הענדשקעס. טריקאָטאַזשען, אַבערלאָק, אונטערלאָק, מאַשינען פאַר אַפּרעטורען, פאַרבעריייען, טישען פאַר קראָפּט-בעטריב ניי-מאַשינען פאַר שניידער, שוסטער, קאַמאַשען-שטעפּער, שטיקער, שניידערינס אז"וו — א. ז. וו. —
רעפּעראַטורען
גרעסטע רעפּעראַטור-ווערקשטעל אין לאָדז
אַרבייט שנעל און ביליג.

SKŁAD APTECZNY
w ŁODZI jeden z większych istniejący od 35 lat w jednem miejscu w centrum miasta DO SPRZEDANIA na dogodnych warunkach z powodu choroby właściciela.

Zgłoszenia sub. „Sk. Opt." proszę składać do biura ogłoszeń Fuchsa, Łódź, Piotrkowska 50.

Dr. Z. Rakowski
ספּעצ. פאַר אויערן-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקהייט.
קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 27-61
אַרעמבעהאַנדלונג פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—3.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקה. בעהאַנדלונג פון מענער-שוואַכע.
אַנדזשעיאַ 5, טעל. 59-40
נעמט אָן פון 8—2 נאָכמ. און פון 5—9 אָוונד.
בעזונדערער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

DR. MED.
A. URYSON
מינערליכע קראַנקהייטען צוריקגעקעהרט.
נעהמט אָן פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג.
Konstantynowska 20, telef. 35-85.